

ARGIA

Tregua adierazpena

negoziaketaren

zurrunbailuan

A large port crane is silhouetted against a dark blue sky at dusk. The crane's long jib extends horizontally across the frame. Below it, the complex lattice structure of the crane's support is visible. In the background, the dark outlines of port buildings and other structures are visible along the waterfront. The water in the foreground is dark and calm.

**BILBOKO SUPERPORTUA
NEURRIGABEKO PROIEKTUA**

EKO

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Telf. 461177
DONOSTIA

EKO PASAI

PASAI ANTZO

S.JUAN

BAUTISTA

Kooperatiba

Villas auzoa. Telf. 550199
HERNANI

EKO ALTZA

Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

BETI MERKEK

Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO TOLOSA

TOLOSA

MERKEK

IGLESIAS

TRINTXERPE

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Telf. 211488
AIETE.DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite poligonoa z/g.
Telf. 692526. ASTEASU

EKO URRETXU

Labeaga 1. Ipiñarrieta 9
URRETXU

AUTO SERVICIO

DURANGO

Retentxu kalea 30
DURANGO

1.229. zenbakia

Azaleko argazkia: **ARGIA**.
4.— Astegiroa.

POLITIKA

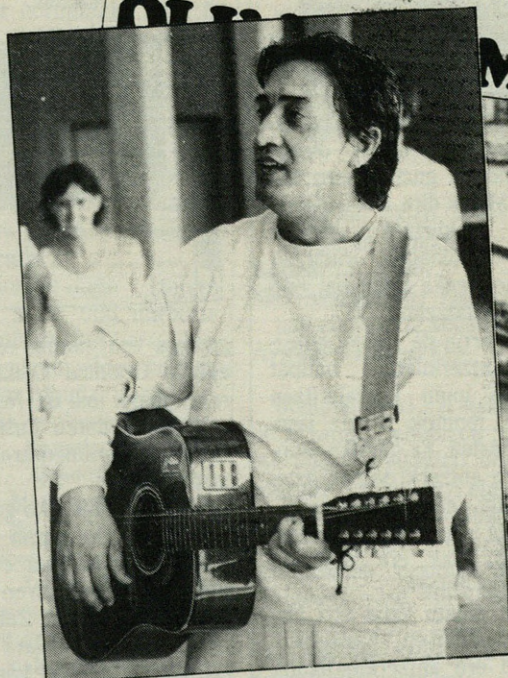
- 13.— Kronika politikoa tregoa gaitzat hartuta. **I. Zubiondo**.
18.— Balkanetan, barne kontraesanak distentzio klimari gailenduko? **P. Sastre**.

ERREPORTAIK

- 21.— Bilbo-Behobia: frankismoaren interesetik krisiaren geldiunera. **B. Artola**.
23.— Imanol Urbieta: «Eguneroko ogi arrunta egiten jarraitzen dut». **L. Aristi**.
35.— Bilboko superportua, neurri gabeko proiektua. **I. Murua**.
38.— «Barcelona92»ko aro olinpi-koek hiria kotoi artean bildu. **X. Makazaga**.
40.— Hormonen afera dela medio, nork gizenduko ikuilua? **J.J. Petrikorena**.
42.— Juan Jose Iriarte: «Futbolaria ez da pribilegiatua». **I. Cami-
no**.

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
46.— Interpretaritzafizioa, ahots erdaldunak bapatean euskaratzten. **P. Untzueta**.
48.— Eugene Goienetxe histori-
lea oroitzu. **G. Arrese**.
50.— Antzerti: sorrera aldrebe-
setik etorkizunerako porrot bi-
dean. **G. Arrese**.
52.— Kulturaren aste borratea.
53.— Muduan zabaletik kultura:
Luchetti-ren «Domani Domani»
italiar zine berria. **J.M. Heritz**.
58.— Azkena. **J. Mollarri**.

TREGOA adierazpena ETA erakunde armatuaren ahotik ezagutzera eman eta kasik bat, **ATXILOKETA KANPAINA** indartsuaz erantzun du estatu espainolaren lankide den frantsesak. **POLITIKA** orrialdeetako gai nagusia duzu zenbaki honetan. Nazioarteko esparruan berriz: **JUGOSLAVIAN NAZIO ISKANBILEK** egundoko **EZTANDA** egin berri dute eta dagoeneko gerra zibiletik gertuko egoeraz beldur dira. Erreportaien artean, **BILBOKO SUPERPORTUA**ri buruzkoa edo eta 92ko **BARTZELO-NAKO OLINPIADEK** hirian ze eragin sortzen ari direnekoa. Aste-ko elkar hizketatuak: **IMANOL URBIETA** musikaz eta **J.J. IRIAR-TE** futbolaz. Eta **KULTUR** orrialdeetan, **ANTZERTI** eskolaren baitan burutu nahi den **BERREGITURAKETA**kar ekar ditzakeen dema-sien aferaz hainbat gauza argitzen saiatu gara.

Jabea: Zeruko **ARGIA S.A.L.**

ARGIA egiten du:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermife Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Cogorza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrique Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Iras-tortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-girre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karme-lo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Al-fonso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Mat-tin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, Allande Sokarros, Joan Mari To-rrealdei, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Ene-ko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbifite Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Os-tolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ezk. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak:
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	430 libera.
Estatu Espainola.....	6.500 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.600 pezeta.
Airez.....	13.000 pezeta.

URTARRILA 22 URTARRILA 28

urtarrilaren 30an ilbe-
hera

eguzkia: (urtarrilaren 22an)
irten: 08.33
sartu: 18.20

mareak: (urtarrilaren 22an)
gora: 06.32 eta 18.59
behera: 12.43 eta 24.56

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

KOLDO AMEZTOI

DENA DELA... LAPURDIKO

50 HERRI-LAKO ERKAN ZAHAR
ETA IPUI BERRI
XENI LARRIGI K. APAMENDIK

maiatz.

Izenburua: Dena dela... La-
purdiko.

Egilea: Koldo Ameztoi.

Marrazkigilea: Neni Larre-
gi.

Argitaratzailea: Maiatz.

Maiatzek iazko urte honda-
rrean atera olerki liburuen al-
boan, bazen bat hitz lauz: ho-
nako hau. Goian ezarri du-
dan izenburua osatzeko, hau-
xe irakurtzen ahal da letra
tipiagoz: Lapurdiko 50 he-
rrietako erran zahar eta
ipui berri. Honek gehixeago
adierazten digu liburuen
mamiaz, eta hobeki endele-
gatzeko, xeheago kontatuko
dut zer dagoen barnean.

Egileak Lapurdiko herri

eta herriska guztietako biz-
tanleez egin diren erran za-
harrak bildu ditu, hala nola
«Xokolat edale Donibaneke»,
«Oro sorgin Miarritzeko»,
«Auzilari jende Uztaritzeko»,
eta denak holako. Horietako
bakoitzaren gainean ipuin la-
bur bat asmatu du Koldok,
esaera horri nola halako es-
plikazionea ematen diona.
Kontakizun guztiak hiru bat
horritakoak dira, eta dena se-
gidan irakurtzeko liburua
baino egokiagoa iruditzen
zait noiztenka ipuin bat edo
beste dastatzeko.

Pozgarria da Koldo Ame-
ztoi antzerkilaria, batipat
ahozko ipuin kontalaritzan
aritua, ipuinok idatziz jaso-
tzen hastea. Ez genuke inon-
dik ere antzerki saioak uzte-
rik nahi, eta horrela publi-
koari bi arte mota eskaintzen
zaizkio, biak ere zolitasun
berberaz eginak.

Ezin aipatu gabe utzi Dani-
el Landarten hitzaurrea. Daniel ere antzerkilaritzatik
literaturara lerratzen ari ote?
Batean bezain bezain oparo
espero dugu izatea bestean.

Izenburua: Dominique.

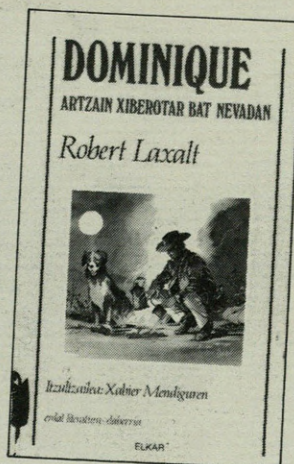
Egilea: Robert Laxalt.

Itzultzailea: Xabier Mendi-
guren.

Argitaratzailea: Elkar.

Txistea ere egin liteke:
orain hilabete batzuk «Made
in USA» kaleratu zuten; gero
«New York, New York»; on-
dotik berriz, «110. Street-eko
Geltokia» birrargitaratu, hau
ere New York-en kokatua;
eta orain, hara non plazaratu
duten «Dominique. Artzain
Xiberotar bat Nevadan»...
Euskal Herria amerikaniza-
tzeko kanpaina baten ari di-
rela pentsa lezake norbaitek.

Tira, badakit aurrekoa ka-
sualitateari zor zaiola, baina
ez Robert Laxalten obra bat
aukeratzea, lehen ere «Kafea
hartzten Iruñean» argitaratu
bait zuten, hura bezala hau
ere jatetxe famatuaren lagun-
tzaz. Robert Laxalt Paul se-
natari errepublikar eta Rea-
ganen adiskidearen anaia da,
Renoko Unibertsitatean kar-

goduna eta liburu askoren
egilea. Orintsu Euskal He-
rrian gandi ibili da, Nevadan
egin asmo duten Euskal ar-
tzaiaren monumenturako xo-
xak biltzen.

Laxalten obretako gaia be-
re erroekin zerikusia duena
izaten da. Honokoan ere bai:
Robertek bere aitaren histo-
ria kontatzen du. Zahartza-
roan, Euskal Herriara itzuli-
txo bat egin dezan komenta-
tzen dute semeek, eta Rober-
ten laguntzaz etorriko da Zu-
beroara. Gaztaroko aurpegi
zahartxeekin egingo du topo
ordea, bere Ameriketako aldi
guztiaren errepasoa egiteko
aitzakia ematen diola, honi
eta hari kontatutakoaren bi-
tartzet.

Hara, lur berri, lur agindu
ezti hartan (*Sweet promised
land*) izandako neke eta ga-
raipenak kontatuko ditu mo-
du epiko batez. Liburua
(USAko euskaldunen artean
arrakasta handia izan zuena)
osoki dago Ameriketara begi-
ra egina, Amerika zein oparo
eta aberatsa den eta euskal-
dunak zein amerikano jato-
rrak diren hango jendeari
erakusteko. Euskal Herriaz
ematen duen irudia, bestalde,
aski txapela da: itxuraz idea-
lizazio baten azpian dagoen
mezua: hemen ez dela ezer
aldatzen, ez dagoela historia-
rik. Azken finean (Oteizak
esandako zerbait aldatuta):
hemen geratutakoak direla
famiako tontoak eta hara
joandakoak bizkorak.

Noski, Laxaltek horrela
pentsatzeko eskubide osoa
du, eta Ardantzaren bidaien

sasoi honetan denok egin na-
hiko gaituzte amerkarren
miresle, baina guk ere izango
dugu kexatzeko eskubidea.
Arbelaiztarrei dagokienaz,
primeran iruditzen zait txan-
ponak euskal kulturaren one-
tan gastatzea, baina mun-
duan barrena idazle asko da-
go —baita euskal jatorrikoak
ere—, eta mesedez, ez genu-
ke Robert Laxalten hiruga-
rren nobela bat irakurri nahi.

A, eta ahaztu baino lehen:
arbuio ideologiko horrez gai-
nera, nobela aspergarri sa-
marra da. Laxaltek badu ofi-
zioa, baina ez batere txispa-
rik. Ez dakit zer egiten duen
Xabier mendigurenek hola-
korik itzultzen eta Elkarrek
argitaratzen.

Izenburua: Iñaxioren kefir
bereziak.

Egileak: Marian Moreno eta
Manu Lopez.

Marrazkigilea: Erramun
Landa.

Argitaratzailea: Pamiela.

Orain urte batzuk hasi zen
Pamiela haur liburu bakan
batzuekin, eta abentura ho-
netan berriz, «Tamaina ttikia»
bildumako ale mordoxkare-
kin plazaratu zaigu, alor ho-
rri indar bereziz ekin nahi
diotelako seinale. Liburuak
gainera, Pamielak ohi due-
nez, oso itxura polita eta, no-
labait esateko, maitagarria
dute.

«Iñaxioren kefir bereziak»
dugu hauetako bat. Iñaxio
gure protagonistak bederatzi
urte betetzen dituen häs-

ten da istorioa. Beste opari batzuen artean, izeba Juliak kefirrak ekarriko dizkio; hauek, ezaguna denez, esnea yogurt berezi bat bihurtzen duten izaki txiki, bitxi, bizi batzuk dira. Uda osoa eman-go du lñaxiok kefirrak zaintzen eta hauei aditzen, elkarren arteko solasak izaten bait dituzte Mefir, Sefir, Pefir eta beste kefirrekin.

Beste kontu batzuk ere gertatuko zaizkio lñaxiori. Esnezalearen zakurrak, Eguzkik, umeak egin ditu eta bat lñaxiori ematen diote. Bestalde, kanpindandan doaz oporretan, eta Rosa ezagutuko du, oso lagun mina.

Hau ez da abentura liburu horietarikoa, baina polita da istorioa, eta sinesgarria pertsonaia. Hala ere, argumen-tuan desoreka zenbait somatu uste izan ditut; agian biren artean egiteagatik gerta liteke hori, baina ez jakin. Bukatzeko, aipatzekoa, kasik derri gorrez, Erramun Landaren lan txukun eta miresgarria!

rrena editore handiak txikia-goak erosi eta jaten ari direnean.

Suaren lehen euskal apostu handia da gainera, azal go-gorrez eta koloretako marrazkiez hornitutako haur liburu delako. Izenburua, «Munduko Legendak», eta izenak adierazten duen izaera. Kalos Santisteban gazte kementsu eta langilea dugu egile. Egin baino, bildu, auke-ratu, moldatu eta euskaratu egin ditu mundu osoko hainbat legenda.

Kontinente eta kultura guztiak hartu ditu iturburutzat Santistebanek bere aukera egiterakoan. Hona herrien zerrenda: Irlanda, Alemania, Finlandia, Polonia, Estonia, Errusia, Kanada, Panama, Mexiko, Argentina, Brasil, Egipto, Madagaskar, Ginea, Nigeria, Hawai, Java, Pertsia, India, Tibet, Txina, Korea eta Japonia. Zabala beraz, ikus dezakezuenez. Era berean, legendek adierazten dituzten mundu, paisaia eta ohiturak zeharo desberdinak dira, bai eta horiei dagozkien marrazkiak ere, noski.

Josu Kamara, Kukubiltxo antzerki taldeko zuzendariak egin du liburuaren aurkezpena eta gomendioa. Hitzau-rrera berriz, Karlos Santistebanek legenda, ipuin eta mitoen artean zein alde dagoen argitzen digu. Liburuari akatsen bat bilatzekotan, hizkera zail samarra gerta litekeela esan genezake, nahiz eta hori konpontzeko, liburu amaieran hiztegitxo bat ere bada-goen.

Tira bada. Liburu ederra beraz, estrainekoa, eta honen ondoren beste asko atezatzea opa diogu Sua etxeari.

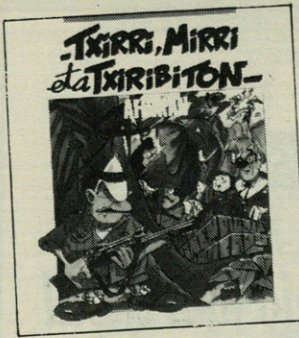
Izenburua: Munduko Legendak.

Egilea: Karlos Santisteban.

Marrazkigilea: Amel mendizabal.

Argitaratzailea: Sua.

Argialetxe berri bat aurkezten dizuegu gaurkoan. Sua du izena, Bilbon du bere egoitza, eta euskaraz eta erdaraz ateratzen ditu liburuak. Txalogarria da jendeak argitaldari berriak sortzea, eta are gehiago munduan ba-

Izenburua: Txirri, Mirri eta Txiribiton Afrikan.

Egilea: J.A. Miner.

Marrazkigileak: J.A. Lopategi eta Gaston Majarenas.

Argitaratzailea: Kea.

Bilduma berri bat kaleratu berri zaigu: Deboluzon Saila, eta liburu argitaldari berria, biak ere Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazo ospetsuen eskutik. Lehendik ere bazituzten diskoak, oraintsu atera dutenarekin lau, eta ETB utzi badute ere bere sona ez da itzali, eta hori forgatzer a bide dator liburu xorta hau.

Aurretik, orain urte batzuek, pailazoen izena bera eramango zuen haur aldizkari baten berri zabaldu zen, baina proiektua aski itxuratirik izan arren ez zen gauzatu, inbertsio faltaz edo. Oraingoan, pailazoen abenturak kontatuko dituzten liburuak plazaratuko dira, koloretako marrazki eta guzti, eta honatx lehendabizikoa: Tortolika hartuta Afrika alde-ra abiatu dira hiru lagunak; han, euskaraz hitzegiten duen elefante batekin egingo dute topo; gero berriz, animalia harappaketan ari diren batzuek gure Txiribiton gizarajoa atxutuko dute gorila bitxi bat delakoan; Txirri eta Mirri arabiarrez jantzi eta adiskide potoloa askatzera doaz baina...

«Afrikan» horren atzetik beste liburuxka batzuk datoz: «Iargian», «Sendagilearen etxean»... Telebistako ibilertan bezala, hemen ere munduan barrena ibili, adiskideak egin, etsaiekin burrutatu eta hamaika saltsa eta pasadizo nahaspilatsuetan sartuko dira; baina onik atera, hori bai.

Marrazkiak ondo, Steso taldekoen zantzuak agerian. Suerte ona opa diogu liburuaren dantzara animatu den Kea IZkumeari.

Izenburua: Tarta hegalaria.

Egilea: Gianni Rodari.

Itzultzailea: Imanol Tapia.

Marrazkigilea: Petra Steinmeyer.

Egun batez, Erromako Trullo auzunean, mendi baten gainean gauza harrigarri bat agertzen da. Jende guztia izuturik dabil, agintariak aztoratuta, martzianoak edo di-relakoan. Egiaz baina, tarta erraldoi bat besterik ez da, Paolo eta Rita neska-mutikoak konturatuko direnez.

Gianni Rodari munduko haur literaturako egile onetako bat da, zorionez euskaraz dagoeneko zenbait liburu badituena. Izugarrizko trebezia du ustegabeko egoerak asmatu eta bilakatzen, eta aldi berean zoroak ematen duten bere kontakizunek gizartearen erretratu zehatz eta barregarria eratzen dute. Nobelatxo honetako militar-rak esan dugunaren froga argia dira.

Honelako idazleak eta liburuak, haurrentzat ez ezik, libertzitzeko ahalmena duen edonorentzat dira gomendagarri.

Telebista

Elgenio Ibarzabal

Askori, ez zaio oso erraza egingo Eugenio Ibarzabalek zuzendu eta aurkezten duen ETBko 'El otro punto de vista' eztabaida programa ulertzea. Ez castellanoz delako, aurkezleak mintzarienganako duen jarragatik baizik. Ibarzabalek aukeratzen dituen gaiak oso interesgarriak dira, eta Euskal Herriaren bizitzan, herritarren bizitzan lotura eta kezka konkretuak pizten dituztenak askotan. Alde honetatik suertea dugula esan dezakegu. Gai batzutan, prentsa mailan ezkatutak suertatzen zaizkigun zenbait kontu eta katramila ezagutzeko ere eskaintzen digu programak. Suertea dugu informatuak izateko eskubidea geureganatzen dugulako.

Aztartzekoa hala ere aurkezlearen ezkerrean eserita-koak denboraren zenbatekoa erabiltzen duten, eta eskuintxoek beste zenbat. Gai aurkezteko eta tratatzeko ere bakoitzak bere subjektibitatea du, eta Ibarzabal erdian esertzea, ikusleok aurkezlea nor den jakitearren egiten da bakarrik. Gero, asteroko programa gauzatzean, ikusleak aizkora usain bortitzegia dastatzen du. Eugenio Ibarzabalek, bere aurreko profesioko esperientziagatik edo, interes berezia du, ikusleak informazio zehatza eta erantzun konkretuak jaso ditzen. Irriki hau benetan eskertzekoa diogu Ibarzabali, baina pentsatzekoa baita ere, jasandako frustrazio bat erredimitzeko pilula ez ote den.

Eztabaida garatu eta eztabaida zentratzen dioazen heinean, Ibarzabali bere grina hori azeleratu eta aizkora usaina jaurtikitzen hasten zaio. Gai konkretu batzutura iristean, galdera batzu hartu eta gonbidatuei luzatuz, erantzun monosilabo zehatz bat eskatzen die. Bai ala ez. Galdera pozointsuak eta pentsatu beharrekoak direnean, gonbidatuek arnasa hartu eta erantzunari atxekiko zaion testuingurua edo zergatia azaltzen hasten dira. Baina ez, ez. Eugenio tinko berean, bai ala ez. Gonbidatuak, denok... Baina aizkorak berriz ere, bai ala ez.

Gonbidatuek galderaren erantzuna beltza edo zuria izan ezezik, horia izan daitekeela eta, batzuetan haserre-tu egiten dira Eugeniorekin, baina honek ikusleei mesede bat egiten diela eta, ez du atzera egiten. Zirkoa honela, totala izaten da. Badirudi, Ibarzabali ahaztu egin zaiola gertakizun bakoitza bere kontestuan ulertu behar dela eta askotan galdera bati bai ala ez erantzutea, gezurra esatea dela. Politikoei batipat, zeitzu hain ohituak dau-den ezer ez esateko kristoren parrafada jaurtikitzen, ezinezkoa egiten zaie monosilabo horien erabilera, garrantzitsuago bait deritzote zerbaiten zergaitia, zerbait hori baino.

Ibarzabal lehen kazetarien ikusmiran zegoen, eta praktika hartu behar izan zuen erretorikan, orain aldiz, esperientziak lagunduta edo, beste bandoaren papera azkar ikasi du, eta aizkorari berehala hartu dio tamaina. Bai edo ez. Arnasa gero hartu. Baina Eugenio, ez da telebistako konkurtso programa bat eta gonbidatuak ez doaz galdetegi baten aurrean jarri eta burua gora eta beheara edo ezker eskuinera mugitzera. Egia da askotan ez dutela erantzungo baina Eugenio ez itzazu kastigatu.

Pelikula klasikoan ordua

Ez da gustatzen ez zaizkidalako baina hain daude ikusiak! ETBren eskeintza txiroaren adierazgarri dira nola-bait aste honetako filmeak. «Botak jantzita hil ziren» da horietarik sonatuena. Eta larunbatean, Hitchcock orain-goan ere.

Igandez «Botak jantzita hil ziren». Pelikula klasiko honek Custer jeneralaren, zeina Little Big Horn-eko bataila sonatuan indiar gudalosteak bentzitu eta akabatu zuen, historia kondatzen digu. Zuzendaria: Raoul Walsh. Antzesleak: Errol Flynn, Anthony Quinn eta Olivia de Havilland.

Asteazkenez «Hegan». Bizimodu erosoan daramaten senar-emazte bikote baten alabak ezbehar ugari sortzen dituela-ta, tirabirak agertzen dira haien artean, ondorioz gazteak etxetik alde egiteko erabakia hartzen duelarik. Zuzendaria: Milos Forman. Antzesleak: Lynn Carlin, Buck Henry eta Linda Heacock.

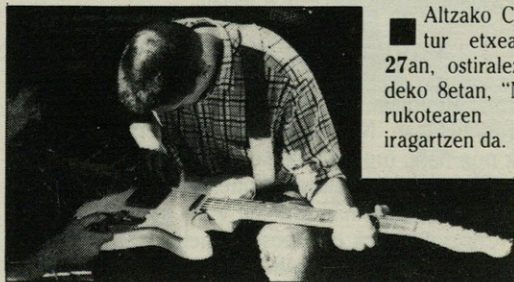
Larunbat eguerdiz «Roberts Jauna». II. Munduko Gerlan kokaturiko pelikula honek, erasoan sartzeko grinaz dagoen itsasontzi batetako bizimodu, egoera, eta bordako egonezinak agertzen ditu. Zuzendaria: Jhon Ford eta Mervin Leroy. Antzesleak: Henry Fonda, James Cagney eta William Powell.

Larunbat gauetz «Haizean idatzia». Petroleoaren negozioan sartuta dagoen 'jaun' dirutsu bat bere idazkariarekin ezkontzen da, zeina haren familia nahasiaren oreka bilakatuko delarik. Zuzendaria: Alfred Hitchcock. Antzesleak: Paul Newman, Julie Andrews eta Wolfgang Kieling.

musika

Datorren ostiralean, urtarrilak 27, "Oskorri" taldea entzungai izango dugu Abadiñoko probalekuan, gaueko 10,30etan hasita, eratuko den jaialdian.

Altzako Casares kultur etxean hilaren 27an, ostiralez, arratsaldeko 8etan, "Nertha" hirukotearen emanaldia iragartzen da.

Sinfonikoa hego hiriburuetan

88-89 musikaldiaren boskarren kontzertua plazaratuz, Euskadiko Orkestra Sinfonikoak, Matthias Kuntzsch zuzendari-tzan eta Kari Loevas bakarlaritzan arituko direlarik, J. Turina, R. Strauss eta A. Bruckner konpositoreen lanak aurkeztuko dizkigu. Estraineko kontzertua Gasteizko Guridin izango da, hilaren 24ean, asteartez, arratsaldeko 8etatik aurrera. Hurrengoa Donostia izango dugu, Victoria Eugenia antzokian emanaldi bikoitza batez aurkeztuta, hilaren 25 eta 26an, biak arratsaldeko 7,45etan hasita. Hirugarren kontzertua Bilbon, datorren ostiralean, hilak 27, Campos Eliseos antzokian arratsaldeko 7,45etatik aurrera. Azkenik, Iruñeko Gaiarre antzokia izango dugu kontzertu sorta honen azken lekuko, hain zuzen, hilaren 30ean arratsaldeko 8etatik aurrera.

bertsoak

Nor ote balkoitik kantari?

Hil honetako hirugarren igandea ailegatu zaigularik eta joan den urtean zehar ohitura bihurtutako Donostiako Konstituzio plazako bertso saioa ezin etenez, aste honetan, eta aurtengo lehendabiziko saioa "balkoiratuaz", ilazki euskaltegiak, bere balkoiak zabaldua, bertsoaldi bat eskainiko digu eguerdiko ordubata jota. Prolema bat besterik ez, ez zaigula iragarri oraindik bertsolari bikote horretan parte hartu behar dutenen izenak.

Txirri-Mirri-Txiribitonon xelebrekeria berriak

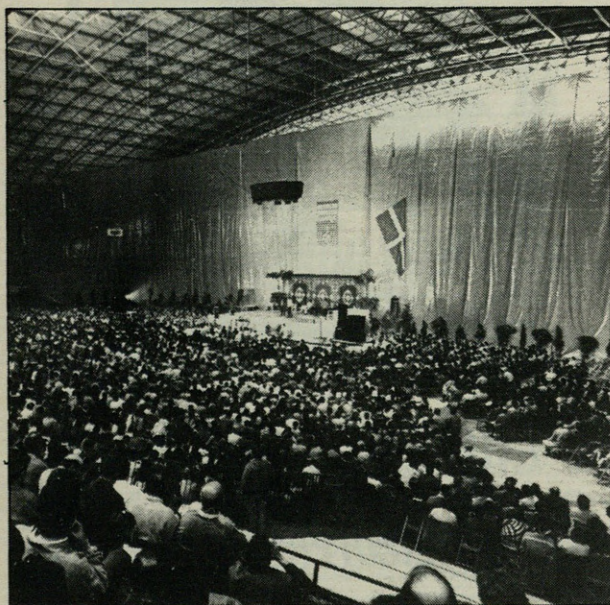
Euskal pailazoen arteko beteranoak ditugun Txirri, Mirri eta Txiribitonon laugarren LPa dugu honako «Xeलेbrekeriak» hau. Gutxi bezalako popularitatea eman die Euskal Telebistak pailazo hauei, eta jadanik «Txirri-Mirri-Txiribiton» esatea ez da «Kixxi-Mixxi-Kaxkamelon» haien garaian bezala diska bat eta herrietako zine zatzarretan jaialdiak egitea. Orain telebista programaz, gidoigile eta guzti noski, diskoz, herrietako jaialdi arrakastatsuz eta ipuin liburuz osatutako produkzio baten egile famatuak ditugu.

Aldaketen gainetik, ordea, kantak eta diskak burutzeko moduari fidelki jarraitu zaizkio Txirri, Mirri eta Txiribiton: hitzetan bezala musikan gauza herrikoitradizionalak eta gaur beraiek asmatuak nahasteari, alegia. Tartean sartzen dituzten xeलेbrekeria, txiste eta abarren bidez lotuta, kanta horietan beti aurkitzen ditugu haur giroko hitz jokoak, euskal idazle klasikoaren arrastoak, eta gaur goizean egositakoak.

Kaleko gauzak gustatzen zaizkie Txirri, Mirri eta Txiribitonon, eta haur euskaldunak kalean orain baino gehiago jolasten ziren garaietako pertsonaiak, Bixente potente, eta Martina sardina. Kaleko hizkera eta esaerak, festak eta txarangak. Antigoaleko «Altza Felipe, trulalai» bezalako kantak, antzinagokoak —Aita Periko—, baserri giroko Euskadiko formulak —«Libertatea eskatzen digu herri hontako alkate jaunari», eta hiri inguruetaoak —«...gero sopas en caldero»—. Gure idazke zaharren emaitzak ere sartzen dituzte tantaka, aurrekoetan Nemesio Etxaniz edo Mixel Labeguerie bezala oraingoan Oxobi eta Bilintx. Moldakuntzak ere aldatzen dira diskotik diskora, eta «Tortolika» n Iñaki Salvadorrek eginikoak ez dira Akelarreko Aitor Amezagaren berdinak. Baina beti aurkitzen duzu euskal kutsua doinueta. Pailazo talde oso kultoa osatzen dute, baina haur eta gaztetxoek mailara jaitsi eta ipurdiak aipatu, puzkerrak lasai bota eta «kakatan plost» jolasteko lotsarik ez dute. Bestalde festara abiatuak Mauleko maxkaradatik San Ferminetara Iruñera hurbiltzeko detailea izanen dute. Eskema pedagogiko estuetatik aparte, indarra dute beren diska eta kantuek. Seguru hurrek eskertuko dute normaltasunezko tratu hau.

ARTASO

□«Xeलेbrekeriak». Txirri, Mirri eta Txiribiton. IZ.

Euskal Herriko Bertsolari Elkartek deialdi bat zabalzen du, bere bazkideek datorren larunbatean, hilak **28**, arratsaldeko 5,30etan hasita, Hernaniko Zaharren Egoitzan eratuko den aurtengo Batzar Nagusian parte har dezaten. Gogoratu, batzar hau sortze bitzarrez geroztik egiten den lehendabizikoa dela.

antzerkia

Haurrak tauletara

Abendu eta urtarriaren zehar Donostiako Okendo kultur etxean lanean ihardu den Haur Antzerki Tailerraren emaitzak taularatzeko asmoz. Datorren larunbatean, hilak **28** betetzera-koan, "Zorolandiako bidaiak" izeneko antzespina ikusgai izango dugu goizeko 11,30etatik aurrera.

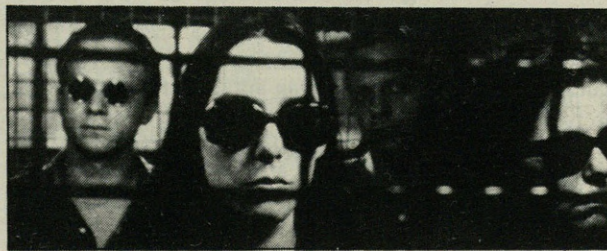
HIESaren aurkako Gasteizen eratuko diren ihardunaldien markuan, "Bekereke" antzerki taldeak joan den asteen Azazetan estrainatutako "Se prohibe..." izeneko antzeslana taularatu du bertako "Principal" antzokian. Pib Simmons zuzendaritzapean urtarriaren **27**an, ostiralek, bistaratuko den muntai honek, umore beltzaz eraikitako obra komiko bat aurkeztu digu, gaia portaera arauak apurtzeak dakarren egoeraz mamituta dagoelarik. Batik bat kale antzerkia jorratzen duen talde honek, sei antzesle eskenatokitako du oraingo moldakuntza honetan, zeina Mario Gabiriak "El viejo Topo" aldizkarian plazaratutako artikulua batetan funtsaturik dagoen.

zinema

■ Azkoitiko gaztetxeko zine-klub taldeak aurkeztuta eta "Alfred Hitchcock" izeneko zikloaren barruan, igande honetan, hilak **22**, "Sospecha" izenburuko filmea ikusgai izango dugu Azkoitiko kultur etxean iluntzeko 8,30etan.

Tolosa zine kluba

Il. Gerrate Mundiala, 1942ko negu gogorra Errusiako iparmendebaldean. Nazi gudaloste eta gerrilarien arteko liskarrak non nahi. Inguru honetan kokatzen da datorren ostiralean, urtarrilak **27**, Tolosako zine klubak pazaratuko duen filmea. Alexei Guerman zinema egile sobietarrak zuzendutako "Control en los caminos" izeneko zinta, zeinak, borroka orokor baten esparruan beste gerra banakako bat, traizio, ekintza eta norberaren superbibentzia azaltzen dizkigu tenka bat. Pelikula honen botatzea Tolosako Iparragirre zinematokian gaueko 10,30etatik aurrera izango dugu.

Espetxe barnean

urtarrila

28 Gabonetako etenaldiari amaiera emanez eta aurtengo lehendabiziko hiru hilabeteko zinemaldia urratuz, plaza ditugu berriro, Donostiako Groseko auzo elkartearen eskutik, "Gros" Zine Forumaren pantailaratzeak. Aste honetan hain zuzen ere, larunbatez, Reinhard Hauff zuzendari alemaniarak osatutako "Die Verrohung des Franz Blum" —Franz Blumen zakartzea— gaztelerazko bertsioan betaurrean izango dugu Aita Larroka kaleko aretoan arratsaldeko 7etan hasita. Egile honen zinemagintzako ohizko ildo jarraituz, zinta honen bitartez gizarte germaniarraren alderdi ilun xamarrak bistaratzen dizkigu: espetxe baten azpi mundu gogor eta eraginkorra, edozein gizaki zakarrarazten duen giroa.

Italiarrak Loiolan

urtarrila

5 Loiolako "Hontza" zine klubak, zinemagintza italiarrari eskainitako zine zikloarekin jarraituz, aste honetan, ostiralek hain zuzen, 1970. urtean Enrico Maria Salermok zuzendutako "Anónimo veneciano" izeneko filmea —Tony Musante eta Florinda Bolkam aktore-aktoreekin— pantailaratuko du bertako kultur etxean arratsaldeko 7,30etatik aurrera.

Gary Donostian

urtarrila

25 Hil honen hasieran plazaratutako zine zikloarekin jarraituz, "Gary Cooper" izenburu duena, Donostiako Antzoki Zaharrak 1941. urtean Frank Caprak paintailaratutako "Juán nadie" izeneko pelikula gaztelerazko azpiltituluak dituen berezko bertsoan bistaratuko du arratsaldeko 20,15etatik aurrera.

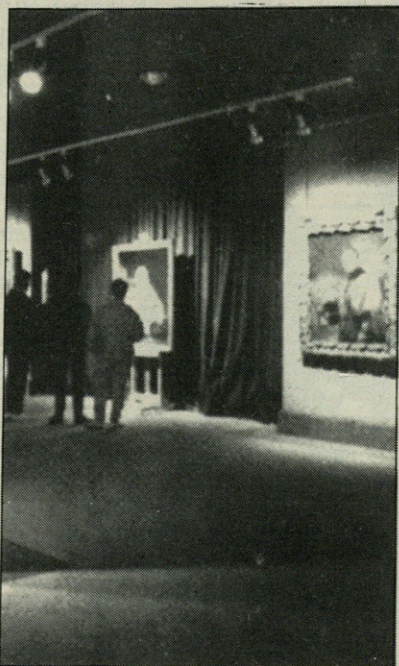

Donostiako kultur etxeetan.— Eskaintza ugari eta edozein gustokorentzat aste honetarako: Intxaurrondoko kultur etxean batetik, asteartean, hilak **24**, "Enmanuelle" arratsaldeko 7,30etati aurrera eta hilaren **27**an, ostiralez, "El mago de Oz" arratsaldeko 6etan hasita. Altzakoan, bestetik, hilaren **24**ean, asteartez, "El año que vivimos peligrosamente" arratsaldeko 7etan eta larunbatean, hilak **28**, "La selva esmeralda". Loiolakoan bestaldetik, hilaren **25**ean, asteazkenez, "El secreto del castillo" arratsaldeko 6etatik aurrera. Azkenik, Okendo kultur etxean, hilaren **24**ean, asteartez, "West Side Story" filme musikala arratsaldeko 7etan eta datorren ostiralean, hilak **27**, "Robin Hood" goizeko 11,30etan hasita. Pantailaraketa guztien sarrera dohainik.

arte

BILBO ETA BASAURIN

Batetik Bilboko Arte Ederretako museoak aurkeztuta hona hemen aste honetan ikus ditzakegun bi erakusketaren berri: bat Dionisio Blancoren olio lanez osatutakoa eta bestea, Pierre Lotiren marrazki eta argazkiez burututakoa. Bestaldetik, datorren asteazken bitartean, hilak **25**, Paco Polan zizenkariak bere eskultura lanak bistaratuko ditu Basauriko kultur etxean eratu den erakusketan.

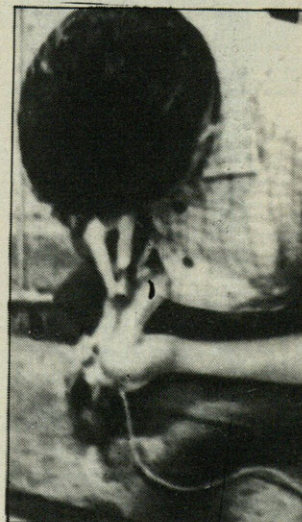
EIBAR ETA DONOSTIAN

Eibarko Arte Elkartaren eskutik, aste honetan ikusgai izango dugu bertako udalaren kultur aretoan bistaratu den erakusketa. Zeinak 31 artisten lanak erakusten dizkigun. Besteak beste: Sorolla, Maeztu, Olaortua, Sarriegi eta San Felices margolarien pinturak. GK-k Donostiako Garibai kalean duen erakustokietan berriz, Jose Antonio Sistia ga pintore donostiarren 103 obraz osatutako erakusketa ikusgai izango dugu. Hilaren **25** arte zabalik egongo den erakusketa hau, bi aretoetan banatuta, margolari honen azken hanar urtetako lanez, eta tinta txikiez ornitzen da.

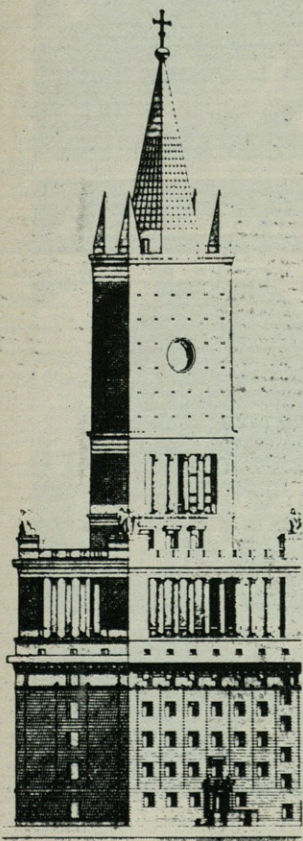

ikastaroak

● **Makrame ikastaroa.**— Tolosako "Antonio Maria Labayen" kultur etxean, eta arte plastikoetarako lantegiaren barnean, Makrame ikastaro bat antolatu da urtarrilean hasita martxora bitartean. Ikastaroa astearte eta ostegunean izango da bi orduraz arratsaldeko 4etan hasita. Irakaslea Arantxa Munita izango da, eta matrikulazio eskubidea 3.500 pezetakoa izango da. Matrikula Tolosako kultur etxeko 2. solairuan egin dezakezu, edo bestela telefono zenbaki honetara deituz: 670383.

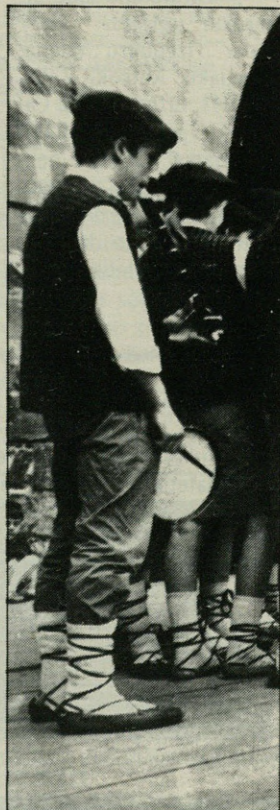
● **Hiria eta egindutako lurra.**— Bergarako Unedeko historia departamenduak izenburu honen pean urtarilaren bukaeran hasita martxo bitartean ospatuko den ikastaro bat antolatu du. Ikastaro honen helburua, kultur greko eta judutarren denbora-espazio kontzepzioak, eredu narratiiboak eta proposamen politikoak aztertzea da. Ikastaroa aipaturiko bi hilabetetan zehar garatuko da, larunbatez, goizeko 10etatik 13ak bitartean. Hizlarien artean, Miguel Morey, Ana Lucas, Rafael Aguirre, Juan Aranzadi... eta abar luze bat izango dira. Matrikula esku-bideak, 5.000 pezetatakoa izango da, matrikula epea urtarilaren 21ean bukatzen delarik. Informazio gehiago jaso eta matrikula egin nahi duzenok, helbide honetara jo dezakezue: Historiako departamendua, Bergarako Uned, San Martin enparantza, 1- 20570 Bergara. Gipuzkoa; edo 761342 telefonoa.

● **Gazte informatzaileak sortzeko ikastaroa.**— Urtarilaren 23tik apirilaren 18ra bitartean gazte informatzaileak sortzeko ikastaro bat burutuko da Gasteizko Astegietako kultur-gizarte zentruan, gehienez 20 gaztek parte hartu ahal izango dutelarik. Parte hartzeko baldintzak honako hauek dira: 18 urte beteak izatea; gutxienez goi mailako batxilergoa edo LH 2 egin izatea; eta gazteen artean eta batez ere informazioaren alorrean lanean ari-tua izatea eta euskara eta beste hizkuntza batzuk menderatzea baloratuko da. Onartua izan dela jakin ondoren, partehartzaile bakoitzak 12.500eko dirutza ordaindu beharko du. Izen ematea, Xabiden egin daiteke: Pintor Ortiz de Urbina kalea, 3 01008 Gasteiz, edo 222527 telefonoa.

lehiaketak

□ **Txiste sariketa.**— Egin egunkariak bere irakurleei zuzenduriko txiste lehiaketa bat antolatu du. Egunkarian, urtarilaren 29a bitartean, honetarako eskeinita-tarte batzuetan idatzi behar dira txisteak eta Donostiako 1661 posta kutxara bidali edo egunkariaren ordezkariaren batetan utzi daitezke. Txisteak originalak izatea ez da beharrezkoa. Arduradunak lehen aukera bat egin ondoren, urtarilaren 30etik 12ra bitartean hamarren bat txiste publikatuko dira egunerao irakurleek beren epaia eman ahal dezaten. Txiste onena saritzeaz gain, batere txisparik gabe bidaliko de txisterik geldo, pisu eta astunena ere sarituko da. Txisteen argitalpenarekin batera, botu-txartel batuzk eskainiko zaizkio irakurleari, honek botua eman dezan.

□ **IV. Txistu musika lehiaketa.**— Aurreko batean lehiaketa honen berri eman bagenizuen ere, lanak igortzeko epea bukatzeke dagoenez, berriro ere oinarrien berri emango dizuegu. Konposizioan ohizko txistu tresnak erabiliko dira, hots, bi txistu, silbotea, danbolina eta danborra. Partehartzaile bakoitzak Orripeko bat eta Ariñ-Ariñ bat aurkeztu beharko du, irabazle suertatzen diren doinuak Ekainean Seguran izango den Euskadiko dantza txapelketan joko direlarik. Baloraziorako erabiliko diren kriterioak honako hauek izango dira: dantzarako egokitasuna, doinuen aberastasuna eta edertasuna eta armonizapena. Lanak urtarilaren 31rako Segurako udaletxera bidali behar dira, egilearen izenik eraman behar ez dutelarik. Aparteko kartazal itxi batean izena eta zuzenbidea jarri beharko da.

Urteagari omenaldia

Urte askotan zehar pilotaren munduan ibili ondoren, urteak aurrera joan direnez, bertan behera utzi behar izan du Gerardo Urteagak pilotaren mundua, maila profesionalari dagokionez behintzat. Hau dela eta, pilotazaleek omenaldi bat eskeiniko diote urtarilaren 21ean Iruñeako Euskal pilotalekuan, lehenago Hernaniko Galarreta pilotalekuan eskeini zioten bezala. Antolatutako jaialdiaren ostean, afari herrikoi bat ospatuko da, bertara joan nahi duzuenok izena telefono hauetan eman dezakezuelarik: Zubi-Ondo erretegitiko 330807 telefonoa edo Mareo tabernako 560282an.

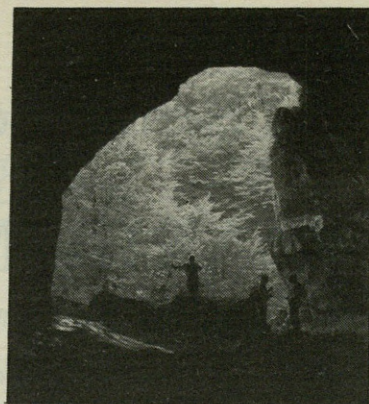

Euskadiko sei orduak.— Datorren astean zehaztasun gehiago emango badizkizuegu ere, aurrerapen batzuk ematera gatzokizue honako honetan, hone-lako ekintza batek halakorik merezi bait du. Urtero bezala antolatzaileek gutxinaka gutxinaka ematen dituzte bertan parte hartzen duten txirrindularien izenak, aurten dagoeneko Freuler-Cabestany bezalako bikote baten izena badakigu behintzat, baina partehartze bikaina ziurtatuta dago aurten ere. Kanpotik etorritako txirrindulariez gain, etxeko guztiak izango dira: Marino, Jokin... Txirrindulariak izanik festaren ardatza, badira beste hainbat ekintza festari erakartasuna gehitzen diotenak: abeslariak, bertsolariak, herri kirolak... Egitaraua hain interesgarria izaki, lehen bait lehen sarrerak eskuratzea aibiatu zaitezke, hauek anoetako belodromoan eskuratu daitezkelarik.

Lasarteko krosa

urtarrila

29 Igande honetan jokatu da Lasarteko zaldi lasterketarako aretoan Lasarteko krosaren edizio berri bat, kasu honetan ere partaidetaz bikaina ziurtaturik dagoelarik. Urtero Etioppeak izaten dira jendartearen ikusmira gehien sortzen dutenak, eta aurten ere honela izango da. Bi izango dira hain zuzen Lasarteraino gerturatuko diren Etioppearrak: Haji Bulbula eta Chala Kelile. Hasiera batetan Etiopako maratoi txapeldune den Abebe Makone zen etortzekoa, baina azken orduko arazoak izan direla eta ez da posible izan. Etioppearrez gain, korrikalari ingelesak, portugesak, espainiarrak eta nola ez euskaldunak izango ditugu. Profesionalen laisterketa jokatu baino lehen, beste hainbat proba izango dira, bai umeentzako, bai gazteentzako, bai zaharrentzako eta bai emakumeentzako.

Natura-Mendia zikloa

Donostiako Okendoko eta Loiolako kultur etxeetan ospatzen ari den Naturari eta Mendiari buruzko zikloan bi ekitaldi izango dira urtarilaren 26an. Loiolako kultur etxeko ekitaldiari bagagozkio, Zuhaitzi mendi taldeak antolatutarik, Sebastian Sanchez-ek alpinismoari buruzko hitzaldia eskeiniko du arratsaldeko 7,30etan. Okendoko kultur etxeari dagokionez, "Annapurnara egindako Gipuzkoako espedizioa" taldeko partaideen eskutik mendi emanaldia izango da, kasu honetan era emanaldia arratsaldeko 7,30etan hasi-ko delarik.

mendi ibilaldiak

Otzaurte Lizarrusti bira.— Oraindik ere mendi taldeek urtean zehar egingo dituzten ibilaldien egitarauak gure erredakziora ailatzen ari baldin badira ere, dagoeneko baditugu batzuk eskuartean, eta aste honetarako ibiladi honen berri prestatu dizuegu. Arrasateko Lagun Onak mendizale elkarteak partaideek antolatu dute Otzaurte eta Lizarrusti arteko ibilaldi hau, hain zuzen Gipuzkoako itzuliaren zortzigarren etapa. Ez dugu guk hemen paraje hauen edertasuna azpimarratu beharrik, ezaguna bait da, baina oraindik paraje hauetara gerturatu ez den norbait balego, hona hemen aukera bikaina. Irteera honetan parte hartu nahi duzuenok Lagun Onak elkarteak egoitzara jo dezakezue, edo bestela telefono honetara dei dezakezue: 812025.

Iruñeako Anaitasuna mendizale elkarteak iraupeneko eskia irakas- teko zenbait ikastaro antolatu ditu, ikastaro hauek hiru aste bukaeratako iraupena izango dutelarik. Ikastaro hauek Belagoan ospatuko dira, eta bertan edozeinek parte har dezake. Ikastaroak apirilaren bitartean izango dira, informazio gehiago jaso nahi duzuenok telefono honetara dei dezakezuelarik: 948-254900.

Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen

BATZARRE NAGUSIA 1989

Urtarrilaren 28an (larunbata)
Arratsaldeko 5,30etan
Hernaniko «Sandiusterri» zaharren egoitzan

Sarrera irekia joan nahi duen edonorentzat.
Boza eta boto eskubidea bazkideek bakarrik izango dute.

EUSKAL HERRIKO

BERTSOLARI ELKARTEA

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA: MUNDAIZ BIDEA, 8 acc. 20012 DONOSTIA

Errefuxiatuen atxiloketarekin batera

Treguaren erdian iniziatiba politikoen gerra

Euskal Herriko politikaren erritmoa azkarra dela sarritan badiogu, hau esaterakoan bederen ez zalgu arrazoin falta. ETA erakunde armatuak 15 egunetako su-eten bat burutzen ari denean, negoziatzeko boronadatea erakutsi duenean, PSOEn gobernuak, Itolarrian egotetik, kontaktoei ekiteko borondatea erakutsi du, nahiz eta horretarako pisuzko atxiloketa baten beharra izan duen.

Ajuria Eneako berrizenpetzaileak. Marco Tobar (CDS), Aulestia (EE), Jauregi (PSOE), Ardanza (PNV), Arzalluz (PNV) eta Guimón (AP).

ETA erakunde armatuak 1988ko urtarrilak 27an Estatuari bere lehen tregua eskaintza publikoa egin zionetik ia urte bat bete da. Harez geroztik, bi parteez gogor jokatu dute eta urteko balantzea egiterakoan, beste batzuren artean, Revillaren bahiketa, Madrileko Guardia Civilaren kontrako ekintza, presoek kontrako sakabanaketa, Ajuria Eneako paktoa, errefuxiatuenganako presio internazionala... oroimenean ditugu.

Su-etenak hautsak harrotu

Edozein negoziaketa prozesorean iraupenaz mintzatzea arriskutsua bada —ez bait dira guztiak kokagune eta egoera beretsuetan suertatzen— guztietan hastapenaren garrantzia berebizikoa da. Parte bakoitzak ahal duen indar metaketa handiena egiten eta eritzi publikoa bere alde ipintzen saiatzen da.

Iniziatiba hartzen duen edonork tanto politiko ederrak jaso ditzake, eta bide-nabar, aurkakoa presionatzen dela ez dago zalantzarik.

ETAren tregua adierazpen hau egunetako iniziatiba politiko nagusitzat hartu izan da baina ez dute denek zentzu berarekin hartu, erakunde armatu honek tregua adierazpena bera orain egitearen zergatian ere eritzi desberdina agertu direlarik. Hala ere, alderdi abertzale gehienek, neurri desberdinean noski, adierazpen honen positibotasuna azpimarratu dute, honela Jauregi lehendakari-ordeak 'erakunde terroristarekin kontaktoak hasteko hurbilpen bat dago' adierazi du; 'aukera guztiek sisteman, hau da, Parlamentuan esku har dezaten irrikikitzen gaude, denon artean Herriko arazoak konpon ditzagun'. Ez da rol berdina banatzen PSE-PSOEko guztien artean, zeren alderdi honetako idazkari-ordea den Marcos Merino-k Gasteizko paktoa izenpetu duten alderdien ahotsa altza du eta sistema demokratiko moeta honen estuasuna agerian uzten du, 'ya no es el Gobierno del Estado quien se niega a negociar, sino que son todos los partidos políticos vascos quienes han dicho por activa o por pasiva que no hay más negociación política que la que se da entre las formaciones democráticas y se realiza en el Parlamento'.

Alderdien ikusmiretan 15 egunetako su-etena

Eusko Alkartasunak aldiz, tregua positiboa dela esan eta negoziaketa politiko bi puntutan zatitzen du: bata alderdi politikoei beren artean egingo lukeena eta bestea ETAK borroka armatua uztearen formularena. Herri Batasunaren eritzi ordea, adierazpen hau

“ Ez da Aljeriara joan behar. Hau ez da koherentea eta ETaren erritmoan dantzatzen ari gara ”

(Julen Guimón, AP)

galdu behar ez den aukera historikoa da eta arazoari irtenbidea aurkitzeko borondate politikoa nork duen erakusten du tregua adierazpen honek.

Baina ez dute guztiek hari beretik tiratzen. Centro Democrático y Social-eko (CDS) Julen Guimón-ek Aljeriara joatea demokraziaren kontra eta gobernuaren ahulezia adieraziko lukeen sintoma litzatekeela azpimarratu du. Eta eskuin aldeko ezustea Juan Cruz Allí-rena, treguaren igande berean negoziaketaren aldekoa agertzen zen, 'está demostrado que las fórmulas policiales no consiguen erradicar un conflicto como es el terrorismo' eta negoziaketaren ondorioetara murgiltzen da, 'en la negociación habrá que ver qué es lo que nos cuesta conseguir la paz. Si ese coste pone en quiebra el sistema democrático habrá que rechazarlo, pero en la medida en que no lo ponga en quiebra...'

UPNko bere kideek berehala haserre erantzun zuten, Allí-ren eritziak alderdiarenak baino pertsonalak zirela salatuz, 'la negociación supone degradar totalmente la democracia' zuzendu du Aizpún-ek.

Hala ere, alderdi guztiek kontu handiz eta hitzak neurtuz bota dituzte beren adierazpenak.

Kronista politikoek enbidoa PSOERI

Baina kronista politiko gehienek kontaktoak hasterako ETak zenbait baldintza bete dituela eta, Aljerian hasi eta moztutako hariari lotu behar zaiola luzatu dute; José Luis Minondoren ustez, 'la tregua cumple en parte la condición impuesta por el Gobierno para continuar el diálogo que comenzó en Argel: con atentados no se negocia. (...) Pero también es la ocasión para no dejarse engañar otra vez por el espejismo argelino'.

Kronika politiko gehienek Hego Euskal Herriaren egungo egoeratik abiatuz ateratzen duten konklusioetako bat kontaktoen beharrena da, Estatuak biolentziaren hatzaparkadak jasaten ditu eta ETA egoera larrian da, beraz egoe-

ra honetatik irteteko saiakera egin beharra dago. Eta zenbait kronisten ustez, kontaktoek ez dute azpajoku politikorik izan behar gainera: 'aquí —dio Antonio Papell-ek— no nos jugamos el prestigio político de nadie, sino nada menos que la convivencia y la paz. Por ello, no es legítimo negarse a explorar vías de aproximación y diálogo una vez cumplido el requisito del cese de la violencia'.

Hari beretik jotzen du 'Navarra Hoy'n Pedro Calvo Hernando-k ETaren asmoa hiru hilabeteetako tregua burutzea zela ziurtatzen duenean, nahiz erakunde armatua oso presionatua izan, horretarako presoen presioa, Ajuria Eneako paktoa, kaleko manifestazioak... lirateke adierazle, guzti hori kontutan izateaz gain, 'es evidente que el gobierno no puede ni bajarse los pantalones ni permanecer con los brazos cruzados. (...) Poner un paréntesis unilateralmente en la trágica historia de crímenes es un hecho sin precedentes, ante el cual el Gobierno no cometerá la patochada de quedarse paralítico'.

Enbidoa PSOerentzat garbiki.

Eta PSOEk atxilotekin erantzun

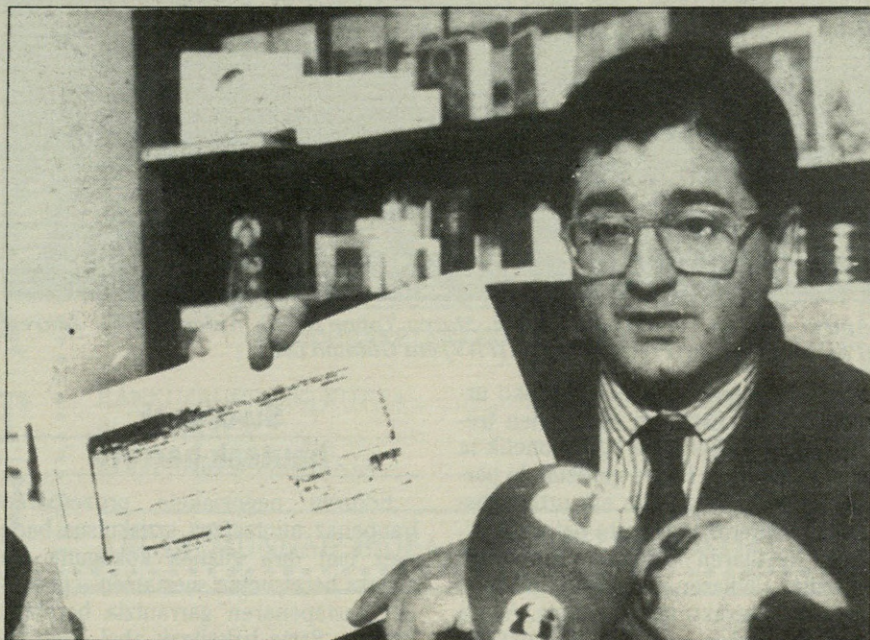
Hiru egun eskas pasa dira ETak treguaren berri ematen zuenetik polizia frantsesak Joxe Antonio Urrutikoetxea eta hainbat errefuxiatu atxilotzen zituen arte, atxiloteta hauetan ere zenbait ipartar erortzen ziren. Kronika eta editorial gehienek kutsuak 180 gradu biratzen zuen, hau da, kontaktoek beharrezkoak izaten jarraitzen zuten baina PSOE, Aljeriara joatekotan, pisuzko harripaketarekin zihoan.

“ Bilboko manifestaldiaren asmoa negoziaketaren eta bakearen alde dagoen kontsentsu soziala erakustea da ”

(Tasio Erkizia, HB)

Orain arte ETak eta eritzi publikoak PSOeri eginiko presioa morala Urrutikoetxearen atxilotetak arintzen du eta PSOEk ofizialki kontaktoak izan dituela eta izango dituela adierazi du berehala. Aljeriara mezulariak bidaliko dituela adierazten duenean, kontaktoen alde agertzen dela aitortzen du. Eritzi publikoaren aurrean irudi kanpainen dute garrantzi kontutan izaki, laguntza bikaina eskaini dio Gobernu frantsesak PSOeri baina Europako Ekonomi Elkartearen lehendakaritza erdietsi duen honetan Felipe González-en gabinetek ordaindu beharko dizkio bereak frantsesari.

Alde guztietatik —zenbaitek berrikuntzarik suposatzen ez duela adierazten badute ere— guztiek une garrantzitsu baten aurrean aurkitzen garena aitortzen dute. Hala ere, irudi kanpaina batekin lotzen du Fernando López Agudín kronista madrildarrak ematen ari diren mugimendu guztiak; bere eritzi marko pre-elektoral batetan gaudenez,

Kontaktoak, atxilotetak, intosikazio kanpainak... oraingo honetan Herri Batasunako Txema Monterori egokitu zaio txanda.

“**Negoziaziaketa horrek ETak armak uztea lortzen badu, edozein gobernu herri bati egin ziezaiokeen mesederik handiena da**”

(Juan Cruz Allí, UPN)

guztia irudi kanpaina litzateke. Pre-elektoral kanpaineak irudia soilik bultzatu dezakete edota hauteskunde bezperan alderdien programak mugierazi ditzakete. Hala ere, hauteskunde bezperan ETaren jokua gakoak negoziaketa norekin osatu behar den horretan datza; ez bait da gauza bera 1983.ean indartsu dagoen PSOE batekin negoziatzea ala 1989.ean barne nahiz kanpo presioak dituen alderdi honekin negoziatzea.

Kontakto sendoetarako bi parteok prestatuz

ETak tregua luzatzeko aukeratu duen unea inizitiba politikoa bereganatze

“**Ez negoziaketa eta ez kontaktoak ez dira politikoak izango**”
(Koro Garmendia, EE)

tzeko asmoz izan dela ez du inork zailtzen ipintzen. Eta lortu duenik ere ez. Arestian aipatu bezala, horretarako borondate baten erakusle izan da, gero-ra erre zezakeen kartutxoak orain erretzea erabaki duelarik; era beretsuan

Joxe Antonio Urrutikoetxea eta beste errefuxiatuen atxiloketari, manifestaldiekin erantzun zieten AABBek.

ETA eta gobernu espainiarraren arteko kontaktoak

Gertakizunen abiadurak zurrumbilakoz puztu eta nahastu badezake, ekintzak eta kontrako baliapideak ugari zirela garaian ere kontaktoak suertatu ahal izan zirela ezagun da.

1976. hasten dira lehenak baina PSOE gobernuan dagoen sasoian hasten dira bitartekorik gabeko kontaktoak. 1984. urtean Guardia Civileko komandantea den Gutiérrez Galindo Txomin Iturberekin Andorrako kafetegi batetan elkartzeko da eta ez dute inolako akordioarik lortzen; urte berean Barne ministraria espainiarra zen José Barrio-nuevok “**donde quiera y cuando quiera**” ospetsua luzatu zuen. Txominen heriotzarekin batera, Ginebran, Andorran eta Bruxellesen izandako

kontaktoen berri izaten duelarik prentsak.

Eugenio Etxebeste deportatua zegoen Ecuador-etik Aljeriara eramaten dute eta 1987.eko uztaillean Estatu espainiarreko ordezkariekin, Julen Elgorriaga buru delarik, kontaktoak ditu. Urte bereko abuztuan gobernu espainiarreko iturriek “**hay y habrá diálogo con ETA**” aitortzen dute. Abenduan Zaragozako kuartelaren kontrako erasoaren ondoren, gobernu honek tregua bat eskatzen dio ETari. Honek 1988ko hastapenetan bi hilabetetako su-etena eskaintzen du, atxiloketarako eta errefuxiatuen entregak gerta ez daitezen baldintzarekin. Eskaintza honi gobernuak muzin egiten dio eta otsaila-

ren 14ean ETak tregua eskaintza bertan behera uzten duela adierazten du, ez bait dira baldintzak onartu.

Otsailaren 25ean, Revillaren bahiketarekin Felipe Gonzálezek “**con atentados no hay, ni habrá negociación**”. ETak industrial soriarra etxe parean aske utzi ondoren, azaroak 2an ‘Egin’ egunkariaren bitartez, Aljeria kokagunetzat eta Eugenio Etxebeste ordezkari bakartzat dioten agiri batetan tregua eskaintza berria luzatzen du.

Azkenik egunotan Euskal Herriko politika markatu duen 15 egunetako tregua unilaterali ekiten dio ETak. Bere lehen su-etena publikoak.

“ *Bi parteen arteko hurbilpenik ez dut ikusten eta ez dut beren flexibilitate gaitasuna ezagutzen*”

(Ramon M. Labaien, EAJ)

“ *Negoiazteko bi mahai behar dira: bata alderdientzako, bestea ETA eta gobernuarentzako*”

(Carlos Garaikoetxea, EA)

González gobernuak Europako Elkartearen lehendakaritza sei hilabetez hartuko du.

ulertu beharko litzateke Diario-16ko zuzendaria den Pedro J. Ramírez-i egini-ko elkar hizketa eskaintza, ETAk bere historian Estatu espainiarreko egunkari bati eskaintzen dion elkar hizketa, alegia. 1984etik 87ra jasan dituen eraso-
soei aurre egiteko —gogora ditzagun preso-
en sakabanaketa, komando garrantzitsu zenbaiten erorketak, arazo-
ren internazionalizazioa, errefuxiatuen atxilot-
keta eta entregak, ipartarren kontrako eraso-
a, komunikabide gehien-
tsuen jokaera— enbido zorrotzak bota
ditu eta Revilla eta Madrileko ekintzak
burutzerakoan PSOEk eta zenbait es-

pektatibek agintzen zuten arazoaren ir-
tenbidea hutsaren hurrengoan gelditu
da.

PSOEk berriro ere, Gasteizko paktua-
ri eutsi dio eta Eusko Alkartasunaren
iragarritako desmarkea ezik negoziaketa
politikoa hitza bera ETaren itzaletik
kendu dute. Hala ere, Eusko Jaurkitza
berak, negoziaketa batetarako urratsak
prestatzen ari direla aditzera eman du,
'el comunicado de ETA parece respon-
der a una estrategia premeditada de ca-
ra a la negociación' diote Ajuria Enea-
ko iturriek. Iturri hauek berek 'desco-
nocemos las claves ocultas del proceso

aunque es de imaginar —jarraitzen du— que ETA habrá mantenido algún tipo de contacto con la Administración central antes de decidirse a dar ese paso' diotenean, paktoa berrizentpetu du-
ten alderdien izpirituarekin topo egiten du Eusko Jaurkitzaren adierazpen hauek.

Herri Batasunak Jon Idigorasen bitar-
tez, erakunde armatuak indar negocia-
tzaileari lehentasuna ematen dion une
berean, bere indar militarra erakutsi de-
zan probokatzen ari direla salatu du;
negoziaketa emateko erakunde honek
duen heldutasun politiko eta lejitimita-
tea gogoratuz.

Ez du Xabier Arzalluzek betarik gal-
du eta 'Deia'n igandero idazten duen
artikulo txoan aurreko asteko ARGIA
komentatzen genuen José Ramón
Scheifler-en artikuloan oinarrituz nego-
ziaketaren balio eza azpimarratzen du,
tregua, kontaktoak, negoziaketa... mo-
du batetako euskal nazio bat lortzeko
estrategiaren barnean urrats taktiko ba-
tzu besterik ez bait lirateke politikari
honetzat.

Eta PSOE kontaktoak egiteko prest
dagoela ofizialki esan badu ere, gauza
gutxi adierazi du. Rosa Conde gobernu
bozeramaileak gobernuak terrorismoa
deuseztatzeko egin dezakeen guztia
egingo duela aditzera eman du: neurri
polizialak ugarituko ditu ala beharrez-
ko ikusten den negoziaketa bati ekingo
dio? Ala biak batera aprobaturiko ditu?

Nora eraman gaitzake tregua bilateralak?

Euskal Herriko politikaren egoerak
egunotan jasaten dituen gorabeheren
erritmoa ikusirik edozer gauza gerta
dakiguke, baina orrialde hauek idazten
ditugunetik ETAk 15 egunetako su-ete-
naren agindua amaitzen den bitartera
egun dexente geratzen direnez, ezin ja-
kin negoziatzeko borondaterik azaldu
den ala ez. Jakinmina eta zalantzak he-
rritarrean daude eta Historia egin de-
zaketen hilabeteen aurrean gaude; one-
rako nahiz txarrerako.

Prozesoa luzea bezain bihurria denik
argi dute denek, banda askotara joko-
tzen da hari askotatik tiratuz, baina le-
hendik ere zenbait saio egin bada ere,
oraingo saio guztiak ez bidez hutsaren
hurrengoan kokatu.

Urratsak, nahiz tipiak izan, tregua bi-
lateral baten onarpenean bilaka daitez-
ke eta sor litekeen egutegiak herritar
askoren, gehiengoaren esperantza piz-
tu dezake. Politikoei arazo hau kon-
pontzeko eginkizuna dute, eta herrita-
rrek politikariei ardurak eskatzekoa.

N.ARRASTOA

Euskal Preso Politikoak gogoan

Idatz iezaiezu!!!

**Maison D'Arret de Fresnes: 1 Avenue de la
division Lecrec
94261 FRESNES CX**

Arrospide Sarasola, Santiago
Txabarri Lopetegi, Imanol
Etxebarren Elordui, Jesus
Garcia Mertxan, Karmelo
Etxeberria Garmendia, Juan Carlos
Perez Alonso, Felix
Oteiza Olazabal, Aitor
Arin Bastarrika, Xabier
Madariaga Agirre, Julen
Etxeto, Christian
Derguy, Dannel

**Maison D'Arret de La Sante: Rue de la San-
té,
75013 PARIS**

Pujana Alberdi, Iñaki
Makazaga Urrutia, Xabier
Zalakain, Mikel
Zubillaga, Xabino

**Maison D'Arret La Citadelle: 17410 ST.
MARTIN DE RE**

Hernandez Llanosa, Patxi
Lasa Mitxelena, Juan Lorenzo

**Maison D'Arret de Tulle: 1 Rue Souhum Pro-
longa.
19272 TULLE**

De Luis Astarloa, Fernando

**Maison D'Arret de Perigueux:
Place Beleyme
24000 PERIGUEUX**

Urdanpilleta Goenaga, Joxe Mari

**Maison Centrale de St. Maur:
36250 ST MAUR**

Martinez de la Fuente, J. Ramon

**Maison D'Arret de Poitiers:
209 Rue Faubourg du P.N.
86000 POITIERS**

Rodriguez, Niko

**Centre Penitencier de Femme
de Fleury Merogis:
91700 ST GENEVIEVE DES BOIS**

Pascual González, Blanki
Razin, Kristina

**Centre Penitencier Fleury Merogis:
91700 ST GENEVIEVE DES BOIS**

Martinez Olasagarre, Roberto
Arrieta Zubimendi, Jose

**Maison D'Arret de Lannemezan:
65300 LANNEMEZAN**

Bergaretxe Unamuno, Agustin
Ansola Larrañaga, Pello

**Maison D'Arret de Pau: 14 bis Rue Viard
64000 PAU**

Osa Arozena, Jesus Mari
Zabaleta Mendia, Gotzon
Pikabea Buruntza, Iñaki

**Maison D'Arret de Eysses:
47307 VILLENEUVE SUR LOT**

Ezkerra, Mikel

**Maison D'Arret de Baiona:
Rue Charles Floquet
64100 BAIONA**

Aldazabal Goizueta, Emilio

**Maison D'Arret de Muret.
31605 MURET**

Garalde Bedialauneta, Isidro

AMNISTIAREN ALDEKO BATZORDEAK

Washington eta Moskutik
arreguraz begiratzen da eskualdea

Balkanetan, barne kontraesanak distentsio klimari gailenduko?

Jugoslavia, hausteko puntu batera heltzen ari da? Balkanetako eskualderik konplexuenean behintzat eta arrapaladan, gertakizunak elkarren oso segidan, oso azkar suertatzen ari dira, eta sukar horretan genozidio hitza berriro aireratzen ari da. Munduko lehengo gerratearen ondoren eta bi inperioren (austro-hungariarra eta otomaniarraren) leherketaz finkaturik gelditu ziren mugak oso kontraesankor suertatzen ari dira behintzat.

Estatu bakoitzean, nazio handiaren ondoan, munta bateko gutxiengoak suertatu ziren: direla hungariar eta alemaniarrek Errumanian, direla greziarrak Albanian, direla mazedoniar eta turkiarrak Grezian, direla greziarrak Turkian, direla turkiarrak Bulgarian, direla albaniarrek eta hungariarrak Jugoslavian... Ez azken estatu honetako federazioa osatzen duten elementu guztiak aipatzeagatik...

Alderdi guztietan eta bigarren gerratea eta gero istiluak jarraitu dira. Adibidez, Bulgariako turkiarrak bulgariartze-ko ahaleginak oso kritikatuak izan dira; Sofiaren arabera, turkiar horiek otomanoen inbasioen ondorioz turkiarturiko aintzinako bulgariarrak izango lirake... Alabaina, historiak buelta asko ematen ditu, zeren eta bulgariarrak berak zer dira, amaitzen ari den gure milurteko honetan slaviarturiko turkiarrak ez baldin badira?

Kontu zaharrak, kontu ez hain zaharrak... Turkia otomaniar inperioaren ondorengoa da. Kroazia hungariar manupetik aparteko entitatea izan da aspaldidanik. Montenegro Turkia eta gero eskualdeko estatu-entitaterik zaha-

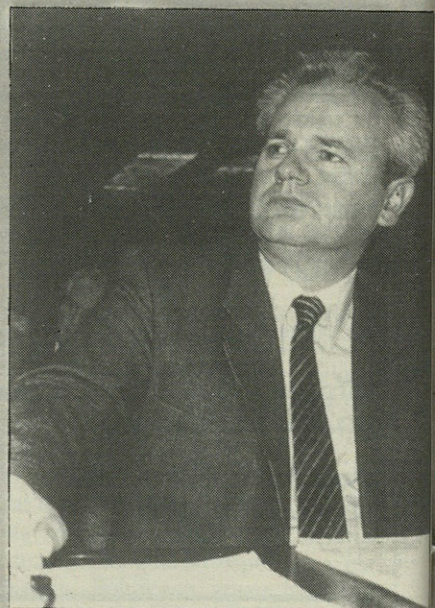
rrena dugu. Serbiak bere erregeak zitu. Bulgariak berriz mende beteko bitzita dauka otomaniar inperiotik landa. Errumaniak 1919an hartu zuen bere gauregungo egitura. Beste horrenbeste Jugoslaviak...

Yaltako bezperetan egin zuten partiketa

«Balkanizazioa» aipatu izan da nazio zatiketaren eredu (txar) bezala. Potentzia handien arteko gaurko «bake» edo distentsio klima nabari da noski eskualde horretan ere; 1988ko otsailaren 26an eta Belgradon, jugoslaviarren inizatibaz hain zuzen, balkaniar estatuetako kanpo arazoetarako ministrariak bildu ziren, azken gerratea amaitu zenetik lehenbiziko aldiz. Albania, Bulgaria, Errumania, Turkia, Grezia, Jugoslaviak badute zer konpondu elkarrekin. 1987an bertan Turkiak Grezia eta Bulgariarekin haserrebeide bi ibili zituen, Bulgariako aipatu turkiar gutxiengoa zela eta batetik, Atenasek Ankarari Egeo itsasoan espanditu nahi izanaren salaketa zela eta bestetik (eta Txipreko gatazkak ez dira guztiz isildu).

Branko Mikulic lehe

Jugoslavia:

Slobodan Milosevic, serbiarren lider karismatikoa.

Balkanetako gerra denborako irudi alegorikoa. Gogoratu beharrekoak...

ministrariaren dimisioaz eta Montenegroko gertakizunak eta gero gerra zibilaren ertzak haztakatuz

Nazio iskanbilek segitzen dute Jugoslavian, eta halako batean federazioak krak egin dezakeela erizten segitzen du zenbaitek. Estatuaren ekonomia porrot eginda dago, eta serbiarren nahikeriak ez dira denborarekin apaltzen, egunetik egunera su gehiago hartzen dutela bait dirudi.

Vladimir Bakaric Kroaziako komunista «historiko»ak orain urte batzuk esan zuenez, kroaziar nazionalismoa erraz jasan ahal izan du federazioak bere sorreratik, aldiz serbiar nazionalismoak eginez gero eztanda, ez luke kolpe horretatik bururik jasoko. Duela sei urte hil zen Bakaric, apenas Kosovoko 81eko lehenbiziko kale-borrokak ikustatu eta gero, baina azken denboretan, 88an barrena batipat, haren esanak konfirmatzen ari dira. Titok berak ere esan omen zuen inoiz Jugoslavia indartsu izango bazen Serbiak ahul izan beharko lukeela —baina serbiarrek ez dute inoiz ongi asimila-

tu Kosovoko egoera, ez ekialdeko Bosnia berenganatu ezin izana, eta gainera «hegoaldeko Serbia» Mazedoniako errepublika bilakatzen zela ere ikusi behar izan zuten.

Serbiarren «esnatze berria» 1987ko udazkenez hasi zen, Slobodan Milosevic Serbiako komunisten buruzagia bertako partiduaren komite zentralean gailendu zelarik. Harezkero, hemen eta han hainbat euskarri bildu du, eta hala Serbian nola errepublika bereko diren Kosovo eta Vojvoidina-ko autonomietan, baina bai Montenegron ere, milaka eta milaka manifestalari irten da kaleetara, kasu de-

netan Serbiarekiko batasuna edo-eta asimilaketa erreibindikatuz.

Gerra zibilaren ertzean?

Ekintzak prezipitatu dira. Kosovoko arazoari —seguru aski bere baitan tentsiorik gotorrenak batzen dituen— urria aldean Vojvoidina eta Montenegrokoa erantsi zitzaizkion. Lehenengoan hala ere serbiarrek osatzen dute populazioaren gehiengoa, nahiz 500.000 hungariar bizi diren eta beste minoria ahulago batzuk (datu zehatzagoak ARGIAren 1.217garren alean ematen genituen). Bertan «serbiazale» erradikalek —adjetibo zeinak ez bait du gutxi direnik esan nahi— partiduaren buruak behartu zituzten beren dimisioa aurkeztu zezaten. Montenegron ez zuten orduan Milosevic-en aldekoek zorte berbera ukan (urriaren 9an egin zuten saio), baina

Albania, bere txikitasunagatik eta bi-zi izan duen isolaketagatik ere, problemarik gutxien sortu izan duena izango da menturaz, alabaina Tiranatik Kosovori begira egoten dira erne, eta bestalde greziarrek ez dute ahanzten 200.000 herritar Albaniapen dituztena.

II. gerrate hura bukatutakoan, Yaltako haren bezperetan, Churchill Stalinek elkartu omen zen Moskun, eta Balkanei buruz portzentai sail batez amarratu zuten asuntua: Jugoslavian —disseinatu zuten— ekialdeak eta mendealdeak %50na influentzia izango zuten; Errumanian, %90 eta %10a; Bulgarian, %75 eta %25a; Grezian, %10 eta %90a. Yaltan besterik esan zen, herriek berek eta hauteskunde bidez erabakiko zutela-eta, baina aliatuen armadek hartu zituzten posizioek erabakiko zuten jokua. Greziako gerra ondoko gerrilen porrota testuinguru horretan ulertu behar da. Jugoslavia —bertako gerrilak kudeatu bait zuen garaipena— autonomoago izan zen hasieratik, eta mendealdeko potentziek begi onez ikusi zuten bertako eboluzioa. Albania ere uste zuten eskuratuko zutela, baina hori gaizki irten zitzaizen —sobietarrek ere

kalabaza bildu zuten bertan, 1961ean Tiranak Moskuri buruz distantziak hartu zituelarik. Errumania ere distantziatu zen sobietarrendandik, nahiz ez horrenbeste.

Bi potentzia handientzako kezka iturri Jugoslavia

Estatu Batuek hiru kezka nagusi dituzte Balkanetan: Turkia eta Grezia, batetik, biak OTANeko partaide izanik eta Mediterraneo Ekialde Erdiarekin elkartzen dituztela; Turkiaren aukera da ordea estatubatuar politika determinatzen duena eskualdean. Bigarrenik Jugoslavia bere oraingo horretan gera dadin nahi lukete amerikarrek: beldur dira, Jugoslavia deseginik, sobietarrek, nazioaren bati apoioa emanik edo arbitroarena eginik, atzera Balkanen mendealdera iritsiko zirena. Hirugarren kezka Varsoviako paktuaren barnean

dagoen Errumania dateke: Bucarestek ere bai bait darama Moskutik aparte samarreko bere berezko linea bat, Washingtonen ustez aprobetxatzea beharrekkoa.

SESBek ere baditu besteak beste hiru kezka horietatik: Errumaniarena izanen da bizienik sentitzen duena beharbada, hura nolaz-halaz galduz gero desastre geopolitiko bat agituko bait litzateke berarentzat (mapa bati begiratu). Grezia eta Turkiari begira oso zuhur jokatzen dute, Turkiarekin bereziki, muga amankomunak izanik, daukaten manio-bra margen txikia ahalbait aprobetxatuz. Jugoslavia berriz, amerikarrek bezalaxe, ez aldatzea gura bide lukete sobietarrek, arrazoi desberdinegatik: hura edo haren parte bat demokrazia liberala gertatuz gero, txit etsenplu txarra suerta bait liteke inguruko aliatu enparauntzat.

PABLO SASTRE

doi-doi hiru hilabete beranduago lortu bide dute gura zutena.

Izan ere urtarilaren 11an, mobilizapen sendo batzuren ondorioz —Titogradon 80.000 lagun bildu zirela esan da, xifra hauetaz gutxi fido gaitzeko baina—, eta errepublikako ekonomiaren egoera bereziki larria zela bide, buruzagi orok, gobernuak eta parlamentariak barne, dimititu egin zuten. Ikusi batera serbiarrak beren posizioak aitzinatzari ari direla ematen du.

Sloveniako presidente den Janez Stannovnik (Slovenia Austria eta Italiarekin egiten du muga eta errepublikarik aberatsena dugu) esan zuen azaroan ezen Montenegro eta gero Bosniari atxikiko zirela serbiarrak, eta hori «gerra zibilarren ertzean» ipiniko lukeela Jugoslavia. Bosnia-Herzegovinia federazioaren erdian bait dago, hala kroaziar nola serbiar gutxiengo garrantzitsuekin, eta batez ere orain kolokola dagoen balantza erabat desorekatuko litzateke Serbiako nazionalisten aldera, Sloveniak eta Kroaziak behinik behin oso nekez onartuko luketena.

Stine Suvar bosniar buruzagiak (bosniarrak etniaz baino erlijioaz bereizten dira gehiago serbiarrendandik, gehienak musulmanak bait dira) abisu egin zion Milosevici: «Ordena defenditzeko beharrezkoa bada, espeziozko neurriak hartuko ditugu». Milosevicek baretu zuen: «Ez dugu beste errepubliketarik deusik ere nahi; ditugun anbizioak geure errepublikari dagozkio» (Kosovo, Vojvodinari).

Sei errepublika federatu, bi eskualde autonomo, gutxiengo etniko ugari denean.

Kroazia eta Sloveniaren xedeak

Mazedonia erdi ahaztuxea dagoelarik (badirudi mazedoniarren auzirik zailena Grezia aldeko beren anaiekin dutela, Greziak ez bait ditu herri gisa ezagutzen, bulgariaren dialekto *patois* batez mintzo direla esaten du), iparmendealdeko errepubliketan puri-purian dago ambientea: Kroazia eta Slovenia izan bide dira abenduaren 30ean Branko Mikić Jugoslaviako lehen ministrariaren dimisioa gehienbat bultzatu dutenak; agi denetik, bi errepublika horien buruzagiek mendealdetiar —nolabait esateko— ereduzko ekonomia bat, kanpoko inbertsioei irekiago egongo den ekonomia bat desio dute. Guzti honetan kontutan izan behar da Jugoslavian inflazioa bi urtetan %85etik %250era pasa dela, 21 mila milioi dolarretako kanpo-zorra dutela eta milioi bat lagun langabezian, 23 milioitako populazio batean.

Orduan, lehen ministrariaren postua hutsik gelditu delarik, bi izen hasi dira barajatzeko: Ante Marković kroaziarrarena, eta Milosevicena berarena! Hortik ere etorri daiteke buruhausterik epe laburrera.

Urtarrilaren 11an Slovenian eta intelektual batzuren inguruan Sloveniar Batasun Demokratikoa fundatu da, lehen saio bat federazioan orain arteko monpartidismoa hautsi dadin. Pluripartidismoak berriz badu oposizio gotorra, eta ez bakarrik partidu komunistaren defendatzaile amorratuak aldetik: sistema horri ikusten zaizkion problemen arteak nagusienetarikoa zera da, partidu horiek osagai etniko batez eraikiko liratekeela seguruenara, berriz ere joera zentrifugoei bide emanik —baina errealtatean egungo partidua bera ere zortzi zati eginda dago, osagai etniko horiexen arabera hain zuzen ere.

PABLO SASTRE

Politika berriarekin akabo autopistetarako Madrilgo inbertsioak

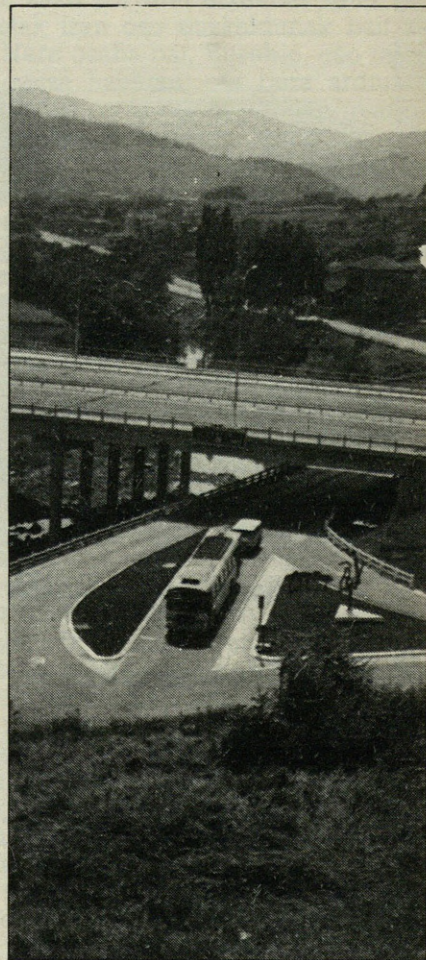
Bilbo—Behobia: frankismoaren interesetik krisiaren geldiuñera

1967ko ekainean MOPEk konkurtsora atera zuen Bilbo—Behobia autopista, eta hurrengo urteko dekretu baten bidez, 'S.A. Ferrovial'go Rafael Del Pino y Morenori, ingeles konpainia batetako Bryan Muir Sandersoni eta frantses konpainia batetako Alvaro Milans del Boschi adjudikatu zitzaizen obra. 70. hamarkada hasera honetan Euskal Herriko, eta oro har nazioarteko ekonomia ez zegoen oraindik krisian eta gure industria eta Irungo pasoa Espainiara-ko diru sarrera garrantzitsuak ziren.

Frankismoko proiektu honetan, oraingo gizon garrantzitsuak agertzen dira kontseilarien artean, Fernandez Ordoez, Calvo Sotelo e.a. Espainiar Estatuaren kontzesio honen iraupena 2003a arte ezarri zen eta bitartean Bilbo—Behobia Europako autopistarik garestienetarikoa bilakatu zen. 1968an hasten diren Bilbo—Behobiako lehen lanak, 1963.urtean MOPEk Harris Bosch Aymerich enpresari eskaturiko ikerketaren ondorioei jarraituz egin ziren, eta honen ustez Euskal Herri inguruko komunikazioen arazoa konpontzeko lehen urratsa autopista honetan zetzan. Lehen zatia, Basauritik Zornotzarako 13 kilometroak, 1971eko ekainean amaitu ziren, eta azkena, Irundik Behobiarako 7 kilometroak, 1976ko apirilean.

Inbertsore indartsuak

Eraikuntza eta explotaziorako, obra adjudikaturiko hiru enpresekin batera Euskal herriko aurrezki kutxek osaturiko enpresa bat elkartu zen eta finantziamentuaren berezko kapital honez gain Estatuko eta atzerriko beste kapitalen bilaketa zuzpertz zen. Ezarritako legearen arabera, inbertsioaren espainiar kapitalaren kopuruak ezin zuen kapital orokorraren %45 baino gehiago izan, eta beraz, atzeritar kapitalak %55 ekoa izan behar zuen gutxienez. Honetarako, atzeritar merkatuetan kredituak aurkitu eta boltsan bonoen emisioak kaleratu ziren, Lloyds Bank, Deutsche Bank, Credit Lyonnais, Banco di Roma e.a.—k beraien diru sarrerak luzatuz.

MOPen prebisio eta asmoetan autopista hau Kantauriko autopistaren pusket bat zen, eta Estatuko komunikazioen Plangintza orokorraren pausu bat. 1963an eskatu zuen ikerketaren konponbidean, Bilbo—Behobiaren ondoren eta komunikazioen arazoari erantzuteko Harrys Bosch enpresak eginiko ondorioetan, Malzaga loturaren garrantzi estratejikoak ezartzen zen. Miranda de Ebrotik Maltzagaraino beste autopista bat egin beharra ikusten zen Gasteiztik pasaz, eta puntu honetan

Euskal inkomunikazio sarea

60. hamarkadako plangintza hura ez betetzeak eta gero suertatu diren egiturazko eraldaketak, komunikazio sistimaren birrantolaketak bultzatzen dute eta gaur egun abiadura handiko trenak, Leizarango autobia eta Estatuko autopistaren sare hedaketa, hutsune honen aurrez—aurre kokatzen dira.

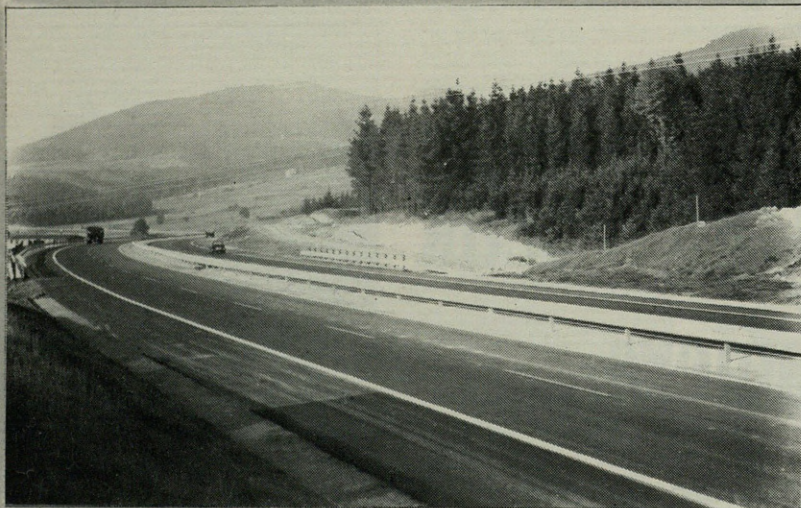
70. hamarkadan frankismoaren ikuspuntutik planteiatu zen autopistak bi interes aurrejartzen zituen. Ekonomikoki euskal komunitatearentzat onuragarritzat ikusten zen

autopista, eta bestalde, frankismoaren konfidantzazko inbertsioaren irabazi eta interesekin batera, Europara eta atzerriko ekonomia irekitzen hasia zen espainiar ekonomiaaren etapa berri bati, ezinbestekoa zitzaien Irungo klabea Europarako ate bezala eta euskal industriaren esportazioarekin etekinak ateratzeko bide bezala.

Behin krisia agertu ondoren gaur asko aldatu dira, Espainiako autopista sare zabalaren lehengo asmo eta proiektuak erabat geratu

dira. Irtenbide berriak planteiatu dira, gaur egun egin den komunikazio inbertsio handiena trenarekin egin dute, Madrilgo gobernua ardatz katalana nagusitu nahi izan duelarik. Arrasate, Bergara, Beasain... euskal kooperatibismoaren gune bilakatu da, eta garrantzi industrial sakon bat izan arren, estatuen aurkako kokagune historiko moduan mantendu da ideologikoki. Industrial gune hau komunikazioaren azpiegitura aldetik laguntzarik gabe geratu da orain arte eta gaur egun ere, azpiegituraren hornikuntzan ikuspegi ekonomikoak baino politikoak gehiago begiratzen direla dirudi batzutan. Leizarango autobien oinarria, komunikazio eskaeraren igokada bati erantzutea ez bada, arrazoia Nafarroarekin lotura eta erlazio zuzenago bat izatean datza, tamalez ez baita inoiz aurreikuspen politikarik ematen. Begibistakoa da behintzat Madrildik ez direla euskal interesak beste batzuen aurretik jartzen eta komunikazio sareek oro izaera ekonomiko eta politikoa duela. 70. hamarkadan Estatuak Bilbo—Behobia autopista egin zuen eta orain, aldez, TGVak Euskaditik ez pasatzeko Madrilgo agindua jaso duela dirudi.

B.A.

“Maltzagarako
asmoak usteltzeak
Arrasate-Bergara
isolatu du”

Beasain—Bergara bitarteko errepide bat atxekituko litzaioke.

Krisiaren eragina

Bilbo—Behobia autopista hau egiten 9,5 milioi metro karratu espropiaketa egin zen, hots, 90 mila metro karratu autopistako kilometro bakoitzagatik, eta hauetariko %25ean ez zen elkar—akordiorik egon. Gainera 511 bizilagun lekuz aldatu ziren eta metro karratu bakoitzaren prezio ertaina 215 pezetatakoa izan zen. Arazo tekniko la-

riak konpondu behar izan ziren orografiaren baldintza txarregatik, eta bereziki Eibar eta Deba bitartean. Puntu honetan bi tunel, zubi izugarri bat, mendi ebaketa gogor bat, autopistaren bi norabideen bide—banaketa eta azken finean inguruarekin erabat hausten duen paisaia berria nagusitu zen. Gogoratu behar gainera, trenbide eta errepidearen bide aldatetaren ezarpena egin behar izan zela.

Kokagunearen ikuspuntutik Deba eta Zarautz moduko herri turistikoek zuten garrantzi potentziala eduki zen kontutan, eta Gipuzkoa barnekaldeko industriguneez baztertua. Arrasate—Bergara bialararen Maltzagarainoko Bilbao—Behobiaren lotzearekin konpontzekotan laga zen. Plangintza hau aurrera eramatekotan, Maltzagan, Bilbo—Behobiarekin eta Gasteiztik pasaz Miranda de Ebrorainoko autopistarekin lotuko zen, gero gainera Mediterraneo ko autopistarekin ere elkartzekoa zen. Orduko plangintza honetan Nafarroako lotura eta Bartzelonarainoko autopistari buruz ez zegoen erabaki bat hartzeko borondate politikorik.

Gaur egun ondorioak

Baina autopistarekin batera doan komunikazio sareak badu berrikuntzaren beharrik. Lehenik oso garestia da eta 2003. urterarte ez da esku publikoetara pasako, bestalde zenbait lekutan konponbide konkretuak eskatzen dira. Zorrotzan, herrian dagoen bidegurutzak sorturiko trafiko kolapsoa ezabatzeke, zenbaitzuk Bertatik Bilboranzko autopista zatia dohain bihurtu eta herriko trafikoa bertara bideratzea eskatzen dute. Bilboko hego konponbidean ere zenbait berrikuntza somatzen dira beharrezko, zeren Bilbotik Gasteizerako norabidean autobiak Gasteizerakoarekin lotzen du Aiara bialaran barrera, baina Donostiatik Bilborako norabidean ezin da beronekin lotu eta kanpora irten eta nazionaletik Arrigorriagaraino joan beharra dago. Azken finean, autopista hau frankismoaren emaitza da, ikuspegi guztietatik, eta bere sortzearen arrazoia ez da Euskadiren interes eta beharretan bakarrik bilatu behar.

B.ARTOLA

Imanol Urbietta, 54 urtetako zaraustarra. 7 urte zituela herriko bandan jotzen hasia, musika eta haurren mundua izan dira oraino bere erreferentziarik adierazgarrienak. Besteak beste, Zarauzko ikastolan hainbat urtetan irakasle izana, «gure semeak erdal kulturari ez saltzearren» hainbat lan neketsu bezala pozgarri gauzatua da Imanol Urbietta gitarra baten laguntza soilaz han hemenka solasean eta jolasean arituaren poderioz. Donostiako Amara auzoan duen musika tailerrak eta bertan biltzen zaizkion zientoka haurrek jaten diote denbora gaur, irakasleak prestatzeko ikastaroak direla, diskoak, 70tik gora jada!, ETBn egiten duen programa... bilakatu direlarik hain zuzen ere 'ofiziorik alegreena' aukeratu duen euskaldun honen 'zerualdia'.

Imanol Urbietta:

«Eguneroko ogi arrunta egiten jarraitzen dut»

GALDERA: Nola izan zen musika munduan sartu zinela?

ERANTZUNA: Familiak eta inguruan zer ikusi berezia izan zuen. Batetik, zaraustarra izanik, plazaren barne-barnean jaioa naiz. Nere aitona entitate soziai-kultural baten arduradunak ziren, eta ikusten denez, nere aiton-amonen etxean asko zaintzen zen antzerki eta zartzuela mundua. Bazen etxean piano bat eta halaxe hasi nintzen nere behatzak tekladu gainean jarrita garaiko musika haiek nere erara moldatzen; aitona ikusi zuen oso trebeak nituela behatzak eta belarriak onak, eta musika bidean jarri ninduen.

Nere etxean zaletasun haundia zegoen, asko zor diet etxekoei nahiz eta karlistak izan oso euskaldunak bait ziren. Nere osaba bat, Eusebio, oso zalea zen gauza hauetan, eta bera arduratu zen klarinetea jo nezan bandan, pianoa ikas nezan eta horrezaz gain txistua eta dantzaren munduan sartu ninduen. Garai hartan, gerra aurrean ari natzaizu, bazegoen joera bat herriko bandan jotzeko, eta ni halaxe, zazpi urterekin bandan jotzen hasi nintzen. Neretzat, 7, 8, 10 urterekin bandan jotzea ikaragarria zen, zerualdia bizitzea zen.

GALDERA: Musika mundua gazte-gaztetan sakondua, ze ikasketa aukeratu zenituen urteak aurrera joan ahala?

ERANTZUNA: Beno, ikastola munduan sartzeko nere filosofiak eta, egin nituen. Profesional aldetik bestalde oso gauza bitxiak eginak dauzkat, adibidez, Lankide Aurrezkiko zuzendaria izan naiz; baina, orduan ere, nere joera zen, nahiz eta egunak kontabilitatea egiten pasa papeara artean, herriari erantzun bat eman nahia, eta beti korapilatua aurkitzen nintzen, jalaldi bat prestatu beharra zela...

Garai berezi haiek etorri ziren eta kulturari bultzada bat eman nahia sortu zen guregan. Puskaketa politiko batzuek eman ziren, eta ondorioz, gaztediaren aldetik halako etendura bat. Gazteak bere alternatiba aurkeztu zion gizarteari. Ni erdi-erdian nengoen, eta gogoan dut nola Txillardegia eta horiek influentzia haundia izan zuten neregana, ez bakarrik politika mailan baita kultura mailan ere. Orduan gure egarria politika zen, gure sustraiak sentitzen genituen, protagonismoa nahi genuen, eta hori desarroilatze-ko modu asko zeuden, baina bat, kalea eskatzen ziguna, gizarteak eskatzen ziguna, euskara lantzea zen, euskara bizitzea, euskara plazaratzea adibidez, eta neri tokatu zitzaidan hizlari izatea, aurkezlea izatea, eta batez ere musika aldetik zerbait esatea, ez estetika mailan, protesta mailan baizik. Hor aritu nintzen 'Ez dok Amairu'n, borrokalariak ginen,

**«Hor atzean
eskubide
unibertsal bat
dago,
eskubideko
ondasun bat da
musika, eta
nere ustetan
baldin badago
estamentu bat
gizartean hori
defendituko
duena eskola
da. Haurrak
dituen ordu
inportanteenak
eskolak hartzen
ditu, gizarteak
utzi egin du
eskolak egin
beza, baina
eskolek ez dute
egiten nahiz eta
esan leku
aproposena
dela»**

herriari zerbait esan nahi genion, 'esnatu zaitez, esperantza piskat izan ezazu...'

60an ezkondu egin nintzen, semeak ekarri nituen eta hortik etorri zen beste egarri bat, guk nahi ez izatea erdal kultura bati gure semeak saltzea. Kulturari buruz postura nahiko masimalista hartu nuen beraz. Momentu hartan ikastola bazen Zarautzen, mogimendu bat sortu zen haren inguruan eta mogimendu hartan sartzeko beharra ikusi nuen. Ikastola sortu aurretik halere, gu hasiak ginen umeak jendearen aurrean kantuak jarritz ipuinak esaten, olerkiak adierazten, urtero-urtero egiten genuen, 58tik aurretik; horren ondorioa izan zen jendea konturatzea ez bakarrik esperantza bat bazegoela, baita espresio mundu bat ere, haurraren kulturaren mundu bat, eta orduan hasi ginen gauzak ikusten, haurra ere azken batean ardatza zela ikusten, eta ez medio bat soilik mensaje bat emateko. Halaxe, ustegabeen eta halabeharrez, gelditu nintzen eskolaren munduarekin eta eskolak dituen eskakizunekin.

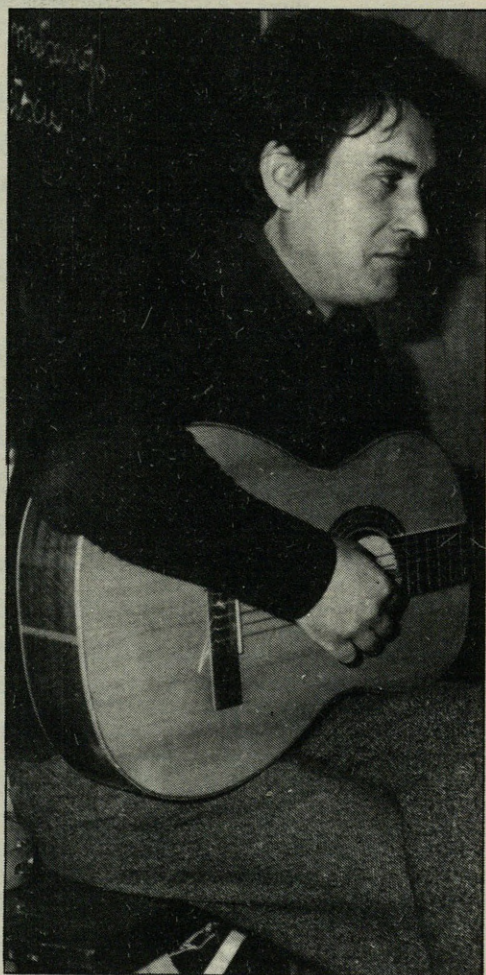
GALDERA: Zarauzko ikastolan irakasle sartu zinen, ezta?

ERANTZUNA: Bai. Pentsatuz ikastola zela alternatiba eta ikastolak hartu behar zuela lan hau. Zoritzarrez, urteak pasa dira eta konturatu naiz ez duela hartu. Momentu hartan ikusten genuen etorri zela erreleboa. Zutik zen ikastola eta batzuek juntan borrokatzeko postura hartu zuten, eta nik ikusi nuen borroka haundiena barruan egin behar zela, irakasle bezala.

Hasi nintzenean, titulu eskas batekin Erromatik itzulita, nere helburua zen komunikazio bat lortzea, zerbait ematea. Berehala konturatu nintzen ematen baino gehiago hartzen ari nintzela. Haurtzaro berri bat hartu nuen, musika eta dantza asko landuak banituen ere lehendik, haurrekin bat egitean konturatu nintzen gauza asko nituela aldiz baztertuta, deportea, geografia... Reziklaia bat suertatu zen neregana, komunikatu nahi nuen eta umeak mogimendua, espazioa, jolasa eskatzen zizkidan, eta hori baldintza bat zen haurrekin ondo komunikatzeko. Orduan hasi ziren nere barruko zenbait gauza bizitza berri bat hartzen, Hezkuntza Bibentziala baliatuz hain zuzen. 'Iru-dimena boterera' garaikoa naiz ni ere.

GALDERA: Heziketa mailako esperientzia hura nola gogoratzen duzu gaur eta orain?

ERANTZUNA: Haurrak berak eskatzen zuen heziketa mailako esperientzia berri hura. Azken batean, Oteizak esaten zuen bezala: «Ze erraz deskonpentsatzen dugun haurra eta ze nekez konpo-

satu, konstruitu». Nik bizitza maite dut eta hori ez dezaket ukatu, eta hor inportantea haurra da, eta horren testimonio bat besterik ez dut eman urteetan zehar. Neri esperientzia inguruak eman dit, eta batere lotsarik gabe esan dut, urteak pasa dira eta azkenean konturatu naiz, nahi gabe ere, esperientzia haundiena txikitakoa izan dela, amarena. Konturatu naiz ere, musika zerbait bada haurrentzat, hasera batean terapia hutsa dela.

Atzoko kontu bat esango dizut: 3 urteko haurrekin hainbeste urte pasa ditut eta nik ez daukat pentsatzerik 'zerbait asmatu dut eta katedratikoa izango naiz, hartuko ditut nere apunteak eta hala!', eguneroko abentura da nerea. Begira, gaineen dugu Santa Ageda eguna, ba 3 urtetako haur bati Santa Agedak ez dio deusik esaten. Nola asmatu Santa Ageda zerbait izan dadin haurarentzat? Makila batez otu zitzaidan neri: makila eskutan oso inportantea da afirmatzea haurarentzat bere nortasuna, makila bat hartu eta motrizitatea lantzen da bestalde, ariketa fisiko bat garatzen da. Haurarentzat zer da ba Santa Ageda abestia? eragin ritmiko bat, jolas bat. Eta eragin ritmiko horren gauzatzeko sikomotrozitatearen ideiak dira praktikan jartzen direnak.

GALDERA: Zure bizitzako puntu ilunenetarikoa Zarauzko ikastolatik bidali zintuztenekoa izan da, ezta?

ERANTZUNA: Zarautzen ikastolatik bidali ninduten esanez ez nuela lekurik, ez nintzela ondo moldatzen zetozen estamentu berriekin eta azken batean, nere borroka pasa zela, Frantziako iraultzak galdu zuela eta nik ere bai... nere irakurketa hori izan zen. Halere aurrera egin nuen eta nere saria zer izan zen? Ia desesperatuta nengoela derrepentean zenbait proposamen iritsi zitzaidan eta Zarautzen bertan suertea eduki nuen beste bi eskoletan aritzeko. Halaxe hasi nintzen musika mailan espezializatzen 74. urtean edo. Orduan pentsatu nuen izena Zarautzen galdu banuen bertan berreskuratu behar nuela, ez nerea bakarrik, ze nerekin pertsona asko inplikatu bait ziren eta nerekin batera pertsona horiek jota geratu bait ziren. Han hasi ginen berriro ere musikarekin eskolan eta eskolatik kanpo ere, horrek ekarri zidan dinamika bat, musika bilakatu zen zerbait egiteko aukera, junta bat ez neukan, ideologia bat ez neukan, libertade

osoa neukan.

Sasoi hartan Calderon lagunak 12 magnetofoni ekarri zitzaizkidan eta hasi nintzen nere esperientziak zintaratzen. Mila kopia egin nituen eta aurrera... beti pentsatuz badirela pastelero onak, baina herri batean ogia falta bada eta esnea falta bada gaizki dabilela nahiz eta gozotegiak izan. Nere postura koerentea eta inteligentea hori izan zen, konturatzea hemengo inportanteena ez direla orkestra-zioak, armoniak eta halako parafernalia hori. Haurrak berak erakutsi dit, haurrak senti arazi nau bere munduan, onartu nau, panaderoa izanik.

GALDERA: Nola ikusten dituzu musika eskolak, kontserbatorioak...

ERANTZUNA: Hor atzean eskubide unibertsal bat dago, eskubideko ondarsun bat da musika, eta nere ustetan baldin badago estamentu bat gizartean hori defendituko duena eskola da. Haurrak dituen ordu inportanteenak eskolak hartzen ditu, gizarteak utzi egin du eskolak egin beza, baina eskolek ez dute egiten nahiz eta esan leku aproposena dela.

«Batek pentsatzen du errespetu piskat merezi duela, nere lana oso mundu inportantea dela, baina gauza horiek airean daude, Diputazioak, Kultura Sailak, inork ez daki gauza hauek egiten direnik, eta milioiak dauzka gauza horiek egiteko, eta ni ez naiz entelekia bat, ez nabil ametsetan... Nik zerbait egin badut hauxe izan da, askotan esan dut onena naiz jakin gabe ona naizela»

«Haurrak berak eskatzen zuen heziketa mailako esperientzia berri hura. Azken batean, Oteizak esaten zuen bezala: «Ze erraz skonpentsatzen dugun haurra eta ze nekez konposatu, konstruitu». Nik bizitza maite dut eta hori ez dezaket ukatu, eta hor inportantea haurra da, eta horren testimonio bat besterik ez dut eman urteetan zehar».

Musika eskolen lana arlo terapeutikoa jorratzea beharko luke izan ondorioz, prebentzio maila, pentsatuz eskolak egiten duela bestea, baina egiten ez duenez... Hona ume pilo bat etortzen zaigu onondorioz, gehiegi.

GALDERA: Nolatan lagundu dizu administrazioak aurrera daramazun lan honetan?

ERANTZUNA: Orain dela 3 urte, Diputazioan Juan Antonio Urbeltz kultura sailan zegoen garaian, nere proiektuak aurkezttera joan nintzaion. Memoria bat egiteko eskatu zidan eta gero dirua ukatu. Orduan pentsatzen duzu ez duzula balio ezta, zer pintatzen dut? Ze nik ez dut komertzializatzen, orain ere ikastaro batzuk emango ditut Iparraldean irakasleak pretatu asmoz, Lasartera joan izan naiz monitorea prestatzera... orohar 5000 irakasle izan dira nere inguruan mugitu direnak, kursiloak direla eta jende pilarekin komunikatu naiz, eta uste dut jendeak hartu duela mensajea. Eskolaurreko musika programaketan zerbait egina badago nik egina da, bakar-bakarrik... Batek pentsatzen du errespetu piskat merezi duela, nere lana oso mundu inportantea dela, baina gauza horiek airean daude, Diputazioak, Kultura Sailak, inork ez daki gauza hauek egiten direnik, eta milioiak dauzka gauza horiek egiteko, eta ni ez naiz entelekia bat, ez nabil ametsetan... Nik zerbait egin badut hauxe izan da, askotan esan dut onena naiz jakin gabe ona naizela. Halako kolpeak jaso ditut, eta ongi jaso ere. Azken batean, orain bertan besteek egiten ez dutelako egiten ari naiz, testimonio gisa, ez dut beharrik, galera bat da eta inongo laguntzarik ez dago.

GALDERA: Nola dakusazu musika mailan haurrari egiten zaion eskaintza?

ERANTZUNA: Ni ez naiz ez harro ez 'rebantxista' sentitzen. Edozein momentutan entzuten dugu kristoren festa disko bat sortu delako gure Euskal Herri honetan. Lotsa ematen dit esatea baina joan den urtetik hona 8 argitaratu ditugu eta inor ez da enteratu, pena ematen dit! Musika mailan berrikuntzak 'Kortatu', 'Devorame' eta holakoak dira...

Mundu honetan interes asko sartu da bestalde, ikusi dute gauza komertziala izan daitekeela, ni sekula ez naiz preokupatu mundu horrekin, ez daukat gogorik, baina badira zenbait pertsona telebistatik hasi eta umearen munduan sartu direnak, sekulan ez ditut ikusi hainbat artista! Haurren mundua ezagutzeko saiakeran pasa ditudanak, nahi eta ezin, azken batean konturatu arte zerbait ikasi dudala baina nahiko odola boteaz, ordea hor dago jende bat gaur gauzak eginez baina derrepente desagertu egiten direnak...

Esan beharra dago ere, nik 70 disko baino gehiago egin dut orain bitartean, hori okin bati zenbat ogi egin dituen galdetzea bezala litzateke; Benetan hala da, eguneroko abenturak dira nere diskoak, nik horretan jarraitzen dut, eguneroko ogi arrunta egiten, eta hortik ez gara ertengo, herriari eman behar zaio eta. Nik ofizio alegreena ikasi dut, Gipuzkoan ez dago txokorik ezagutzen ez nauenik eta hori erabat pozgarria da.

GALDERA: ETBn ere programa bat egiten duzu. Ze esperientzia jaso duzu hortatik?

ERANTZUNA: Momentu honetan pena ematen didate telebistako umeen programak, ikusle adiktoena umea izaki ez dut ikusten ikuspegi pedagogikorik, jende helduaren mundua ikusten dut. Haurrak baditu beste zenbait gauza hori ikusten ez direnak. Haurrari erakutsi behar zaio, baina badago beldur bat irakastea roilo bat dela identifikatzen duena, eta hor atsegina bilatu behar da, mundu fantastiko batetan galdu gabe, haurra ahaztu gabe, eta hori erakutsi nahi dut nik, zer egin haur horrekin.

Periodikoetan asko esaten da umearen munduan telebistak duen eragina. Garbi daukagu hori, baina oraindik eskolak ez ditu hartu haurraren behar batzuek, alperrik esango dugu haurra kutsatuta dagoela, alineatuta dagoela... hala baldin badago jarri konponbideak eta teknikak aldatu, baina aldiz benetako abstentismoa ikusten dugu, edozein partetan ikusten da 'cultura igual a tortura', eta horrek zerbait esan nahi du.

LOREN ARISTI

ARGIA

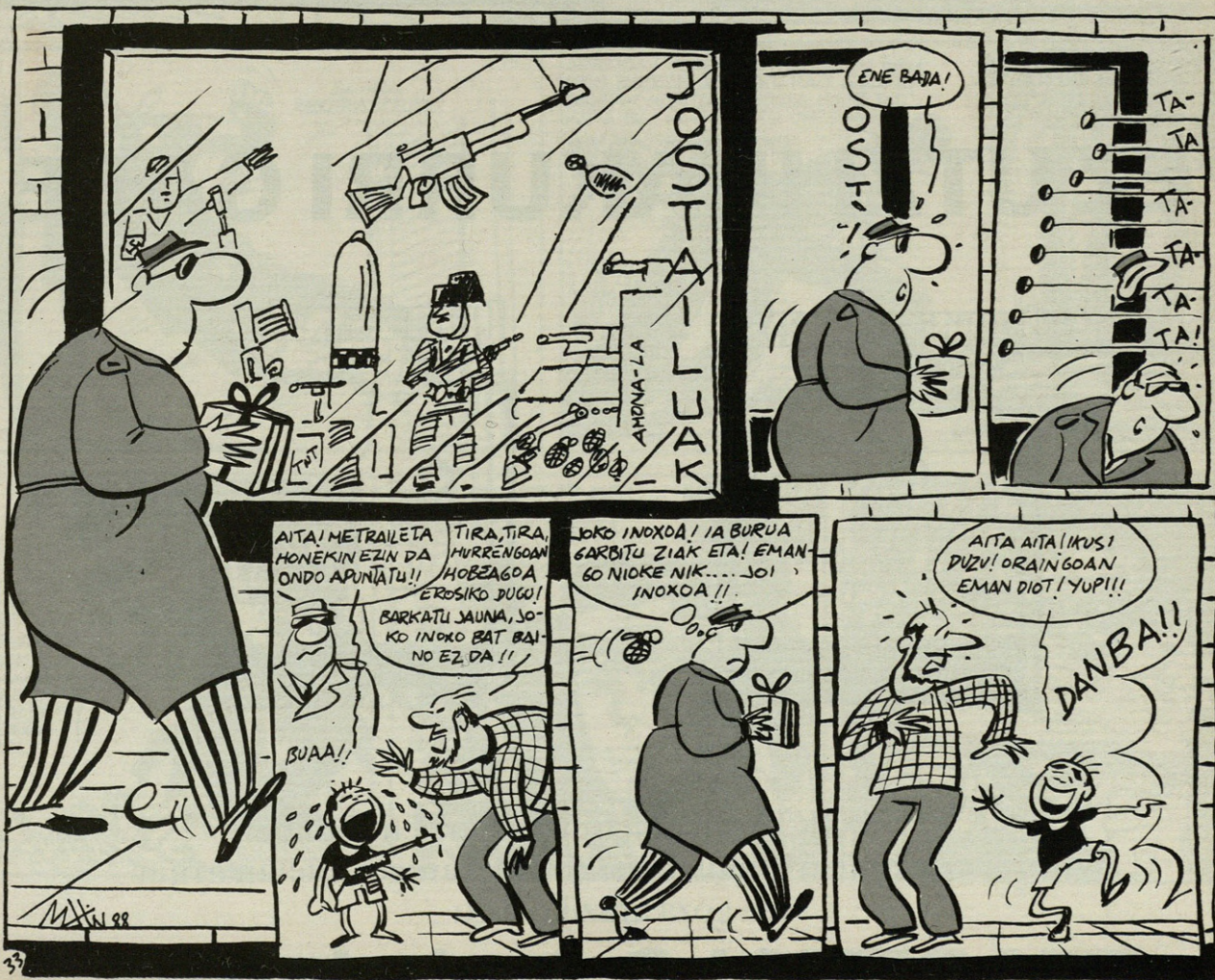
K O M I K I A

133. zenbakia

BOKARTA
MORALI + MATIN

MAFIA!!

4. ATALA: MOTO BATEK ZAKARRONTZIRA BIDALI DU GURE BOKARTA. HALA ERE PAKETEA EZ DOTE KENDU.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

m

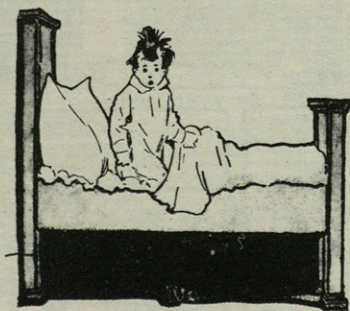
miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLENEMO
WINSOR MCCAY

LITTLENEMO
WINSOR MCCAY

NEMO TXIKIAren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

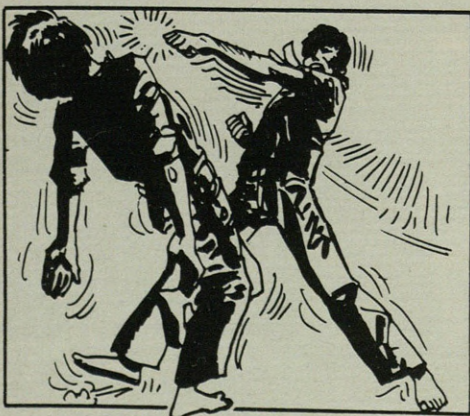
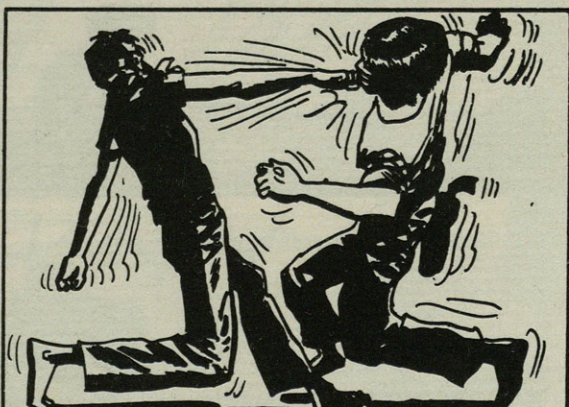
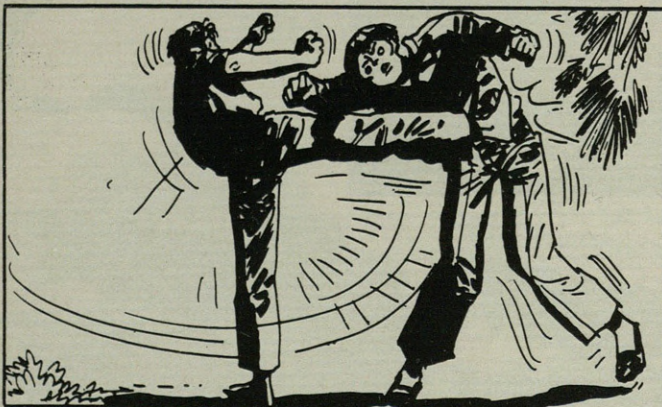
Tristan Bantam-en sekretua

Itzultzaile: Bego MONTORIO

1 **LITTLE**

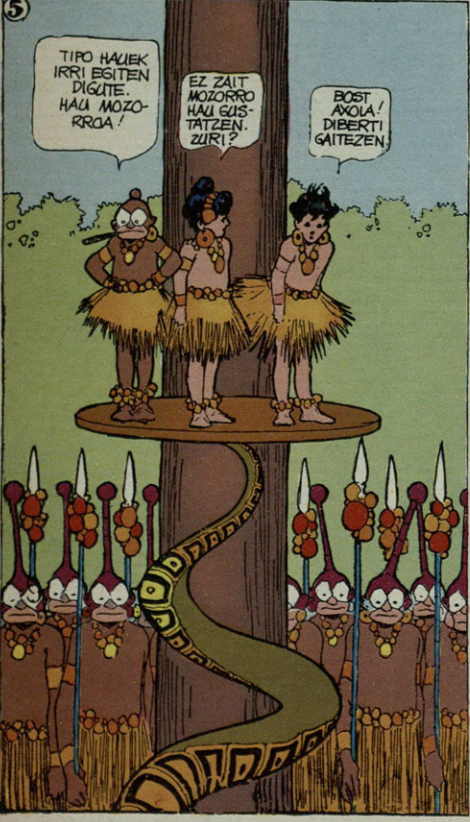
2 **NEMO IN**

3 **SLUMBER**

4 **RLAND.**

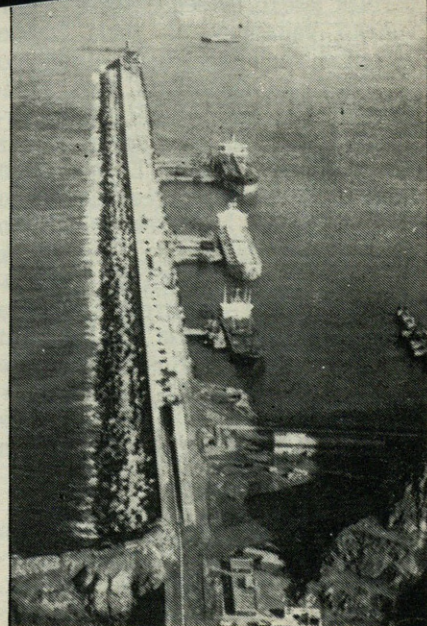

Komunitate Autonomoko ekonomiaren ardatz izango litzatekeen

Bilboko superportua, neurrigabeko proiektua

Bilboko portua superportu bihurtzearen proiektua ez da oraingoa, baina urte batzuren isilunea eta gero, gai honi buruz hitzegiten hasiak dira, berriro, Madrilen, izan ere, obrei ekiteko erabaki politikoa han eztabaidatu eta han hartuko baita. 100 mila milioitik gora kostatuko litzateke superportuaren burutzea. Hala ere, portuaren handitzerako makina bat lan burutu da azken urteotan eta, askoren eritziz, oraingo azpiegiturak aise erantzun diezaioke Bilbora sartzen eta sartuko den itsas trafikoari. Eztabaida piztua dago.

Merkantzia trafikoak gora egingo

«Itsas trafiko mundialean nola-
baiteko atonia nabaritu arren, El-
karte Ekonomikorakon sarrerare-
kin era guztitako merkantzien trafi-
koak gora egingo duela uste dut,
batez ere kontsumo ondasunen trafi-
koak. AHVk bere ekoizpenak
areagotzeko dituen prebisioen on-
dorioz, granelen trafikoaren area-
gotze bat izango dugu, burdin,
ikatz eta txatarraren trafikoaren ge-
hitzea suposatuko duelarik».

«Bost urteetara saturazioara hel-
duko garela esateko momentua ez
da heldu ziur aski. Dena den, Bilbo-
ko portua arrazionalki antolatze-
ko gai bagara, portuaren kapazitatea
hobetuko da eta data hori lehenago
helduko zaigu. Portuko zuzendari
bezala, obrak datorren urtean has-
tea gustatuko litzaidake. Erabaki
hauetan estamentu asko gaude in-
plikaturik. Duela ehun urte ere gisa
honetako erabakiak hartu behar
izan zituzten, eta orduan bezala,
Portuan interesak dituzten guztiek,
indar biziak, bakoitzak bere ezagu-
tza aportatzea gustatuko litzaidake,
perspektiba eskuzabal batetik».

MANUEL SANTOS
PABeko zuzendaria

1992-95 urteen inguruan Bilboko
portuak jasoko lukeen trafikoari eran-
tzuteko gaitasunik ez zuela izango
aurreikusi zuen PAB (Puerto Autonomo
de Bilbao)eko agintaritzak, hots, admin-
istrazio zentralak: urtetik urtera mer-
kantzien trafikoak gora egiten zenez
eta Europako Elkarte Ekonomikoan
sartzeak igotze hori areagotu egingo
zenez, portua handitzeko egundoko
obrak proiektatu zituzten. Obra hauek
bi fasetan banatzen ziren, eta lehenen-
go fasea egiteko —bigarrena epe luzera
egitekoa litzateke— bost urte behintzat
beharko zirenez, portuaren saturazio
horri aurrea hartuz 1987-90 urteen in-
guruan lanak hasia pentsatu zen
—kongestioa 1992-95erako aurrakusten
zen—.

Aspaldiko ideia

Aipaturiko proiektua hasteke dagoen
arren, Bilboko portua superportu bihur-
tzeke obrak hasiak dira aspaldidanik.
Izan ere, 1971.ko Maiatzaren 10an or-

duko MOPEko buruak —Gonzalo Fer-
nandez de la Mora— eta Petronor-ko
Enrique de Sendagorta Aramburuk
—superportuaren proiektuaren aita
omen dena— sinaturiko hitzarmenaren
ondorioz 'Punta de Lucero'ko dikea
eraiki zen. Antza denez, dike ikaragarri
hau Petronor enpresa pribatuaren
erabilpenerako baino ez da, baina bere
eraikuntzan 11.000 milioi xahutu zituen
Estatuak.

Dikeak ahultasunak zituela-eta, be-
rrindartzeko obrak egin behar izan dira
berriki, eta azken urteotan burutu diren
beste zabaltze obrekin batera —'Espig-
on 3', 'Testero 2', Zorroazako kaiaren
egokitzea...—, 27.000 milioi inguru in-
bertitu du PABek 1980-86 artean. Ho-
nez gain, portuari begira egiten ari di-
ren errepide sarreraren lanak ere oso
aurreratuak daude, baina obra hauek,
superportua egingo ez balitz ere beha-
rrezkoak dira gaur egungo Santurtziko
porturako ailegabideak oso eskasak
bait dira.

Zabaltze eta egokitze lanek aurrera
segitzen badute ere, portua erabat itxu-
raldatuko, eta garrantzitsuago dena,
portua Komunitate Autonomoko ardatz
ekonomiko bihurtuko lukeena super-
portuaren obra da. Proiektuaren xehe-
tasun guztiak zehazturik daude dagoe-
neko, obrei ekiteko erabaki politikoa
bakarrik falta da.

Ehun mila milioitik gora

Proiektuak bi fase aurreikusten ditu.
Lehenengoa Santurtziko portuaren za-
baltzea da, Zierbenako kaiaren eraiki-
tzea alegia. Bost urtetan burutuko litzate-
keen lan honek 40.000 milioiko inber-
tsioa beharko luke eta, 8km kaia eta
5km dike erantsiz, egungo portuaren
kapazitatea hirukoiztuko luke.

Bigarren fasea epe luzera egitekoa li-
tzateke: ibar eskuinean, ibar ezkerreko
Punta Lucero dikearen parean, Punta
Galea dikea eraikiko litzateke, ibar es-
kuineko kosta guztian untziolak eta
porturako beste zenbait zerbitzu ezarri-
ko liratekeelarik. Bigarren fase honek
70.000 milioitako kostua izango luke,
eta iadanik diru mordoak xahutu dute di-

Ez dirudi, ordea, prebisio hauek bete direnik, areago, gora egin beharrean trafikoa behera egin du, eta aurreko kontenedoreak gehitu egin badira ere, gaur egungo portuak aise erantzuten die behar hauei. Halaxe adierazi digute behintzat KAIA sindikatukoek eta 'Langile Portuarioren Koordinadora'ko ki-deek. «Egin zituzten prebisioak erabat faltsuak dira eta, jakina, ez dira bete. Proiektua justifikazina da gaur egun daukagun portuak soberan baitu gaitasuna hemen mugitzen den trafikoa erantzuteko». Ondoko errekuadroan adierazten duten legez, portuari ez zaio bere probetxu osoa ateratzen eta lana beste modu batera antolatuz gero, portuak duen kapazitatea areagotu egingo litzateke.

San Juan auzoko elkartean asosore-tekniko gisa diharduen Juan Mari Eskubirekin ere hitzegin dugu kontu hauetaz. Egin ziren prebisioak, bere eritiz, ez dira % 50ean ere bete. «Lemoizko kasuarekin parekatuko nuke: Lemoiz gabe elektrizitaterik ez genduela izango ziurtatzen ziguten, baina hemen ez dago zentralik eta elektrizitatea soberan dugu. Portuarekin gauza bera gertatzen ari dela iruditzen zait».

Interes estrategikozko gunea Kontu honetan funtsezkoa da Bilboko Portu Autonomoa noren eskuetan dagoen azpimarratzea: Madrilgo gobernuak da nagusi portua zuzentzen duen Administrazio Kontseiluan, eta Eusko Jaurlaritzak nahiz udalek ordezkaririk duten arren, erabakitzerako orduan gobernu estatalak —eta enpresa pribatuek gero eta gehiago— du nagusitasuna. PABaren kompetentziaren transferentzia ez da planteiatu ere egiten, portua —edo superportua— interes estrategikozko gune bezala bait dago kontsideratua.

Bestalde, enpresa pribatuak —multinazionalak gehinbat— gero eta eragin handiagoa dute portuari dagozkion erabakietan. Urtero 2.000 milioiko irabaziak sortzen dituen enpresa da, titulartate estatalekoa baina irabazi pribatu itzelak generatzen dituen beraz. Izan ere, portuan dauden makina bat kai en-

“*Madrilgo gobernuak da nagusi portua zuzentzen duen Administrazio Kontseiluan*”

Prebisioek ez dute justifikatzen

«Bilboko portuaren kongestioa 1992rako aurreikusi zuen PABek 1984an, eta halarik ere, orduko trafikoa gorakada nabarmenik ez duela ikusten dugu gaur egun. Prebisio ekonomikoek ez dute, inolaz ere, tamaina honetako proiekturik justifikatzen. Gure ustez burokrazia aduanero eta obreroa arindu behar da, lanegun intentsiboak ezarri eta porturen kapazitatea bere osotasunean profintatu behar da. Eta orain ez da hori egiten.

«100.000 miloi baino gehiagoko obra baten aurrean gaude, bankari izugarriko etekinak suposatuko litziokeena, baita enpresa eraikitzaileei ere. Arlo polikoan, portuaren interesek konpetentzia autonomikoak gainditzen dituztela argudiatzen du Estatuak, eta bere transferentzia ez da planteiatu ere egiten, guzti hau Gasteizko gobernuak erabat onartua duelarik. Rotterdam-eko kasua hartu dezakegu erdutat, bertako merkantzi trafikoa Estatuko portu guztien batketa adina bada ere, zuzendaritza munizipala bait du.»

'KAIA' SINDIKATUA

ke tzar hori egitea posible izan dadin beharrezkoak diren obra batzuk egiten —ur-azpiko oinarria nola dikearen punta bukatuak daude—.

Portuaren sarrerak egokitzea ere aurreikusten da proiektuan. Batetik, aurki bukatu den Ugaldebietako autobia dugu, Santurtziko porturako gaur egun ere beharrezkoa den errepide sarea alegia. Bestetik, bigarren faserako utzi duten Eskualde errepideak ibar eskuineko herriak komunikatuko lituzke. Azkenik, Bizkaia-Meseta trenbide berria dago proiektatua. Guztira, 50.000 milioi baino gehiagoko obrak. Prebisio faltsuak

Datozen urteetarako trafikoa areagotzea espero zela eta egin zen proiektua: Europako Elkartea, burdintza industriaren indartzea eta beste hainbat faktorerengatik, orokorrean, merkantzien trafikoa izugarriko gorakada izango zuela aurreikusi zen. Bestetik, kontuan hartu behar da Bilboko portuaren baldintza naturalak apartak direla —kalatua, esate batera, munduko sakonenetarikoa da—.

trepeza pribatuena dira: Petronor, Dow Chemical Borden, Sefranito, CAM-PSA, Deposa, Delnor...

Ekologia aldetik ere kalte ugari eragin dezake, antza, superportuaren eraikitzaileak. Batetik, lehengo faseko obrek Santurtzi eta Zierbenak itsasora duten irteera itxiko lukete, eta Zierbenako arrantzale portua lakutxo batean bihurtuko litzateke. Bestetik, Punta Galeako dikea eginez gero, Getxo aldeko hiru hondartzak desagertuko lirateke. Eta, azkenik —espazio faltagatik denak aipatu ezin—, merkantzia arriskutsuen trafikoa areagotuko litzateke, horrek suposatzen duen arriskuarekin.

Superportuaren obrak noiz hasiko diren inkomnita da. Azken bi urteetan ez dute honetaz ezer esan, baina badirudi berriro eztabaida honetan sartu direla PABen eta Madrilgo gobernuan. Joan den astean, hain zuzen ere, Santurtziko alkateak, Tarquistade jaunak —PSOEkoa eta PABeko administrazio kontseilukoa—, superportuaren obrak hiru urte barru hasiko dituztela aipatu zuen.

I.MURUA

Bartzelonaren itxura aldatu nahi da
1992 urteari begira

«Barcelona 92»ko aro olinpikoek hiria kotoi artean bildu

Bartzelonako Joku Olinpikoak kirol gertakizun garrantzitsuak izango direla ez du inork zalantzan jartzen. 1992ko Olinpiadak bertan egingo zirela jakin zenetik, berehala hasi ziren hiria behar bezala prestatzeko plangintzak egiten eta ordutik ez dira gelditu prestaketa lan ikaragarri hauek. Baina Joku Olinpikoen esparrua kirola baino askoz zabalagoa da eta izugarritzko jokua ematen du politika eta ekonomi mailan.

«Barcelona 92»ren inguruan jasotzen den informazio guztiak onura eta progresoa baino adierazten ez duen arren, hainbat dira bertako taldeak muntaia guztia salatzen dutenak. Izan ere, «Barcelona 92» hirian mugitzen diren talde ezberdinen aglutinante bihurtu da, etorkizunerako antolatzen ari den hiri ereduarekin ez bait datoz bat. Makakoak(MCC), Kontzientzia Eragozleak eta Ateneo inguruan mugitzen diren taldeak gogor ari dira lanean, antolatzailerik eta enpresariarik etengabe zabaltzen duten informazioa gaitzetsi eta antolaketa guztia eretikiko ikuspuntu kritikoa kaleratzen.

Bartzelona, hiri modernoa

Botere politiko eta ekonomikoa kudeatzen duten instituzioetatik, zeinak antolaketa lanetan izugarritzko interesa eta pisua hartu duten, bi helburu dira nagusi. Bata, Bartzelona hiri konkpetitibo bihurtzea enpresa multinazionalak erakartzeko, Europako Merkatu Libreari begira. Hemen kokatzen dira azpiegiturako lanak: portua, aireportua, errepide egitura eta telekomunikabide mailakoak. Beste helburua herria Olinpiadetarako prestatzea litzateke, kirol, hotel eta erresidentziarako instalazioak eraikiz. Egunez egunera ikus daiteke egitura nola doan haunditzen, Bartzelonako erdigunea elitearentzako erosketatoki, bulego eta etxebizitzatan bihurtu nahi delarik.

Hiri eredu garestia da, espekulazio inmodularioa nabarmena bait da; intsolidarioa da, ezberdintasunak areagotuz bait doaz eta banaketa soziala bilatzen bait da, pobrezia eta marginalitate gu-

PASSEM OLIMPICAMENT

Tabernak dagoeneko goizeko ordu-batetarako ixten dituzte eta zaindari juratuak kontratatzen hasi dira istilurik sor ez dadin. Europako eredura joz, ezinezkoa egiteri da gauez kaleko bizitzarik egitea. Honetan oso gogorra da udaltzainek jokatzten duten papera, kallean dabilen jendearekin sartuz eta etxera bidaliz.

Zerbitzu publikoetan ere automatizazioa garatzen ari dira eta Metroko geltokietan poliziak patruilatzen hasi dira, jada ezinezkoa delarik txartelik gabe andeneraino pasatzea. Udaltzainen ekimenera itzuliz, adierazgarria da marroki eta beltzei ematen dieten tratua. Mespretxua eta eraso eguneroko kontua dira, honek helburu garbia duela: kolektibo marjinalak erdigunetik kanporatzea eta hau elitearentzako babesleku bihurtzea, europear hiri modernoan.

Moralina hezketabide

Bartzelonako Joku Olinpikoen inguruan bultzatzen ari den hiri eredia norantz doan garbi dagoelarik, ezinbestekoa da hiritarrak ere hortara moldatzea eta heziketa kolektiboa bideratzea integraziorako bidean. Honi dagokionez, gauzarik nabarmenena publizitate kartel haundiek jokatzten duten papera da. Hiri 'moralina' estiloko kartelez josita dago eta kanpotik behintzat, hauek ikustean harridura baino ezin izan dugu azaleratu.

Adibide batzu adierazgarri izan daitezke: «No fumeu. Siguis bo» edo «Ez ezazu erre. Izan zaintez zintzoa». «Donna sang. Portat be», alegia, «Eman ezazu odola. Porta zaitez ongi». Edota etxegintzan «Posat casc, tinges cap» edo «Ipin ezazu kaskoa, erabil ezazu burua». Hauek eredu batzu baino ez dira baina moralinaren politika izugarriko indarrez ari dira erabiltzen. Hori izan liteke agian Bartzelonako hiritar primitiboak europear moderno bilakatzeko bidea.

XABIN MAKAZAGA

neak isolatuz eta kanporatuz (Ciutat Vella eta La Mina-n kasu); eta pribatizatua da, errepide azkarrak eta ordainketazko aparkamentuak gehitzen bait dira (70.000-tik 79.000-ra), kotxea garraio-bide publikoaren aurrean bultzatuz. Bestalde, piskanaka argitzen doa nola ekipamendu publikoak egiteko ziren tokitan negozio pribatuak sartzen ari den; Diagonalaren inguruan jardinez inguratutako luxozko hotela, egun RENFE-ko geltokia dagoenean konplexu komertziala, Las Arenas-ko Zezen Plazan Erakusketa Internazionalaren zabalkuntza...

Administrazioak gero eta gehiago adierazten du Bartzelona 'hiri haundia' dela; inoiz baino plaza eta berdegune gehiago ari da egiten, etxetako fatxadak garbituz eta abar, eskaparate bilaka dadin. Azken finean, «Barcelona, posat' guapa» —Bartzelona, ipin zaitez polita—.

Villa Olimpica-ko negozioia

Egiten ari diren lanen artean «Villa Olimpica»-rena korapilatsua izan daiteke, ze entresariak erabilgabe zeuzkaten lur industrialetan luxozko konplexua egingo da eta izugarriko aukera egongo da espekulaziorako. Nahaste honetan izen ezagun asko dago: Miguel Roca, Narcis Serra, Ramón Boixadós (RENFE-ko zuzendaria) eta baita COI-ko Presidente den J.A. Samaranch ere. Projektu honetarako Udalak 30.000 miloi zuzendu ditu, lurra egokitzeko, eta etxebizitza hauek saltzean,

kapital pribatua (batez ere Boyer-en Banco Exterior) eta Udaletxearen artean banatuko dira irabaziak, % 40 azken honi.

Diseinuaren eta posmodernitatearen kapital egin nahi da Bartzelona, kultura elitista bultzatuz, agresibitate soziala desbideratu eta kontrolatuz, jarrera pasiboak eman daitezke. Bestalde, Madril-ek batasunaren beharra ikusten du, ezberdintasun kulturala aberasgarria bait da eta autogobernarako aspirazio politiko bultzatzaile. Nabarmenki bateratze kulturalera jotzen da, proiektu integrazionala kaleratuz. Honekin lotuta legoke V. mendeurrenarekin gertatzen ari den intoxikazio informatibo-kulturala.

Hiritarren kontrola helburu

Aldaketa urbanistikoetatik at badira nabarmentzen ari diren beste aldaketak ere. Hiriko intsegritatearen leloa erabiliz, 1.991-rako Bartzelonak hiru 'makrokomisaldegia' izango ditu, oraingo hamabost komisaldegiez gain beste hiru eginez Nou Barris, Ciutat Mediana eta Barceloneta-n.

Informatikako Zentru Errejonala ere inauguratu berria da. Zentru hau estatu osoko informazio datu zentruarekin konektatuta dago, non informazio poliziala dagoen. European antzera, bi hiritar mota tipifikatzeko bidean doaz: hiritar ona, istilurik sortzen ez duena eta herriaren martxan laguntzen duena, eta marjinatu soziala, zeinak joku demokratikoaren arauak kinka larrian jartzen dituen.

Europak Estatu Batuei
ipini zigorrak piztu sua

Hormonen afera dela medio nork gizenduko ikuilua?

Estatu Batuetatik datorren behi haragiari Europak ezarri dion debekua dela medio plazaratu da beste behin hormonaren erabilerari buruzko auzia. Auzi zahar-berritua berau. Munduko bigarren gerratetik datorrena. Hau hone-la, orokorki zenbait datu emateaz gain, zehazki, Euskal Herriko nekazaritza ez intentsiboan hormonaren 'moda' zertan garatu den, izan duen eragina, eta honekiko EHNEk dituen eritziez ilustratu dugu segidako lana.

Paco Buesa, EHNEko sortzaileetari-koa eta Bilboko Udaletxeko albaite-koa izaki, asko eta ondo ezagutzen du animalien gizentzeko hormonaren ingur-ruan atzoko eta gaurko afera zertan den. Gai honi buruzko nazioarteko fo-rumetan aritua, guzti honen erdian egun inportantzia duena, «hain bait da zabala droga edo farmako hauek uki-tzen dituzten esparruak», behi haragia ekoizteko erabiltzen direnak direla dio, hain zuzen ere europar eta amerika-rraren arteko merkatal gerra berriki plazaratu dela-ta notizi bilakatu dire-nak.

Historian zeharreko hormonak

Historiari errepaso bat emanez 4 hor-mona talde berezi dizkigu Paco Bue-sa-k. Tiuraciloak batetik; Hormona se-xualak bestetik: sintetikoak, Estilbenoa

kasu, eta berezkoak, momentu honetan iskanbilaren erdian daudenak; eta hiru-garrenez, Beta-agonistak deiturikoak, zeintzuek oraindik kasik erabiltzen ez diren.

Munduko bigarren gerratea amaitu ostean, gose egoera baten erdian, hasi zen hormonaren erabiltzen. Premiak bul-tzatuta nonbait, ezinbestekotzat jo zen orduan, bereziki hegaldunen ekoizpena ugaltzea, eta horretarako, 1945etik 55era bitarteko epean, hormona sexual sintetiko bat baliatu zen, Estilbenoa, geroa debekatu zena.

Beste produktu bat sortu zen segi-dan, Tiuraciloa. Hormona honi, osasu-nari dagokionean, inongo arriskurik an-tzematen ez bazitzaion ere, iruzur egi-teko asmatu zela esan digu Paco Bue-sa-k, «ze erabiliz gero okela zuritzen bait zen, txekorraren okela txalaren antzera jarriz». Debekatua izan zen

ere, European bezala Estatu Batuetan, 75etik aurrerantzean. «Oraindik ere erabiltzen da halere, baina oso gutxi».

Berezko hormona sexualen espa-rruan sortu da iskanbila lehen aipatu le-gez. Iaz arte European erabili dira, eta momentu honetan Estatu Batuetan era-bil daitezke, eta ez dago batere argi kal-tegarriak direnik. Halere, Buesa-ren eri-tziz, «oso zaila da beronen kontrola ematea», eta horrek sor dezake arazoa azken batean, legalitate mailan hormo-nen kontrol zehatz baten bideratzeak.

Badira bestalde, berri-berriak diren beste zenbait hormona, Beta-agonisten familiakoak, argiro esanda, energia ba-natzaileak: hauen bitartez animalia ba-tek grasa gutxiago depositatzen du eta proteina gehiago egin. Oraindik mar-txan jarri gabea, farmazia multinazio-nalen esku berehala merkaturatu daite-keena dugu berau.

Nekazaritza intentsiboan erabili

«Berezko hormona sexualak legalak izan dira iaz arte» esan digu legea esku-tan EHNEko partaideak, segidan, eman zaion erabileraz, funtsezko arrazoiketa bat egin digularik: nekazaritza intentsi-botik landa funtzionatzen den herrietan (Euskal Herria kasu) apenas usatu dira, aldiz, nekazaritza intentsiboetan, erruz.

Hormonek osasun mailan sor ditzaketen kalteez hainbat eritzi entzun ahal da. Haragiaren kalitatea aldiz, erabat mermatzen du.

EHNE aurka bozkatu

Manu Marañon, EHNEko ordezkariak, auzi honen argitzeko zenbait klabe eman digu, eta bestalde, betire Euskal Herriko Nekazarien ikuspegitik behatuz, konponbidea nondik etor daitekeen argitu digu.

«Haragiari buruzko lan bat egin dugu, Euskal Gobernuak finantziatu duena, eta azkenean, gure konklusioak hauexek izan dira: printzipio etiko batzuk antzeman ditugu, produktuaren kalitatea zaindu behar dela azpimarratuz, eta ondorioz droga artifizialek sortarazi ditzaketen kalteak salatuz. Hormonaren aurka agertzen gara beraz, gure ustez haragia ekoizteko metodo artifiziala delako».

«Bestetik, gure merkaturak, baserria eta estruktura ikusirik, bide hori ez dela gurea deritzogu. Hemen oso okel gutxi produzitzen da kontutan izanda zenbat konsumitzen den, ordea posibilitateak oso haundiak dira. Halere, erabiltzen baditugu bestek erabiltzen dituzten teknikak, ez daukagu zer eginik, ze askoz ere atzeratuagoak bait gaude, eta ondorioz, bide berriak ireki behar ditugu, alternatibak bilatu».

Kooperatibaren hildotik

«Kooperatiba da hain zuzen duela hilabete pare bat gauzatu genuen alternatiba. Funtzionamenduz autonomia, Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabako 250 baserritar biltzen ditu egun. Horren medioz, presentzia inportantea eta organizatua lortzea dugu helburutzat, etxeko produktua ahal eta gehien identifikatzeko lan egitea. Guzti hau, kalitatea primatuz jorratu behar dugu, gure produktu hau aldarrikatuz».

«Orain bertan, toki askotan ez da haragia bereizten eta nahastuta saltzen da. Prestigioa galdu du orokorrean behi haragiak, hormonon erabilerak kantitatea primatuz kalitatea jeitsi duela azken urteetan, eta guk bide horretatik ez dugu gauza onik antzematen, ez dugu katalanyarren eredu jarraiki nahi. Gure ustez, kooperatibaren bidez lortu ahal dugu ganadua bertan gizentzea Catalunyara bidali beharrean, baina horrek behar du denbora asko... Errealitateak dio gero eta haragi gutxiago gizentzen dela hemen, eta nahi duguna da beheantza doan produzioa garatu eta jaten dugun adina ekoiztu».

«Catalunyan batipat, han dago eta, behi haragiari dagokionean, Estatuko kontzentrazioarik haundiena» adierazi digu. Orohar, Catalunya, Valle de Ebro, Salamanca eta Madrid inguruko esplotazioetan erabili izan dira hormona sexualok orain bitartean. Zertarako? Haragia kantitate haunditan ekoizteko. Euskal Herrian ordea, datuak dira lekuorik adierazgarrienak: 50.000 tonela da kontsumitu baziren iaz, erdia baino gutxiago izango ziren bertakoak.

Europa versus Estatu Batuak

Inguruko egoera adierazi ostean, Europa eta Estatu Batuen arteko azken liskar hauetara inguratu gaitu segidan Paco Buesa-k, hormonon erabileraren atzean sakoneko arazo bat iragarri digularik: «Batez ere merkatal gerra bat da oraingoa. Europa eta Estatu Batuetako estruktura arraz diferente dira. Ameriketako nekazaritzak hemengoak baino askoz ere kapital gehiago mugitzen du, multinazionalen inguruan bait dago muntaia egina. European aldiz, gertatzen da familia mailako esplotaziorik. Halere, egundoko sobrak dituzte haragitan, egundokoak, eta nik uste dut, egoera honetan horrela izaki, hormonaren filosofiari atxekiz gero oso oker goazela... Azkenenean badago arrazoi komertzial eta logikorik Europak ezarri duen debeku horri dagokionean, eta etorkizunari beldur piska bat ere, ze osasunaren aldetik ez dut uste hainbesteko indarra dagoenik halako neurriak hartzeko».

«Egun ez dira beharrezko»

«Baina ez dakit zer gertatuko den etorkizunean beste arlo zenbaitetan, —erantsi dio gure solaskideak—, hormona energetikoekin kasu; momentu honetan gertatu daiteke produktu hauek debekatzea, baina industriak beste produktu batzuk lor ditzake eta horiek onartuak izan. Azken batean nere zalantza ez dago orain dauden hormonetan, etorkizunean asmatu daitezkeenetan baino. Hau honela, Estatu Batuetako istilua European alde konpontzen bada izango da konponbiderik. Aurrerapenak erabili behar ditugu, baina haragiaren ekoizpenetan badago beste biderik, bai hobekuntza genetikoaren bidetik, elikagaien hobekuntza edota esplotazio gastuen bidetik...». Bere uste-tan, Munduko Bigarren Gerratearen ondoren zeuden arrazoiak ez dira esistitzen egun eta horregatik «orain ez dira beharrezko, eta ere gehiago ez dira baltore komenigarriak gure baserritarrentzat».

J.J.PETRIKORENA

AFEko buru 6 urtez izan den
garraldarra gure orrietan

Juan Jose Iriarte: «Futbolaria ez da pribilegiatua»

Uriarte 'Panplona' taldean hasi zen, handik goi mailera heltzeko. Sindikalgintzan ariturik betertzez zeuzkan taldeak oro, eta futbolari utzi beste biderik ez zuen izan. Futbolagatik denari utzi eta gero, esku hutsik zekusan bere burua hondarrean, beste anitzek bezala; futbolariaren mitoa hautsi eta lanaren definizioen bidea urraturik, 6 urtez izan da AFEko buru.

ARGIA: Zein da AFEren ibilera?

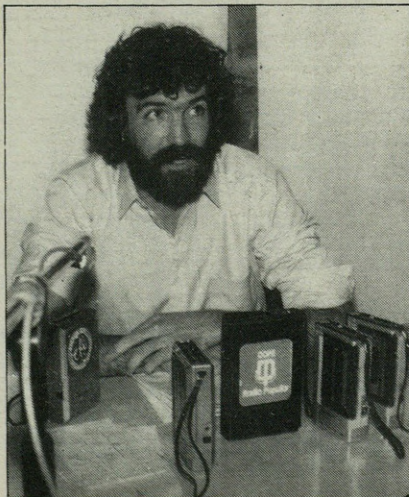
J.J.IRIARTE: 78 bukaeran hasten da lanean, hasieran futbol inguruko jendea hortara jarri zen, eta normala da, enpresario atzerakoien guztiak futbolearen biltzen bait dira. Izan ziren huelga batzuk, batzuk besteak baino hobeak, baina zaila zen lan egitea interes haundiak zeudelako, 82. urteko mundialak kasu.

84an beste huelga egin izan behar genuen, orduan PSOE zegoen, eta dekretu oso ona lortu genuen, 16 izenekoa. Ez dago kirolariarentzat hain lege onik inon. Bestalde lortu genuen segurtasun soziala, gaur egun futbolariak di-
relarik hori duten bakarrak.

A.: Zenbaterainoko indarra duzue?

J.J.I.: Gaur egun AFE sendoturik dagoela esan daiteke. Egun, eta AFEren lorpenetarik bada, Federazioan futbolari, talde eta direktiboen arteko indar korrelazioa aldatu izana da. Lehen, Federazioan, 150 kideetatik futbolari bakarra zegoen; orain %90a daukagu, eta horrek negoziatu eta mintzatzeko aukera ematen du.

Oraindik urrun gaude halere futbolak sortzen dituen mozkinak futbolariarentzat izan behar dutela dioen kontzientziazio mailatik. Urrun gaude generatutako ingresoak futbolariak berek gestio-
natuko lituzketen kooperatibatik, baina iritsi behar litzatekeen puntu hori baz-

ter, esan daiteke Federazioan oreka badela.

Lortu dugu lehenengo eta bigarren mailan behintzat jendea agindu zaiona kobra dezan. Bigarren behe mailara ere ailegatu nahi dugu jakinik gainera hor eta beherako mailatan denetatik egiten dela, astakeriak eta iruzurrak.

A.: Zein da AFEren arazoa?

J.J.I.: AFEk duen eta izanen duen arazorik haundiena jokalarien kontzientziazioa da. Futbolak oso ongi isladatzen du zentzu honetan gizarteak bizi duen norgehiagoka. Gainera futbolera-
ko adina bukatzean, horretan besterik aritu ez zarenez baduzu inseguritate bat, baina futbolaz saltzen den imagina bestelakoa da, gazte arrakastatsuenarena. Fultbolean milioak irabazten dituztenak gutxi dira, bigarren mailan adibidez, bada 40.000 pezeta irabazten dituen jende multzo bat. AFE sortu denetik gero eta gehiago dira estudiatzen ari direnak, guk horretarako bekak ematen bait dizkiegu AFEko bazkideei futbola bukatzean bizitzan aukerarik izan dezaten.

Falta dena banaketa proportzionala-
goa da, baina uste dut hori AFEn oraino galtza motzetan dabilen gaia dela, baina joera izan beharko luke batzuek hainbeste eta besteak hain gutxi irabaztearen aurka jo eta berdintasun neurri bat gogoan izatea.

A.: Mintza gaitzen erretentzio es-

kubideaz: orain jokalariai langileak dira eta lehen baino eskubide gehiago dute taldea aukeratzeko. Lehen ez zen honela. Ez ote dute hobaria orain talde sotsunek, nornahi erosteko modua aise egiten dutenek, arrobia lantzen dutenen aurrean?

J.J.I.: Arazoa da, bai, eta arrobatik elikatzen diren taldeetan hori nozitzen da. Egun erretentzioak bukatu dira hemen go bigarren eta bigarren behe mailan futbol profesionalean. Kontratuak bukatzean libro gelditzen zara, fitxa egin dezakezu zure klubean edo diru gehiago eskeintzen dizun beste batean. Sosez hain ongi ez dabilen taldeek beharko dute eskeini bestelako zerbaite, ez bakarri dirua, hori dira lana eta bestelako formulak.

Ezin pentsa daitekeena alderantzizkoa da, hau da, uste dut lehendabizi pertsona dela eta kasu honetan jokalaria, gero heldu dira taldea, nazioa edo

San Pedro bera. Ezein normatibean, pertsona batek bere laneko lekua hautatzeko eskubidea ukatzen badu zein nahi den positiboa talde edo ideia batekiko, neri ez dit balio.

A.: Eta jokalariai zor morala?

J.J.I.: Hara, orain aldatu dena jokalariai talderekin negoziatzeko duen ahalmena da. Oroitzen naiz 85, 86. urteetan lehenengo mailako jokalariai erdiak kontratua galtzen zuela ekainean. Orain kontratuak epe luzeagoetarako egiten dira, jokalariai ineguritatea gutxituz.

Osasuna eta Errealaren kasuak dira, jokalariai aukera dute hanka egiteko, taldeak ezin bait die eskatzen dutena ordaindu, badoaz. Hor bada gauza bat argi, jokalariai baten kalitatearen jabetza ez da taldearena, bere-berea baizik, bestela Osasunak Tajonar-en duen eskolatik 100 mutiko paregabe aterako bait lirateke, eta bakan batzuek atera-

tzen dira, ergo kalitatea norberarena da ez tadearena.

A.: Gaztetxoan artean zer gertatzen da?

J.J.I.: Zer pasatzen da beherko mailatan: norbaiten semeak 12 urtetan talde batetan fitxa egiten badu, mutiko horrek ezin dezake hanka egin 20 urteak arteo taldeak nahi ez badu. Ezin sineztizkoa da baina hala da.

Nik sinesten dut futboleko heziketa-aren alor bat zaintzen duen neurrian, azken finean, eta norgehiagokan murgildurik bizi den taldeak baino hobe lirateke futbol eskolak, Estatuak ezarriak, dohan, non futboleko jokatzeko erakutsiko litzatekeen, behar bezala, konpetibitatea bere neurrian ulertuz.

A.: Futboleko azpiegitura lantzen dela uste duzu?

J.J.I.: Mallorcan bizi naiz eta han izugarriko jokalariai on gazteak ikusi ditut, baina azpiegiturari ez zutelako eta lehendik gora iristen lagundu ez dituztelako ez dira irten. Une batean bidea erretirik duzu, aukerarik eman ez badizute. Lehen mailako talde anitzek azpiegitura enfokatzen dute inperialismo batean; Osasuna batek adibidez, izugarriko etekina ateratzen dio harrobiari, eta mekanismoak aldatu direlarik, orain, jokalariai horiek aukeratu dute beste talde hobe bat Osasunari oso errentable atereaz. Gainera aztertu behar genuke zer den Osasuna eta zerengatik igan zen lehen mailara, beharbada ohartuko litzateke igan zela bildu zirelako Etxeberria, Irigibel eta Lekunberri bezalako jokalariai apartak, gero gainera neurri oso diferentean ordaindu zirelarik. Horiek Osasuna handi egin zuten. Lekunberriren kasua, nortasun haundiko jokalariai, futbolariaren sindikatuan lan egitea hautatu zuena eta pagatu egin du hori larritutik.

A.: Zer diozu Jesus Gil bezelakoez?

J.J.I.: Futbolak beti eduki du zorigaitz hori, honelako jendearena. Botereari komeni zaio erreibindikazioak honelako jendeak egitea, azken finean ez bait dio mina ematen. Gizon horri berdina zaio arre edo so, eta edozein astakeria esanik ere lasai dago. Nik esan banu gizon honek esandako astakerien hamarrrena ez nintzen bizirik egonen, bestalde komunikabideak dituzu, eta hauek izugarriko garrantzia dute, agian gehiago irakurtzen du gizarteak Gil honek esandakoak Gobernuko Presidenteak edo Lehendakariak esandakoak baino. Ez dira pertsona serioak baloratzen futboleko, probintzia bakoitzeko enpresari garrantzizkoenak futbol talde bateko presidente izan daitezke, beren zitalkeria eta guzti.

INAKI CAMINO

AZKENEAN!!! JONATHAN komiki famatua EUSKARAZ!

komikia,
opari bikain
eta egokia!

Bete eta hona bidal: **ANTXETA ARGITALETXEA**
14 PANNECAU KARRIKA
64100 BAIONA

IZENA..... DEITURA.....
HELBIDEA..... HERRIA.....
PROBINTZIA..... TFNA.....

(HIZKI HANDITAN BETE OTOI)

- Orain bertan liburu hau (ek) jaso nahi d(it)ut %10z merkeago, posta gastuak dohainik:

ZER

HAIZEAREN BIDAIAIRIAK T.1. «Neska bat untzian».....
HAIZEAREN BIDAIAIRIAK T.2. «Untzi kartzela».....
JAUNES T.1. «Errealitatearen mugetan».....
JAUNES T.2. «Gerard Deabrua».....
CORTO MALTESE. «Ethiopikoak».....
JONATHAN. «Oroit hadi Jonathan».....

PREZIOA

40 lib./800 pzt.....
40 lib./800 pzt.....
40 lib./800 pzt.....
40 lib./800 pzt.....
43 lib./850 pzt.....
40 lib./800 pzt.....

ZENBAT ALE

.....
.....
.....
.....
.....
.....

GUZTIRA

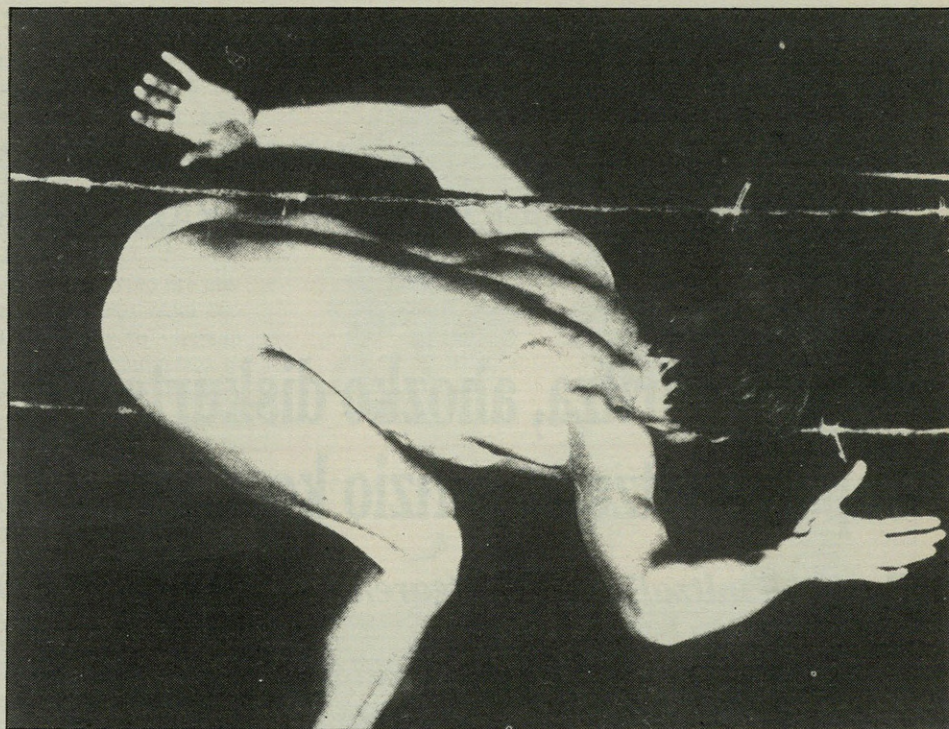
- Fitxa honekin batera txeki bat igortzen dut ANTXETAren izeneanlib./pztakoa.
- ANTXETA argitaletxearen kontura pezetatako ingresoa egitea agintzen diot neure bankuari:
- Nire banku/aurrezki kutxa:.....
- Sukurtsala:.....
- Nire kontu zenbakia:.....

Nafarroan ez da AEK esistitzen

Aurtengoan ezarri zaio lehendabizikoz AEKri dekretuaren katea Nafarroan. 800.000 pezeta inguru gutiago batetik, eta zentro batzu sos izpirik gabe utzirik: Noingo bat, Sahats euskaltegiko eskola batzu nola auzo batzuetakoak. Ikuskatzaileak ere, Ekisoain eta Arregi, abiatuko omen dira lekuz leku miralantetan.

Honezaz gain, eta bai beltza, AEK erakunde gisa ez dela aintzat hartzen, eta dirua ez zaiola berari banatzen, Cascante, Elizondo edo Olagueko *gau eskolari* baizik. Honek, AEKren inesistentzia dakar, bere alternatibaren eta urteetako ibileraren ukazioa. Halako papere-tan AEKren izena azaltzeak badu, ez dudarik, eraginik; Urralburuk nola justifikatuko dio eskuin nafarrari bestela horrelakori dirua banatua, 'gau eskola'ka ez bada?

AEKko zentroek Iruñean batzarea eginik, denak ez zetozen bat; Gobernuaren jokabideari aurre egitea erabaki zuten ostiralekoan.

DATORREN HILABETEAN EKINGO 16 KONPAINIEN PARTAIDETZAZ

Euskal antzerkia urri Donostiako II. Ferian

Bigarren urtea da Donostiako Antzerki Feria antolatzen duela Antzoki eta Jaialdien Udal Patronatuak. Eta aurtengoan ere gaztelerazko antzerkigintza primatzen jarraitzen du.

Urtarrilaren 31ean emango zaio hasiera Udal Patronatuak apailaturiko Donostiako II. Antzerki Feriari. Iazkoan bezalatsu, jokaldiak eta standak zabalduko dira otsailaren 3a bitartean, azokaren helburua programatzaileentzako baliagarri suertatuko den antzerki erakusketa bat egitea besterik ez bait da.

Beraz, 40 bat antzerki taldek paratuko dute beren standak Udaletxe beheko egoitzetan. Eta 16 izango dira Victoria Eugenia, Antzoki Zaharrean eta San Telmo Museoan beren azken obren emanaldiak taularatuko dituztenak. Horiatarik, Holandatik dato-

rron «Studio Hinderik» da bata (ikus argazkia), beste zortzi-bederatzi Estatu espainolekoak, eta gainontzekoak Baskongadetakoak: «Porpol» eta «Beke-reke» gasteiztarak, «Geroa» eta «Karraka» bizkaitarrak, eta «Ttanttaka», «Duodeno» eta «Bederen-1» giputzak. Pare bat obra baino ez euskaraz, biak ere elebidunak izan arren.

Donostiako Antzoki eta Jaialdien Patronatua zuzentzen duen Segues jaunak euskal kultur politikagintzarekiko begirune eskasari aurre egiteko ordua heldu da jadanik. Batik bat azoka komertziala delarik Donostiako hau.

B. Pujana eta J. Alberdi omenduko 90ean

Joan den igandean, Victoria Eugenia eskaini zion omenaldia Euskal Herriko Bertsolari Elkar-teak Oiartzungo Jose Luis Lekuona «Lexoti»ri, tartean zirela zahar nola gazteak.

Egun horretan bertan, bazkari baten ondotik eman ziren ezagutzera datorren urteko Bertsolari Egunean omenduko diren bi bertsolariak: Zea-nuriko Basilio Pujana alde batetik, eta lurretako Jose Alberdi bestalde. Pujanak 75 urte ditu egun, eta Bizkaiko txapelkete-tan kantatu ez ezik bertsopaperak ere ugari idatzi ditu eta horretan ari da. Alberdik 66 urte ditu, eta ospe handiko bertsolaria ez baldin bada ere, Mugartegi, Enbeita, Azpilla eta besteren aldameneari dotore ihardun izana.

Aste honetan

Euskal interpretariak
bapatean itzultzen
(46. orrialdea)

E.Goyhenetche
historiagilea
Baionan hil
(49. orrialdea)

Antzerti, aferak
berregituraketarekin
(50. orrialdea)

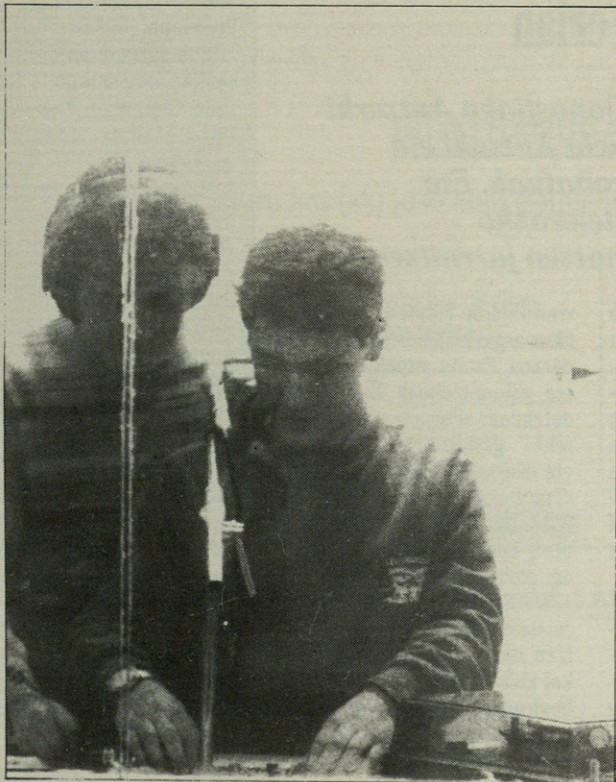
Kulturaren
Aste Borrastea
(52. orrialdea)

Munduaren Zabaletik
Kultura
(53. orrialdea)

DOZENA BAT INGURU EUSKAL INTERPRETARI ARI DA EGUN
BATIPAT TELEBISTA ETA ADMINISTRAZIOARENTZAT LANEAN

Interpretaritza, ahozko diskurtsoak bapatean itzultze ofizio korapilatsua

Euskal Itzultzaileen Elkartearen sorrerarekin batera, euskal interpretariak ere bertako bazkide egin ziren, lanbide orokor horren ahozko traslazioaren esparruan dihardutenak diren neurrian. Beren zerbitzua gero eta erabilgarriagoa gertatzen ari da komunikazioarako alorretan.

Gizakiaren historian barrena ezaguna da itzultzaileen zereginaren garrantzia. Baina agian aintzinagokoa da oraindik interpretariak burutu izan duten lana, bai herrialdeen arteko harremanetan nahiz gerrate eta konkista boladatan bai merkataritzan eta beste hainbat alorretan hizkuntza batetik bestera mezuak trasladatzen egina hal baliotsuan.

Zein da baina itzultzaile eta interpretari baten arteko diferentzia? Itzultzailea, testu idatzi baten traslazioa egiten duen hura da, eta interpretaria berriz, norbaitek ahoz esandakoa hala bapatean nola esan ostean beste hizkuntza batetara ahoz traslatatzen duena.

Adibide bat ipintzearen, aintzinako sasoietatik XX. menderaino hurbilduz, gogora daiteke Nureberg-eko epaiketako kasua: juzkatuaren nahiz defendatzaile edo eta fiskalaren hitzak ulertazteko interpretarien lana ezinbestekoa gertatu zen. Eta esan liteke, gainera, orduko hartatik aurrera interpretarien zeregina ofizio zail eta korapilotsu bezain baliagarria oso kontutan hartua izan dela, komunikazio bizkorra eskatzen duen edozein egoerarako. Gaur egun, telebistan entzuten ditugu modurik zuzenenean, edo eta, esaterako, egunkarietan irakurtzen

dugu sobietar eta usarren arteko topaketa politikoetan hartzen duten errelevantzia, edo eta horren urrutira jo gabe, auzitegiaren euskaldun epaitu baten euskarazko hitzak erdarara itzultzelarakoan.

Interpretarien eskaria gero eta hedatuago

1977an edo egin ziren euskarara trasladatzenko interpretarien lehen saio formalizatu samarrak, eta ordutik hona bakan batzu baino ez dira aritu esparru horretan. Duela urte bete Euskal Itzultzaileen Elkartea sortu zelarik, hiru lan sail desberdin bereizi nahi izan zituzten: itzultzailearena, zuzentzailearena eta interpretariarena, gisa honetan osatuz egun ezagutzen dugun Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpretarien Elkartea (EIZIE). Bertako bazkide direnen artean dozena bat inguru lagun besterik ez dira interpretaritzan lanetan dihardutenak, apurka-apurka heuren aho-tsak ezagunak bilakatzen ari direla geure artean, nahiz eta akaso ez aurpegiak.

Tradizio gutxiko lana da euskal interpretariarena, eta horrexegatik —prestakuntza beharra eta egunetik egunera gehitzen ari den eskariari aurre egiteagatik— EIZIEko

Bego Montorio: «Hizlariak beren diskurtsoa egituratzen ez dutenean sortzen dira arazoak»

ARGIA.— Zenbat hizkuntza behar ditu jakin interpretari batek?

B.MONTORIO.— Zenbat eta gehiago orduan eta hobe. Baina gaur egun dependentzia dago gaztelararekiko. Oraindik interpretariak hizkuntza gutxi erabiltzen ditugu, nahiz eta gehienok gutxienezko hiru hizkuntza ulertzen eta erabiltzen ditugun. Hala ere, kontutan eduki behar da berezko beharrei erantzuteko sortua dela ofizioa, autodidakta gisan lortu dugula prestutasuna. Eta eskariaren arauera egiten dugu aurrera gehien bat.

A.— Ze gaitasun eskatzen du interpretari lanak.

B.M.— Lan kualifikatua da interpretaritza. Zer eskatzen du: hizkuntzak oso ondo ezagutu eta menperatzea, errejistroak, ezaugarriak eta baliapideak; eta era berean, memoria ona, erreflexuak, arintasuna eta dikzio txukuna. Baldintza dextente beraz. Ez da lan makala, tentsioak, entzun, itzuli eta egin behar bait da aldi berean. Konzentrazioa azken batean, eta konzentratua.

Bestalde, interpretari ba-

tek ongi lan egin dezan, ezin du bi orduz segidan baino ihardun. Beraz, bi beharko lirateke ordu bitik gorako saioetan, derrigorrez. Buruak ez du gehiago ematen.

A.— Espezializaio lana...

B.M.— Euskarara eta euskarara itzultzeko erdal hizkuntza konkretu batean edo bitan espezializatzea litzateke egokiena, helburu gisa behintzat. Interpretariak denetarik apur bat jakin behar du-eta, ahalik eta errejistro gehienetan eroso aritu izateko.

A.— Zeintzu izan ohi dira arazo larrienak?

B.M.— Begira, hizlariak errezelo handia izaten dute sarritan interpretarietako, nola beren hitzak itzuliko dituzten zalantzan ipiniz. Baina okerreza zera da, maiz hizlariak ez dutela beren solasaldia batere ongi egituratzen, eta orduan interpretariak ez duela nola arraio itzuli asmatu ahal izaten. Euren diskurtsoak entzun beharko litzukete benetan nola mintzo diren ezagutzeko. Makina bat aldiz gertatzen da interpretariak hizlariaren solasaldia hobetzea... Eta gainera ge-

hitu arazo guzti horiei euskararen hizkuntza egituraketa berezia.

ARGIA.— Euskal Herriko egoera diklosikoa dela-eta, interpretaritzaren lana zenbait esparrutan salbaidas bihur liteke...

B.M.— Tira, hori itzulpenarekin egin litekeen trampa berbera da. Denok dakigu zein puntura arte ari den

Administrazioa benetan euskalduntzen, eta itzultzaileen bitartez zer tapatzen ari diren. Argi dago ezin daitezkeela itzultzaile eta interpretariak egoera hori tapatzeko baliatu eta arazoa salbatu, argi dagoen bezala gure lana, hala ere, ezinbestekoa suertatzen dela hainbat eta hainbat kasutan.

batzorderik bizienena dela esan dezakegu. Elkarren arteko saioetan hasiak dira, autodidaktak diren neurrian bakoitzak bidean aurkitzen dituen zailtasun teknikoak aztertu eta konpontzen talde lanean, eta bien bitartean ere eskatzen zaizkien zerbitzuak betetzen.

Interpretarien zerbitzuak batik bat administrazioan (udaletan, diputazioetan, Jaurilaritzan), Euskal Telebistan eta beste zenbait elkarte eta erakunderen ihardunaldietan (alderdi politikoak, Euskaltzaindia, Mundu Biltzarrak, Galeuska, Giza Eskubideen Ihardunaldiak, Herria 2000 Eliza...) baliatu izan dira egundaino, hala eta guztiz

oraindik ere batere normalizatu gabeko erabilera gertatu arren.

Bapateko eta esan osteko modalitateak

Bapatean egiten den interpretaritzaren modalitateaz, hizlariaren diskurtsoa aurrera ari den ahala egiten da itzulpena, eta aldiz, esan ostekoak, izenak argi adierazten duen legez, hizlariaren diskurtsoa amaitu ondorenean egiten da. Mementuan mementuko beharrek baldintzatzen dute beraz modalitate bakoitzaren erabilera. Hau da, bikoiztu edo azpititulatzeko astirik izan ez den filme bateko solasaldien ulertzeko,

edo eta mahai-inguru batetan bestela, ezinbestekoa da bapateko traslazioa; eta aldiz, denbora faktore erabakiorra ez den kasuetan erosoagoa suerta liteke esan ostekoa. Jakina, bakoitzak bere abantaila eta desabantailak bait ditu. Dena den, gaur egun bapatekoa nagusitzen dela antzematea ez da zaila, ofizioko teknikak dextente aurreratu dira-eta.

Euskal interpretarien zerbitzuak batik bat erdal diskurtsoak euskarara itzultzeko baliatzen dira: frantseseratik, ingeleseratik, espainolek, katalanetik eta galegotik euskarara. Nahiz eta euskarazko diskurtsoak itzultzen diren bai eta ere, baina orain-

goz espainolera soilik.

Askok uste baino lan korapilatsuagoa da interpretariarena. Tentsio handikoa, hizkuntzaren eta errejistro anitzten dominioa, bizkortasuna, erreflexuak eta abar eskatzen dituen. Eta horrexegatik, zerbitzuak berak ere ordaina eskatzen du. Kontratazio tarifak standartzatuak daude nolabait APETI erakundearen arauera: bi ordutako saioa (ihardunaldi erdia) 28.000 pezeta, sei ordutakoa (ihardunaldi osoa) 36.000 pezeta. Hala ere, makina bat erakundek bere kontratazio iraunkorrak egiten dituzte, soldata finko batez.

PERU UNTZUETA

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5
Eibar

**Goizeko 9etatik
gaueko 11ak arte**

**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

**BIDEO ETA FILMEEI AHOTS, HOTS ETA MUSIKA
EZARTZEKO PREST**

IZB SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA - SAN ROKE AUZOA Tlf.: 46 29 64 - 45 96 29

BIRIKETAKO GAISOTASUNEZ 74 URTE ZITUELA HIL ZEN BAINONAN

Eugène Goyhenetche historiagileak berarekin eraman ditu kontu frango

36ko Gerrate Zibila eta osteko urteetako Euskal Herriaren historiaren pasarte interesgarri anitz ulertu ahal izateko moduko diplomazia harremanak zuzenean ezagutu omen zituen Eugène Goyhenetche uztariztarrak. Ez zituen bere ahotik sekula adierazi, eta antza, ez ditu izkiriaturik ere utzi.

«Larrun» aldizkariak aspalidanik zerabilkien bueltaka Eugène Goyhenetcheekin elkarrizketa luzeska bat lotzeko asmoa. Baina berarekin eraman ditu Euskal Herriaren historiako pasarte argigarri frango, iragan den urtarilaren 11ean hil bait zen Baionako eritetxe batetan.

Uztaritzen jaio zen 1914. urtean. Parisen egin zituen ikasketak, eta Bigarren Mundu Gerra ondoren jarraituko zuen irakurketa, azterketa desberdinetan preso zelarik ere. Aurrerago, Karibeko irletan artxibategiak moldatzen ihardun zuen, Bordale eta Mont de Marsan-en gero, eta Pabeko Unibertsitatean lanean azkenik.

Iparraldeko historiagile profesional bakartzat jotzen zuten zenbaitek Eugène Goyhenetche, testu zaharren irakurle iaioa, berezko iturrietara jotzen finki asmatzen omen zuena. Hori bai, eskola zaharrekoa zen oso, eta hamaika dira historia modernoaz diharduenean aurkituko dizkiogun ahuleziak. Hala eta guztiz, Erdi Aroko iturririk fidagarrienak bere eskutatik iragan ei ziren.

Bere burua ere historia

Batek baino gehiagok esan du honez gero, akzio gizon eta militante politikoa zela. Parisen ikasten ari zelarik ekin zion Hegoaldeko abertzaleekin euskaldunen idazkiak frantsesez argitara zitezela laguntzen. 1931ean ipini zen kontaktuan PNV berarekin, ondorioz Euzko Jaur-laritzaren zerbitzu sekretuetan parte hartzeko proposamenari aurre eginez.

Estatu espainoleko Gerrate Zibilaren atarian, Alemanian naziak nagusituak, aipatu alderdi nazionalistak izan zituen bere zalantzak errepublikarren ala nacionalen aldean borrokatu beharko ote zuen. Hortaz, integrismo sa-soi hartan, frantses aldeko nazionalismo eskuindarra tartean, naziekiko diplomazia harremanetan ihardun zuela kontatu ohi da. Epaltza, Alberro, Landaburu, Aju-riagerra, Irujo eta Leizaolatarrek izan lezakete horren testigantzarik, bai eta Etchegarai kardenalak ere —Universidad de Navarra-k doktore 'honoris causa' izendatu behar duena, hain zuzen—.

Dena den, naziek Bigarren Mundu Gerratea galtzean, Goyhenetche atxilotua izan zen, eta juzkatu ondotik Dordogne eta Vosges-eko espetxeetan igaro zituen lau urte, 1950. urtean amnistiatu zuteno.

Alde eta kontrako eritziak jaso izan zituen ordudanik: eskuindar eta kolaboratzaile omen zen batzuk, aberriaren alde egiteko nahiz jainkoarekin nahiz deabruarekin paktatu behar izaten delakoaren alde direnak besteak. Iparraldeko jendearen ahotan erabili ohi da, haatik, euskaldun askoren bizitzak salbatzerako bere eginahalak erabakiorrak ere suertatu zirela.

Azken urteotan, EA eta PNVren arteko banaketa dela-eta, alde batekoek nola

bestekoek eureganatu nahi izan zuten gizona. Gisa hone-tan, PNV eta Iparraldeko alderdikideen arteko harremanen arduraduntzat hartu nahi izan dute batzuk, eta bestal-detik berriz, Garaikoetxea zale zela eta gainerantzeko kook behin behingoz gezur-tatu behar direla.

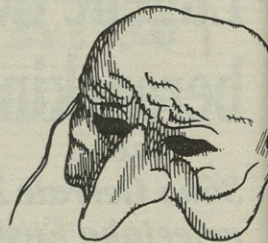
Garaikoetxearen lehenda-karitzza kolokan zenean ba omen zen Goyhenetchearen li-buru bat argitara emateko hi-tzarmenen bat, baina Ardan-tzaren aginteak aurrera egin duen ahala ez da artean kale-ratu. Eugène, Eusko Ikaskun-tza elkarteak emandako Ma-nuel Lekuona Saria jasotzeko aukerarik gabe zendu zen.

GORKA ARRESE

EUSEBIO LARRAÑAGA SAILBURUAREN EKIPOAK AZKEN ALDIAN MARTXAN JARRITAKO BERREGITURAKETAK KALAPITA AREAGOTU

Antzerti: sorrera aldrebesaren ondotik etorkizunerako plangintza porrot bidean

Euskal Antzerki Eskola Nazionala izan beharko lukeen Antzerti, bere hasieratik sarritan kolokan jarri eta erremediorik gabe gaitzetsiak, berregituraketa berri bat jasan zuen iazko uda bezperan. Aurreikusten diren ondorio traketsak nozitzen jarraitu beharko du, beraz, urteotan.

Ohitura bilakatu zen eta, itxuraz, horrela izaten segituko du aurrerantzean ere: Gasteizen Kultur Zabalkunderako sailburu berriaren izen-dapenarekin batera berregituraketek gainezka egin nahi izaten dute kultur politikagintzan. Eta gehientsuen jasan behar izaten dituen betiere Antzerti suertatu ohi da. Herren jaio zen, eta ordudanik inork asmatu ez makulu aproposik, estropozu egin eta gaur bai eta bihar ere bai bazterra jo ez dezan. Azken makulu pitzatuak Eusebio Larrañagak ipini dizkio...

Lan plangintza irakasleen kontu

Antzertik ez du sekula linea pedagogikorik ukan, ez eta oinarritzko egitaraurik ere. Irakasleak tailer moduan kurtsiloak emateko kontratakuak izan dira beti, eta apurka gero kurtso osoa bete arte geratu. Irakasleagoak berak aukeratu zuen beharren arauerako lan plangintza eta egitaraua, eskematxo hura

instituzionalizatzeraz etorriko zela Eugenio Arozena zuzendaria.

Hasiera batean 8 ziren irakasleak 6 izatera pasatu ziren, baina hiru ikasturtetako plangintza moldatua zen jada: lehen bi urteak interpretazioa, gorputz espresioa, dantza eta ahotsaren prestakuntzarako; eta hirugarrena, muntaia bat zertan den tailer tankeran lantzeko.

Azken ikasturte horretan produkzio lanetan murgiltzen ziren ikasleak: diru aurrekontu eta jestioa, muntaiaren diseinu osoa eta jokaldia beregain hartuta. Hortaz hainbat ariketa agertu zen taulara Antzertiren Donostiako Andia kaleko egoitzan, besteak beste, B.Brecht, W.Allen, A.Miller, Y.Mishima edo eta T.Williams-en testuen dramaturgiak apailatuz.

Larrañaga eta berregituraketa

Izendatu zuten sailburu berria Gasteizen, eta honek berregituraketa pentsatu, ho-

rretarako asesoria bat eskatuz Kataluniako bi pertsonari: Graells eta Mountaner jaunak. Kostoa, dirutan, hiru milioi t'erditik gora. Bien bitartean, irakasleagoaren lehen kexuak azaleratzen dira, betiko akats beretan erortzeko arriskua somatuz. Kataluniar aholkulariek ez zuten inolako kontseilurik eskatuko Antzertiko irakasle eta ikasleagoaren artean.

Segidan iritsiko ziren Larrañaga sailburuaren erabakiak. Lehena, ikasketak 3 urtetatik 2ra murriztuko zirela Antzertin, matrikulaketak bi urtetik behin burutuz gainera. Horrek esanahi du, aurtan ez dela matrikulaketarik

egin, eta iazko ikasleak baino ez direla geratzen —lehen 30 bat baldin baziren, aurtan 18-20—.

Bigarrena: interpretazioa, gorputz espresioa eta karakterizazioa, dantza, ahotsa, argiak, antzerkiaren historia eta musika irakatsiko zirela.

Bestetik, Komunitate Autonomoan egun esistitzen diren 9 antzerki tailerrak subentziaz sustatzeko erabakia hartzen da, Antzertiko bi ikasturteen aurretikako estratoneko kurtsoa tailer horietan egin beharko dela. Subentziorik jaso ahal izateko, Antzertik inposatutako egitaraua eta erizpideak bete beharko lukete tailerrok, hauen

sorrera arrazoiak eta historia nola sorkuntzarako linea pedagogiko independentea zeharo baldintzatuz. *Homologazio* antzeko bat, azken batean... zeina bete ez den!, jakina.

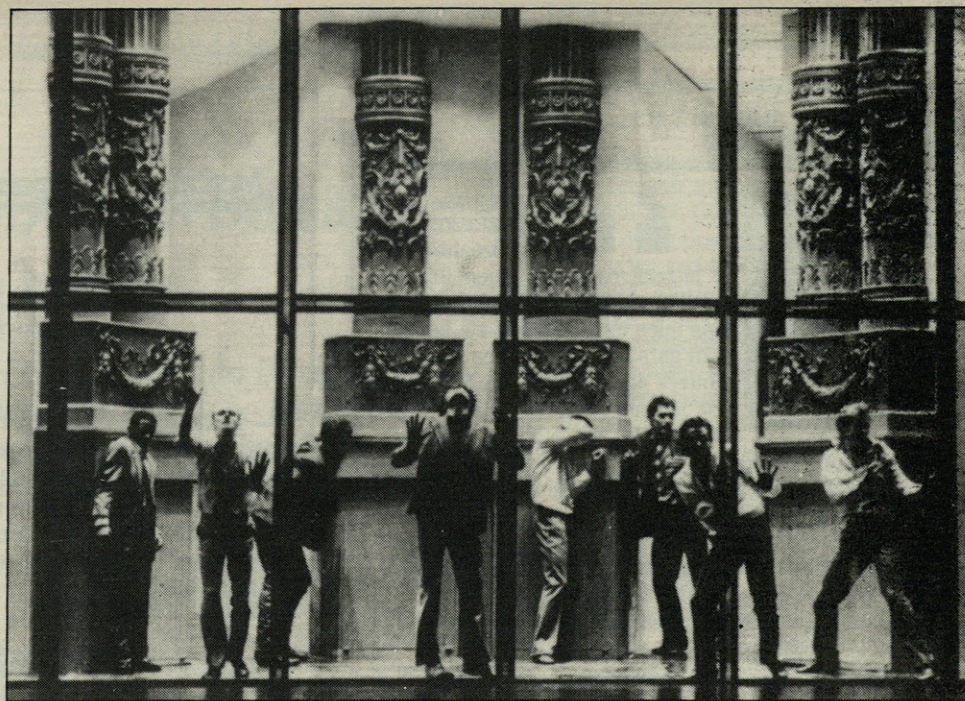
Irakasleak kaleratu eta oposizioak

Berregituraketa plangintza hau aurrera eraman aurretik Antzertiko 6 irakasleak kaleratuak izan ziren 88 ekainean. Erabakia magistraturara eraman zuten langileok, legez kanpoko despidoagatik indemnitzatuak izan zitezen behartua izan zelarik Antzertiti.

Hutsik geratutako plazak betetzeko oposizioek ekainean atera behar zuten ikas-turteari irailan hasiera eman ahal izateko. Abendua arte ez ziren atera, eta kurtsoa ez da ofizialki zabalzen. Bitarteko irtenbide antzera, kurtzilo batzua antolatu ziren kanpotik ekarritako irakasleak kontratatuz —urria, azaroa eta abenduan kurtziloak bi irakasleekin—.

Abenduko oposiziotara 6 lagun aurkeztzen dira: Antzertiko irakasle izandako hiru eta beste hiru gehiago. Tribunal osatzeko: Luis Iturri —antzarki munduko profesional bakarra tribunalean, zeina azaldu ez zen—, Jorge Vera kataluniarra, Jose Mari Etxebeste, Txuma Lasagabaster, langile ohien ordezkari bat, IVApeko ordezkari bat, eta Eusebio Larrañaga —nahiz eta egoterik ez zeukan aurretik izandako pleitoagatik—. Azterketak hasi aurretik lehendabiziko mehatxua egiten zaie Antzertiko irakasle ohiei: pleitoa ez erretiratzekotan ez zituztela azterketak gaudituko. Eta azterketan bertan irregularitateak makina (praktika ariketarik ere ez dagoela, kasu).

Amaitu dira oposizioak, eta emaitza desertutatz jotzen dela adierazten duen gutun bat jasotzen dute parte hartzaileek Eusebio Larrañagaren sinaduraz, baina ez da publiko egiten. Gero jakingo da ez duela tribunal osoak behintzat aktarik bete eta sinatu.

Arduradunen dimisioa

Handik egun batzutura egunkarietan iragarki bat irakur zitekeen, hutsik dauden plazak betetzeko jende bila zebiltzala. Ez da erizpide eta oinarriak agertzen. Eta hala eta guztiz ere prozedurak aurrera darrai... ezagutzen den arte postuak honez gero emanak daudela, publikoak egin ez diren arren. Gainerantzekoan, egun kontratatu berriak izan direnek ere ez dute urte osoko lanposturik, 3 eta 6 hilabetetarako baino hartuak ez bait dira izan.

Trikimailu guztion erantzunkizuna duten Gasteizko agintariek nola Antzertiko zuzendariak, noizpait argitu al dute zertan den garatu nahi duten plangintza teatrala? Ez bakarrik Euskal Antzerki Eskola Nazionala izan behar duen erakundeari buruz, bai eta azpiegitura, antzoki, zirkuito eta dirulaguntzei buruz.

Azken bi urteotan antzerki eta zinemagintza esparruetan hartu diren erabakien iluntasunaren kausaz behintzat —beteak izan direnak eta izan ez direnak kontutan hartuta—, dimisioak eskatzeko ordua heldu da, ez dadin gerta ez «Pipin» ez «Ander eta Yul» ez Antzerti ez tanke-rako beste demasia eta afera kalapitosorik.

GORKA ARRESE

Atrebentzia ez bada

Antzerti-ren heriotze iragarria

HAMAICA izan dira Gasteizko Gobernuak herri honek behar dituen kultur helburu eta lorpernekiko egin dituen zentzugabekeriak, baina gutxi ordea Antzerti-rekin bezain injustoki ihauliak. Bere sorreratik burrukaleku bilakatu da, jestioa zalantzan ipiniz, eta halaber administrazioa, metodo pedagogikoak eta gure aktoreen prestakuntza lorpenak.

Zer dauka Antzerti honek, kontseilari berriaren helduerarekin batera eskaziak ikaragarriki handitzen zaizkiola? Zeintzu dira bere utzikeria eta soluziobideen arrazoiak?

Antzerti tronpatu eta aldrebes jaio zen, lotsagabeki bizkar emanaz euskal antzerkigintza lanbideari, bere behar eta arazoetarik urrundurik. Bertako erreponsabilitate postuetarako 'partiduko leial'engana jo zuten, haien etorkizun laborala berehalakoan ziurtatzen zelarik, prestutasuna eta ezagutza eza kontutan hartu gabe, gaitasuna, efikazia eta, okerragoa dena, lanerako gogoia.

Hankasartze ororengatik kritikak areagotzen joan ziren heinean, toki guztietan fantasmak ikusten jarraitu zuen, eta erantzun gisan, profesiora hurbildu eta hobetzeko saio guztiak ito arazi.

Gaur egun, neurri drastiko eta erradikalek bakarrik salba dezakete Antzerti bere alde aurretik antzemandako desagertenetik. Hala bere zuzendaria den Arozena jaunaren dimisioa —dagoeneko bere gaitasun baldarra, alferkeria eta analfabetismo teatrala sobera demostratua geratu bait dira—, nola Antzerti Erakunde Autonomo bat bilakatzea —jestio ekonomiko eta administratiboaren, barne antolakuntzaren eta zuzendaritza minimoki demokratikoaren independentzia bermatuko duena—, horiek dira ezin alde batera utzirik lehen printzipioak Antzerti-k bere salbazio bidea har dezan. Aitzitik, bere heriotzea iragarria dauka honez gero.

JAVIER SABADIE

Paperetan idatziak

ELEBITASUNA: HIRU HIZKUNTZA

Duela bizpahiru urte hitzaldi bat eman nuen Bilbon, hain zuzen multilinguismo horretaz. Egin nuen mintzaldi hori eta hantxe esan gure kultura nahitaez hiru hizkuntzek egiten zutela, eta horiek zirela lehenik euskara, eta gero frantsesa eta espainola. Eta, beraz, ahal

bazen, hobe zela euskaldunentzat hiru hizkuntza horien jabe izatea. (...) Elebitasuna gauza ederra da, baina zera eskatzen du: bi hizkuntzen jabe izatea eta biak behar den bezala erabiltzea. (...) Denek bi hizkuntza ezagutu, hori da benetako elebitasuna. Zeren bestela beti menpean egongo da hizkuntzetako bat.

Jean Haritschelhar, («Diario Vasco», 88-1-11).

EUSKARA NORMALKUNTZA PLANGINTZA

Justifika ezina iruditzen zaigu beren burua euskaltzatzat duten alderdiek horren axolagabeki jokatzeko ari izatea: autonomiako 10 urteren ondoren ez da oraindik Euskararen Normalkuntzarako Plangintza Orokorrik, komunitate autonomo ezberdinen arteko koordinazio izpirik ez da ikusten, irakaskuntzaren euskalduntzea egiteko dago, Bateginik kanpaina bukatu zenetik Eusko Jaurlaritzak ez du Nafarroa eta Iparraldeko ikastolen alde agindutako dirurik eman.

Jose Jabier Iñigo, («Egin», 88-1-13).

«HARRILUZE» BIBLIOGRAFIA ZENTRUA

«Harriluze» historia ikertzen zentrua, bibliografi zentrua, eusko-amerikar liburutegia eta euskal diasporari buruzko museoa izango da. Edifizioa aukeratua dago: (Getxoko) Basagoitirean Etorbidean dagoen udal urbanismo sailaren etxea. (...) Bibliotekarako bost mila liburu inguru biltzea lortu dugu jadanik, eta bibliografi zerbitzua martxan jarzen denean, Eusko Bibliografia informatizatzeke asmoa dago.

Jon Bilbao, («Hemen», 88-1-13).

LEXOTIREN OMENA

Lexoti ez da izan goi mailako bertsolaria, ez da inoiz ari izan bere garaiko onenekin jo eta su batetik bestera. Baina Oiarzun aldean saio gogoangarri asko entzun ahal izan dituzte Lexotiri esker. Mitxelena zenak ere Lexoti izan ohi zuen lagun bertsotarako norbait behar zuenean.

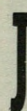
Xabier Euskitze, («Eguna», 88-1-12).

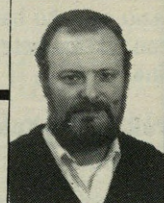
BERTSO ESKOLAK, TXAPELKETAK

Niretzat argi dago bertsolari izaten ikasi egiten dela. Bertsolari eskoletan hau egiten da, sagardotegi batetan ikasi beharrean taldeka ikasten da toki jakin batean. Gainera gure bertsolari eskolak ez dira izan arbelean bertso bat jarri eta teknika ikasi. (...) Ez daukat txapelketei buruzko oso aldeko eritzia. (...) Bertsolaritza neurte oso subjektiboa da eta nahiko injustoa, eta beste alde batetik, bertsolaritza zenbateraino eraman behar den konpetentzia mailara oso eztabaidagarria da.

Jon Sarasua, («Aizu!», urtarileko zenb.).

J.M. Zalakainek puntua jarrita

CIES

(Ikerketa etxeari)

— Ezaguna da Jaurlaritzak CIES etxea aukeratu zuela euskarazko egunkaria kaleratu baino lehen ikerketa bat egiteko. Jakin nahi dugu zuengandik ikerketa hau zertan den, entregatua izan den, eta bestela noizko izango den.

I KERKETA honek bi atal ditu. Batetik, euskal aldizkariaren ikerketa, eta bestetik, euskarazko egunkariarena.

Lehenengoan aldizkako argitalpenen kasuan, irakurlearen kopurua, deskribapen soziala eta eritziak aztertuko dira, aldizkari nagusiak banan bana hartuz.

Bigarrenean, euskarazko egunkariari buruzko atalean, irakurlearen kopuru potentziala eta beraien deskribapen soziala ezagutuko dira, eta bai eta ere zernolako egunkaria nahiko lukeen.

Ikerketak abenduaren 31erako bukatua egon behar bazuen ere, ez da posible izan inkestarako behar ziren zentso eskatuak atzeratu xamar eman zituztelako.

Dagoeneko (urtarrilaren 12an jaso ziren hitzok) atal koalitiaboa eta pertsonalitate eta argitalpenen zuzendariekin izandako elkarrizketa transkribatuak entregatuak daude.

Aldizkariaren atala urtarilaren 20an emango zaio Gobernuari eta egunkariarena 30ean.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Bilintx» liburudendak emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «New York, New York», Gotzon Garate. Elkar.
- 2.— «Ijitoak dauzkate nire etxean», Jimu Iturralde. Pamiela.
- 3.— «Hata mapa gainea», Pello Lizarralde. Pamiela.
- 4.— «Henry Bengoa Inventarium», Emak Bakia Baita. Elkar.
- 5.— «Euskal baserriaren inguruan», J. Alustiza. Arantzazu.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskararen auziaz», Luis Villasante. Arantzazu.
- 2.— «Bertsoak, Prudente eta Tormesko itsumutila», S. Baroja. Txertoa.
- 3.— «Unibertsoa», I. Asimov. Elhuyar-Elkar.
- 4.— «Bizitzaren jatorria», Oparin. Elhuyar-Elkar.
- 5.— «Hautsi ditugu kateak, espaziora goaz», I. Irazabalbeitia. Gaiak.

Luchetti-ren «Domani Domani», italiar zinema berria

Hogeitabederatzi urterekin zuzendu du Daniele Luchetti-k bere lehen pelikula. 1848.eko Iraultzako Italian kokatutako komedia honetan ekoizle izan da Nanni Moretti zuzendaria. Honen filmetan laguntzaile zen Luchetti.

«Meza amaitu da» pelikularen zuzendaria, Nanni Moretti, film italiarrak ekoizten hasi da zuzendari belaunaldi berri bat aurrera ateratzeko asmoz. Daniel Luchetti hautatu du horretarako, bere zuzendaritza-laguntzailea, eta «Domani Domani» izena du honen lehen zeluloideak.

Pelikula honetan, western filosofikoa deitu izan dute, 1848.ko Italian Edo eta Lupo pertsonaiek Iraultzaren barrena egingo duten bidaia kontatzen da. «Gauza asko gertatu ziren 1848an. Independentzia gerrateen hasiera da, Italiako batasunaren hasiera. Horrezaz gain Italian esanahi berezia dauka 48 zenbakiak: desordena, nahastea, bordela...».

Kapituluak eraiki ditu filmaren narrazioan raccord-ak eta alde batera utziaz, Fellini eta Chaplin-en miresle

agertzen den zuzendari berri honek.

«Haserreagatik ekoiztu dut film hau —Dio Nanni Morettik—. Zinemaren krisia dela eta negarra baino egiten ez duten ekoizle antipatikotik horiei autore-zinema italiarra egin daitekeela frogatzeko». Belaunaldi berri bat topatzen saiatu eta ez omen du aurkitu. «Zuzendari berrien artean ikusten dudana zera da, burua erabat kutsatuta daukate film bat egiten hasi aurretik. Ekoizleak dioena egiten du txintik ere esan gabe. Ukan dezakete gidoi on bat, gai italiar bat... Ekoizleak konbentzituko ditu 'nazioarteko' film bat egiteko, casting internazional batekin, paisaia internazional batekin... Hona hemen nola lortzen den potentzialki ona izan daitekeen film bat errorik gabeko subproduktu bat bihurtzea».

Bere ustez zuzendari gazte bat ekoizleak dioenari adi jartzen zaionean galduta dago erabat: «zeren eta ekoizleak aipatzen dizkion 'behar' guztiak zuzendariaren estiloa, edo hobe, estilo-txarra bihurtzen bait dira».

Daniele Luchetti-k gustora egin du lan Moretti ekoizle izanik. «Moral heretsiko gizona da Moretti. Ez du behin ere bere eritzia atzera ematen. Adibide erraz bat, behar dena baino ez errodatzea. Jakitea zer nahi den. Eta nahi den hori errodatzea, kostu handikoa izanik ere. Ekoizleaz ez arduratzea behin ere. Eta berak, ekoizle moduan, dena eskaintzen dizu».

Honela esplikatzeko du Morettik zuzendari gazteenganako duen joera: «Zinemaren ideiarik ez egoteak eta beraz zinema moralik ezak bultzatzen nau horretara. Batzuk edozein film errodatuko lukete, errodatzeagatik bakarrik. Ez dakite zer nahi duten, baina ez dakite ezta ere zer ez duten nahi; eta hau da zuzendari berri bati gerta dakiokeen okerre. Honegatik da garrantzitsua film kaskar asko ikustea eta ez bakarrik onak».

J.M. HERITZ

Eskandaloa Kanadan CBCren literatur lehiaketan

Kanadako irati estatala den CBCk antolatutako literatur sariaketa batetara Kafka, Pirandello, Faulkner, Gorki eta O'Henry-ren obrak aurkeztu zituen Crad Kilodney idazleak bere lanak hiru urtez segidan atzera bota zituelako epaimahaiak. Aipatu egile ezagunen obrak ere atzera bota zituen aurtengo edizioaren epaimahaiak. Arrazoia? Lan profesionalak ez izatea. CBCko antolatzaileak, Robert Weaver-ek, bozik gabe geratutakoan, 'Ez dakit zer esan!' botatzea baino ez zuen asmatu.

Regis Debray suizarrak lurperatu nahi ez 1789ko Iraultza

Eliseoko kontseilari izandakoak *Que vive la République* liburu argitaratu du Frantzia ofizialak 1789ko Iraultza dela eta antolatutako Ospakizunaren kontra. Mitterrand-i eskutitz ireki baten moduan idatzita dago Francois Furet historiagilearen tesiaren kontra altza nahi duen liburu hau. Furet-en tesia da 'Iraultza amaitu da'. Debray-k dioenez «Gure artean, edozelan ere, demokrazia ez da metodo demokratikoen bitartez ezarri. Ez da sufragio unibertsalaren fruitu izan baizik eta Pariseko inturrezioaren eta kanpainen ondorio».

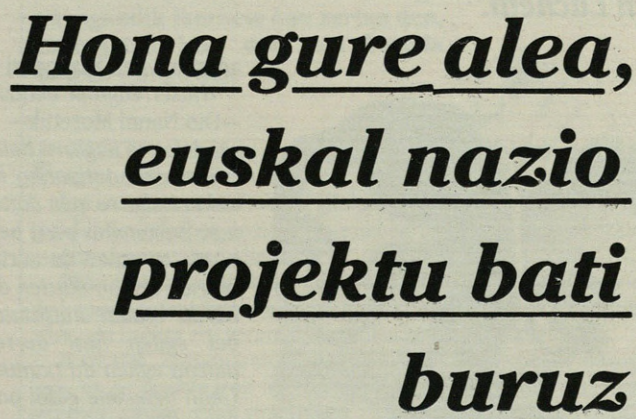

«Tucker»-Coppola, Amerika enpresaren motorra

«Tucker» izena du Francis F. Coppolaren azken pelikulak. Bigarren Gerrate Handiaren ondoren fortuna egindako Preston Tucker auto-enpresariaren bizitza ardatz moduan hartuta iparramerikarren enpresa izpirituaren laudoriozko filma dugu honako hau: hutsetik hasi eta magnate bilakatzen den enpresari amerikarraren historia.

IHESak hil du New York-en Richard Barr antzerki ekoizlea

Joan den astelehenean hil da New Yorken Richard Barr antzerki ekoizlea. 71 urte zituelarik hil du IHESak, azken hogeitaz urte hauetan antzerki ekoizleen Ligako lehendakari zelarik. 30.eko hamarkadan hasi zen Orson Welles-ekin *Munduen Gerra* irratsaio famatu hartan eta *Kane Hiritarra* pelikulan laguntzaile izan zuelarik. 60. hamarkadaz geroztik Beckett, Sam Sheppard, Lanford Wilson edota Terrence McNally bezalako egileak eskenatzeagatik egin da ezaguna.

Agustin Zubikarai eta Martin Ugalderi

Zer zaretela uste duzue? ...Eta egiaz, zer zaretela?

Jaunak, errespetu apur bat geure artean, mesedez.

Eusko Jaurilaritzak antolatzen duen Lehiaketa literarioa antzerki-lan bat aurkeztu nuen, «Pedro I. Barrutia» sarira hain zuzen, eta normala denez ilusioz beterik nengoen. Beste zortzi idazleen antzera, iruditzen zait. Motibazioz ez badaukazu nekez hartuko duzu lan hori eta.

Herenegun abenduak 20, eman ziren jakitera irabazleen izenak eta nola ez, urduri nengoen. Neroi izan behar zen, nor bestela? Ziur baietz... Baina iriatiki erabakia iragarki zuenean, agur nere itxaropenak, agur eta hurrengora arte nere idazle eginiko proiektu guztiak.

Ordu erdiren baten hemen agertzeko modukoak ez diren gogoeak eduki nituen eta azkenerako, ba beno, arrazonamendu lojikoekin hasi nintzen. Morala berreskuratu nahian edo. «Epaileek ez zuten baloratu nire lana espero nuen zentzuan», «agian ez dute ongi ulertu mezua», «beharbada iritzi desberdinak ditugu gaur egungo euskal antzerkiari buruz eta horregatik izanen zen»...

Gauetako asumituta neukan gal-tzailearen papera, eta albisteak edo elkarrizketaren bat Gaur Egunean ikustea espero banuen ere, nahiko lasai oheratu nintzen. Penaz, hori bai, 88. go aukera hau jadanik galduta nuelako, baina aurrera jarraitzeko asmotan.

Atzo goizean ohi baino lehena-go abiatu nintzen egunkariak erostera, ea sariketari buruz zer zioten jakin nahian, eta... Hortxe haserretu nintzen. Ezin nuen sinetsi. Baina «serio ariko dituk?», «ba ote zegok eskubiderik publikoki hori esateko?»...

Egunkarietatik literalki transkribatuta:

A.— Antzerki sailean badirudi ez zegoela beste munduko kalitaterik. Antza denez, jende gazterik ez da

aurkezten modalitate honetan eta antzerkiak ez du esperimentatu beste jeneroek azken urteotan izan duten errenobazioa. Saritutako lana, hala ere, «jatorrena eta biziena» zen, Agustin Zubikarai esan zuenez.

B.— Epaia-mahaikoen ustez, poesia berritzailea aurkeztu da batez ere aurtengoa. Juxtu alderantziz gertatu da, berriz, antzerkian. Bederatzi lan aurkeztu dira «Pedro I. Barrutia» sarira eta atzo Martin Ugaldek azaldu zuenez, idazlanek klasisismo aldera jo dute. «Indar gutxi azaldu dute —adierazi zuen Ugaldek— obra gehienetan protagonisten jardunak ez ziren batere literarioak, planoak baizik. Molde zaharra landu dute».

Arinkeria hauek irakurri ondoren, erantzutea erabaki nuen. Atzoko eguna pentsatzeko utzita, gaur, abenduak 22, arituko naiz laburko «x-katedra» jaurtikitako iritzi horietaz.

1.— Orokorki:

Ez dut datu zehatzik, baina jo dezagun Euskadin milioi batek dakigula euskaraz, ulertzeko mailan sikan. Berz, zuzenean edo telebistaren bidetartez, horren laurdena edo izan daiteke euskal antzerkiaren ikuslego teorikoa. Garbi dago baita kompetentzia izugarria duela euskaraz ematen duten filmeen eta beste hainbat euskal ikuskizunekin. Non gelditzen da finen kopuru hura?

Euskaraz ulertzen dugunok milioia bagara, hasi kanpora begira eta gonbaratu ingelesarekin, espainolarekin, frantsesarekin, etab. Non gaude? Nola parekatuko ditugu merkatu horiei eskeinitako produktzioak antzerki mailan, telebistan, filmeetan, bideoan...? Non dago kompetentzia?

Eusko Jaurilaritzak lehiaketak antolatzen ditu, subentzioak ematen ditu, taldeak ahalegintzen dira obrak taularatzen, ahal duena saiatzen da bere onena ematen... Baina, urte guztia hartuta, zenbat diru mugituko da arlo honetan Euskadi osoan? Ez dakit. Ziur asko ez da Madrilgo edo Pariseko konpainia nazional baten montaita bakararen aurrekontura iritsiko. Eta hasten bagara folmeetako produktoreekin gonbaratzen, agur. Nor da gure kompetentzia?

Madrilen espainola, espainiar kultura, espainol idazleak, espainol aktoreak, hispanoamerikartasuna, etab. Parisen frantsesa eta bertako txabinismo ezaguna. Italianoak berea. Ingelesak zer esanik ez. Eta iparamerikarrak, etxean egun guztian telebistaren poderioz. Norberak berea defendatzen du. Berea da beti onena. Akatsen bat badu,

ondo ahaleginduko da gordetzen aldekoak bistaratu arte. Eta orduan ere argudiatuko du... Hau horrela izanik, nola jokatu behar du? Geurea aurrera ateratzen lagako digute ala beraien produktuak sartuko dizkigute? Beraien kultura onena delakotan badaude, zergatik ez digute salduko? Nola defendatu beharko ginateke?

Hori dena ikusita, batzuk oraindik idazten jarraitzen dugu...

2.— Agustin Zubikarai:

Ez zegoela beste munduko kalitaterik diozu.

Esperientziak irakasten du hobe dela eranstea «nere iritzi» edo «nere uste apalean», oso gai laban-korra bait da kasu askotan. Zerrenda luzea aipatuko nizuke kritikoek edo epailek txartzat eman duten antzerki-lanak, nobelak, etab. geroa errekonozimendua jaso dute. Halaber, hainbat idazle ohore eta laudorioak hil eta gero jaso dituztenak. Arriskuetsuegia deritortzi idazleren lanak horrela, globalki eta besterik gabe deskalkifikatzea.

Bestalde, nola neurtzen duzu kalitate hori? Mundu guztia hartuta edo Euskadiri soilik begira? Ze bigarren hau hautatzen baduzu, eskertuko nizuke eruditen bat jarriko bazenu. Euskal letretan antzerkia anai txiroena izan da betidanik. Torrealdairen «Euskal idazleak, gaur» liburu mardulean begira ezazu zenbat antzerki-lan dauken Euskaltzaindiako kideek Euskal Literaturaren Historiako hamar liburu onenak aukeratzen dituztenean. Inoiz izan da inor beste hizkuntzetara itzulita? Eta gaur egungo idazleen artean, bat bakarra aipatuko didazu iparra erakutsiko diguna?

Konponbideak aurkitzea ez dirudi erraza, baina nere ustez errealtatetik kanpo mugitzen bagara alferrik dihardugu.

Jende gazterik ez dela aurkezteten diozu.

Baina beno, plika guztiak zabaldu dituzue ala? Ze, esango didazu bestela nondik ateratzen duzun ondorio hori, unibertsalki onartuta dagoenean ia ezinezkoa dela obra bakar batetik idazlearen adina jakitea.

Antzerkiak ez duela esperimentatu beste jeneroek azken urteotan izan duten errenobazioa diozu.

Egia aitortzeko, ez dakit zeri buruz ari zaren. Ez ezazu gaur bertako Madrilgo edo Pariseko edo Londreseko karteldegia. Guztira berrehun emanalditik gora izango dira eta ezterketa egin. Sailkatu estiloa, antzokiak eta ikuslegoa, eta ondoren azaldu denori zertan datzan errenobazioa. Ziur asko obren aldetik idazle klasekoenak, musikalak, era guztietako komediak, dramak, posmodernistak,

marginalak etab. aurkituko dituzu. Antzokiaren aldetik bost mila pezetako sarrerakoak eta hogeiturokoak. Talde eta aktoreen aldetik berriz, konpainia nazionalak, komertzialak, progreak, auzoetakoak, aktore famatuak, antzesle kontsagratuak, ezezagunak, zahar-rak, gazteak... Proposa dezakegu azterketa berdina Euskadin?

3.— Martin Ugalderi:

Idazlanek klasisismo aldera jo dutela diozu.

Berriz ere ulertu gabe geratu naiz, eta eskertuko nizuke azladuko bazenu zure ustez zer den klasisismoa euskal antzerkian.

Indar gutxi azaldu dutela. Obra gehienetan protagonisten jardunak ez zirela batere literarioak, planoak baizik, diozu.

Ez nizan zuzenean entzun eta agian baieztatzen hau beste zerbaitekin lotuko zenuen. Baina egunkarian agertzen dena soilik esan bazenu, ez nator bat zurekin. Eta eztabaidarako oso gai interesgarria izan arren, eskutitz honek luzeegi jo zuelakoan nago. Arlo honetan maisuki aritzen da Eric Bentley iaz argitaratu zuen «Thinking about the playwright. Comments from four decades» liburuan. Dena den, eta laburki esanda, ez dago zertan irakurtzen jakin beharrik antzerkia zuzenean edo telebistan ikusteko. Ikusle goaren, alfabetua al barik, soziologiak aritu beharko ginateke.

Molde zaharra landu dutela diozu.

Zer da molde zaharra? Badu zerikisirik arestian aipatutako arrenobazioarekin edo klasisismoarekin? Antigoalkeri zentzua ematen diozu? Fernando Arrabalek bera (56 urte), Ionesko (76 urte) eta Beckett (82 urte) direla oraindik «Teatro de Vanguardia»ko ordezkariak esaten duenean, ados zaude? Non dago gakoa, estrukturalismoa, gaian, moldaketan, eritmoan...? Ze nolako moldetakoak dira aurtien Parisen eta Madrilen estreinatutako diren lanak?...

4.— Azkenik:

Gure antzerki gaixo eta ahularen etorkizuna denon, idazle, aktore, kritikari, epaile, ikusle, agintari, prentsa, Euskal Telebista... denon indarrak batuta ere kolokan dagoela iruditzen zait. Errespetatzen, mesedez.

Argiaren 88.eko Urtekarian ikasturte literarioari errepasoa ematen dio Xabier Mendigurenek. 136. orrian, amaiera honekin: «antzerkia geratzen zait azkenik. Emanaldiez Urtekariko beste zatiren batean mintzatuko dira, baina argitalpenei buruz dagokienez hutsigiteko beldur handirik gabe eman dezakegu geure nota: 'zero kalabazero'».

ATXURI

Nora eramaten gaituze hil nahi gaituzuenean?

1

Herrian alde abertzaleak
lan egin nahi eta ezin
abertzale izan ta bizitzeak
norbaiti eman dio min;
arrazoi hortaz hasteko bahitu
gero torturatu egin...
Nork edo nortzuk, zergatik eta
non izan duzue Fermin

2

Bi atentatu izanak eta
hirugarrena latzena
«paktugileak» beren laguntza
zen ukatu ziotena;
jarrera zikin honen aurrean
hor Ferminen erantzuna:
“nere hiletan ez dut beharko
zeuen elkartasuna

3

Bahitu ondoren abertzaleak
ehundaka menditurik
Ferminen bila Mendizorrotz ta
Jaizkibel inguraturik;
etsaiek laxter badaezpare
utzi zuten askaturik...
Pauso haundia emango dugu
auto-defentsa eraturik.

4

Mota guztiko abertzaleak
erten ziraden mendira
ez zegoen alderdikeririk
borrokan denok batera
nahiz PNV edo EA-ko
buruak aurka atera,
Herri langile askatzailea
eratutzen ari gera.

5

«Paktugileek» bahiketa zuten
ixilean edukia,
oso argi ez zegoela ta
harturikan aitzakia;
nolabait ere mantendu nahirik
boterearen aulkia
etsaiekin bat aurreraturik
abertzaleen sarraskia.

6

Erahildakoak, kolpez josiak
Euskal Herrian barrena
ta oraingoan Fermin bahiturik
nor izango da hurrena?
Hau danen aurka, Herrian alde
egin behar dugu etena,
Mugimenduan bildu gaitezen
jo dezagun elkarrena.

7

Galderatxo bat badaukat orain
nere barren-barrenean
mota guztiko paktutzaileei
ahal den modu onenean
eta betiko ondo josteko
beren bihotz ustelean:
Nora eramaten gaituzue
hil nahi gaituzuenean?

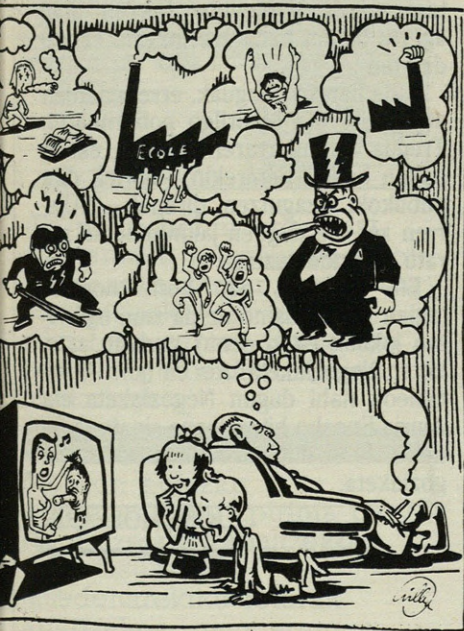
ATTONA

a ze flasha!

Narzisimoaren aroa.— Itxura, piura eta galanteriaren sasoi hauetan, etengabe bonbardeatzen gaituzte komunikabide guztietarik: eros ezazu halako kolonia lurrintsu eta erotikoa, bizarra kentzeko bestelako xaboia, zelulitisa desagertarazteko krema korrosiboa, egizu ile transplantea eta esaiozu agur burusoiltasun beldurgarriari! Bularrak errape bihurtu ahal izateko silikona produkzioa ikaragarriki handitu omen da (made in Taiwan ere badira). Zirujia plastikoari esker —majia-potajia—, Frankenstein erraldoi jatorra Rambo odolzale bilakaerazi zuten (biba bideoklipak!). Eta japoniar sumo borrokalari hipopotamo zenbait Leningradoko Ballet Nazionalako dantzari ospetsu dira egun (Zisneen Lakuan). Arraioa!, ispilua asmatu zuenak ez zion zibilizazioari fabore galanta egin. Pentsa Narziso zenak ere ez zuela damutzeko astirik izan itotzen ari zelarik. Portzierto, ez al zen bera izan «ispilutxo miragarria, nor da erreinuko ederrena?» behin eta berriz galdetzen zuena? Gutxi dira, gutxi, Alizia bezala ispiluaeren bestaldera iragaiteko trebezia dutenak.

MARTIN ARANA

EMAZTEA GAIKO

Nire lagun baten emaztea gaixo jarri zen:

— Lasai Miren! Konponduko naiz. Orain erosketak egitera joango naiz eta haurrak eskolatik itzultzen direnean bainatu egingo ditut.

Erosketak egin ditu, afaria prestatzen hasi da eta bitartean bi mutikoak bainuan sartzen ditu:

— Konturatzen al zarete, amatxo gabe ere ondo konpon gaitezkeela?

— Bai aita, primeran... baina amatxok bainatu aurretik galtzak kendu egiten dizkigu!

ADINAREN AJEAK

Amonak medikuari:

— Ez dakit zer izango den, bainan ezkerreko zangoan izugarrizko mina sentitzen dut.

— Horiek adinaren ajeak dira...

— Ez dut ba uste. Eskubiko zangoak ere adin bera du eta ederki asko dabil.

OSASUNAREN ARDURAZ

Asunaren ezaugarri sendatzaileak

NATURAN hain ugariak diren basa belarren artean, bere hostoak edo zurtoina ukitu bezain lasten bitzta guztirako grabatua geratuko zaiguna asuna (edo osina, euskalkien arabera) da, zalantzarik gabe. Jardinetan eta baratzetan urtero atera beharra izaten den belar txar bat bezala jo arren, gizakiak betidanik aprobetxatu du: bere zuntz luzeekin papera eta marra-sak egin ohi ziren, sokak eta arrantzarako sareak ehotzen, bere zukua elikagaiak tindatzeko erabiltzen zen bitartean.

Baina, eta batez ere, asuna eritasunak sendatzeko erabiltzen da. Giltzaduretan mina sentitzen zutenen edota erreumak jotakoen zangoak asunez egindako sokatxoekin zehatzen zituzten aspaldiko petrikiloek. Agian ehiztariren bat konturatzeke zen lehen aldiz landare honen hosto fresko eta txikituz estalitako zauriak normalean baino lehenago uzten zutela odola botatzen eta azkarrago orobatzen zirela.

Asun-urak odolaren konposizioa hobetzen zuela usate zuten herri-medikuntza sobietarrean, eta egosi-ur horrekin tratatzen ziren tuberkulosia, sukarra, anemia, hidropesia eta larruazaleko gaitzak (forunkulosia bereziki).

Asunak apetitua eta liseriketa bizkortzen ditu. Gainera hesteetako ustelketa prozesua gutxitzen duenez, urdaileko bizkorgorrien artean sartzen da. Azkenik asun-hostoen egosi-urak odoloko azukrea (edo glukemia) jaitsi egiten duela ikusi da. Loraketa garaian jaso behar da asuna, landarean biologikoki aktiboak diren gaiak kopururik handienan pilatzen diren garaian, hain zuzen.

XABIER AGIRRE

Abiadura biziko negoziaketa

ABIADA bizian etorri dira gertakizunak ETak Tregua hasi duenetik. Errefuxiatuen atxilotetak, Ajuria-Eneako hitzarmenaren errepikapena eta azkenean, Gobernu espainolaren erantzuna komunikabideetan Tregua iraunkorra eskatuz ETarekin hitzegiteko baldintza bezala.

Estatu espainolean eskuinaren bildu nahia, PCren bildu nahia eta PSOE-UGTren arteko tentsioa ditugu gertakari politikorik nabarmenenak. Nahiz eta une honetan Felipe Gonzalez aritu Europako Hamabien lehendakari moduan gero eta zailago dauka PSOEek hurrengo hauteskundeetan aurrekoetan lortu izan dituen botoak berreskuratzeko. Hala diote azken inkestek. Arazo soziala konpontzeke eta Euskadi-ren askatasuna bideratzeke Feliperen irudi europarra baino ez zaio geratzen PSOERI.

Eta Treguak sortutako gorabeheren artean Negoziazioaren hipotesia egon da egunotan deklarazio guztien azpian.

EGUN «Negoziazioaz ez da hitzegin ere egin behar», «Negoziazioa hitza kendu egin behar da hiztegietatik»... bezalako esaldiak atera dira Ajuria Eneako «Pakto» (=Negoziazio) sonatuaren urtebetetzean.

Nabarmen agertu dira Ajuria-Eneako alderdiak ETA-Estatuaren arteko Negoziazioaren aurka. Gutxi balitz bezala, Negoziazio hitza bera ere hiztegi guztietatik kentzearen beharra azpimarratu dute.

Gisa honetako deklarazioek, dagoneko inor harritzen ez badute ere, aztertze modukoak dira jende horren benetako talantea ikusteko, ze gauza bat bait da politiko batek zer ikusi na-

hi duen eta bestea, oso ezberdina, ze errealitate politiko bizi den une jakin batean.

Polita da esatea, haur joku batetan bezala, «egin dezagun ETarik ez balego bezala». Erraza da esatea «Negoziazioa ez eta aipatu ere». Hori baina, Izugarriaren aurrean begiak ixtea bezalakoxea da. Abestruzaren sindromea.

Makroekonomia, autopistak, trenbideak, birmoldaketak, tenologia berriak... hauek dira alderdi horien hiztegia betetzen dituzten hitzak. Hitz hauek gutsietsi gabeen —ez naiz ni hiztegiari inozoki orriak kentzen dizkion psikopata— ohartarazi nahi nuke irakurlea alderdi horien hiztegi politikotik abertzaleon oinarritzko hitzak erauzi dituztela.

CDS-AP-PSOE bloke espainolistarekin bat datozen PNV eta EEri nekez entzungo zaie Nafarroa, Euskara, Aberria, Autodeterminazioa bezalako hitzik. Konstituzioa eta Estatutua dira alderdi hauen abiapuntu eta helburu. Herri Batasuna etsai politiko nagusia.

PSOEek aurrera daraman estrategia argi eta garbi agertu da egunotan: Euskal Herrian eraso politiko-errepresiboa HBri eta negoziazioaren alde dagoen orori, Nazioarte mailan presio diplomatiko-poliziala euskal errefuxiatuen aurka eta dagoen tokian ETaren aurkako eraso poliziala hutsa.

Eta horrela gertatzen da «Alde Hemendik», «Amnistia Osoa», «Nafarroa Euskadi da», «Euskal Herrian Euskaraz», «Langile bat, lan-postu bat», «Autodeterminazioa» bezalako eskakizun herrikoiak ez direla sekula betetzen eta ez direla betekoe ere PSOErer estrategiari makurturik dauden alderdi horien helburu ez delako.

Euskadi zatitu ez balute Nafarroa aparte utziaz, Polizia espainolak alde egingo balu eta Ertzantzak Errepresioan lagundu beharrean droga trafikoen kontra zerbait egingo balu, Euskal Herria Euskalduntzeko behar

adinako inbertsio eta planak ezarri izan balituzte, lantegiak itxi beharrean lana eta lan baldintza onak sortu izan balituzte, Autodeterminazio eskubidea betetzen utzi izan baligute... seguru gaur egun ez luketela «terrorismoaren aurkako» paktorik idatzi beharko edota gauza berbera esanez hainbeste diskurtso huts egingo.

Frantzia naziek okupatu zutenean ere izan zen halako Makisen aurkako paktorik. Asko izan ziren Makisen terrorismoaren aurka nazi-okupatzaileekin bat etorri ziren frantsesak. Kolaborazionistak. Orduan ere, gaur bezala, Goebbels-en intosikazio lanari esker, kolaborazionistek «ez zekiten» konzentrazio zelairik zegoenik —Herrera de la Mancha— jendea torturatu eta hiltzeko.

ALDE bakarreko Treguaren aurrean negoziazioaren aurka agertu dira berriro ere PSOE-ren kolaborazionistak. Demokrata omen direnek ez dute ezer jakin nahi Negoziazioarekin Euskal Herriko biztanlegoaren gehiengoa horren alde agertu baldin bada ere inkesta ezberdinetan.

Alde bateko Treguak, errefuxiatuen atxiloteta eta Madrilgo gobernuaren Tregua iraunkorraren eskaera ekarri baldin baditu berarekin —horiek dira publikoki ezagutzen direnak— Aljerren zer ote dagoen jakinminetan geratu da jende guztia.

Eta Aljerren, edo beste nonbait (agian hauxe baino ez da izan egunotan jokuan egon dena), zerbait izatekotan Negoziaketa izan da hori. Abertzaleok nahi dugun Negoziaketa eta Ajuria-Eneako hitzarmena sinatu dutenek nahi ez dutena. Abiada biziko Negoziaketa.

JOXE MOLLARRI

TELESFORO MONZON

Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

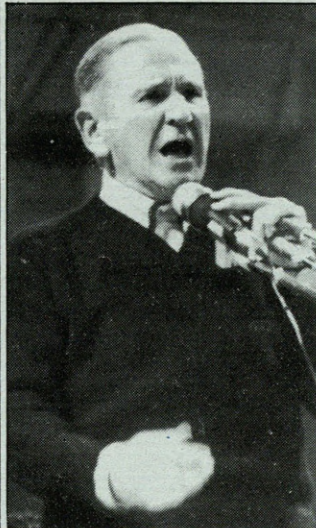

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako peptsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitmenean baizik, gure herriak nozturiko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzeraz, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonoa

Margarita Berroeta.

Ala 32/521.946-4 epe finkorako ezarpena

Inor ez da kontu korrente baten zenbakia. Aurrezki - libretarena ere ez. Ezta, eperako ezarpen edo kreditu batena.

Zenbakiak, zenbaki hutsak dira. Pertsonak ordea, pertsonak. Horregatik, zerbitzatzeko unean, zenbaki batek ez du ezer esaten. Eta horregatik ere, gure eguneroko lan nean, lan hori ondo egiteko asmoa baino gehiago jartzen dugu: pertsonalki zerbitzatzeko gogoia. Bezero bakoitzaren neurrian.

Bezero bat inoiz zenbaki bat bihur ez dadin.

Margarita Berroeta, Margarita Berroeta izan dadin beti.

Eta ez 32/521946-4 epe finkorako ezarpena.

// Izenak zenbakiak
baino garrantzi
handiagoa du. //

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL